

SLOVENCİ V ITALIJI ŠE VEDNO "NA ČAKANJU"

Zaščitni zakon za našo manjšino, ki ga je italijanski parlament odobril dne 14. februarja 2001, ostaja pravzaprav mrtva črka.

Podržavljena je bila dvojezična šola v Špetru, vse ostale obveznosti države do naše manjšine pa so ostale le na papirju. Nasprotno, v 4 slovenskih občinah na Krasu moramo za dvojezično osebno izkaznico zaprositi, sicer nam uradniki servirajo samo italijansko, Italijani pa lahko torej dobijo italijansko izkaznico, medtem ko v 3 dvojezičnih občinah v slovenski Istri (Izoli, Kopru in Piranu) so vsi dokumenti za vse občane obvezno dvojezični!

Paritetni odbor je poslal vladi seznam 32 občin, ki so izrazile željo, da se na njihovem ozemlju izvaja zaščitni zakon; vlada se sporočila, da je odobrila zadevni dekret s tem seznamom, vendar se je zadeva definitivno ustavila in dekreta ni nikjer.

Sporna točka je seveda občina Trst, saj vlada želi omejiti izvajanje zaščitnega zakona izključno na območju vzhodno- in zahodnokraškega rajonskega sveta, vse ostalo ozemlje tržaške občine pa najbi ostalo zunaj. Slovenska skupnost je še dve uri pred začetkom vladne seje posegla pri ministru Giovanardiju, ki je takrat zatrdil, da bo pač spoštoval mnenje paritetnega odbora, in le dodal, da se bodo pravice iz 8. člena (uporaba slovenščine z javno upravo) izvajale v središčih Trsta, Gorice in Čedadu, preko za to usposobljenih okenc za slovensko manjšino, kar bi bilo za nas v končni fazi sprejemljivo. Očitno se je na vladni seji stališče spremenilo in sedaj smo tu. Pravzaprav v blokadi.

Kljub zatišju torej, ki že vlada najmanj mesec dni, tudi znotraj same manjšine - če izzamemo tiskovno konferenco Slovenske skupnosti, na kateri je stranka zelo glasno obsodila zadržanje in ponovno zavlačevanje italijanske vlade - smo Slovenci v Italiji "ponovno na čakanju", če uporabimo besedno sintagmo iz sindikalnega besednjaka. Slovenska skupnost je zaprosila za nujen sestanek na zunanjem ministrstvu, in to že pred tremi tedni, vendar še vedno čaka na odgovor, kar je, milo rečeno, nekoliko v nesorazmerju z reakcijami slovenske vlade in ostalih državnih organov ob odstopu poslanca Batellija. Očitno je problematika slovenske manjšine v Italiji manj pomembna...

Objemi in poljubi med slovenskim predsednikom Ropom in Berlusconiem zadnje dni januarja v Ljubljani so bili torej, če že ne nedostojni, vsaj neumeštni, saj zagotovo ne morejo predstavljati stvarnih odnosov med državama, razen da ne rečemo, da Slovenije naš problem pravzaprav ne zanima več.

Stranke, ki jih Slovenci še vedno podpiramo, v prvi vrsti Levi demokrati, so pravzaprav že odpisali Slovence, saj so prostodušno podprli zakon o istrskih optantih in fojbah - in to v samem mesecu in pol, za naš zakon je bilo potrebnih 50 let! -, ozmerjali so nas z "ekspanzionisti", naš senator v Rimu pa sploh ne vemo, kaj počenja, saj ni poskrbel za rešitev ene same zadeve, ki jih predvideva zaščitni zakon, od priznanja Sindikata slovenske šole do odprtja slovenske sekcije na konservatoriju Tartini, od dvojezičnih izkaznic, ki jih še vedno ni, do financiranja lokalnih uprav za izvajanje dvojezičnega poslovanja. / stran 2

Damijan Terpin

Za naš jezik

Pri Novem glasu smo sklenili, da bomo občasno nekaj prostora namenili drobnim vprašanjem v zvezi z rabo našega jezika v govorjeni in pisani besedi.

O jeziku je naš list pisal, tako npr. v okviru člankov pod naslovom *Na rešetih* ali v štirih nadaljevanjih z naslovom *Slovenščina - naš jezik - še vedno vrednota?*

Skrb za jezik se nikoli ne izčrpa.

Kdorkoli bi rad opozoril na napako ali pomanjkljivost, naj nam pošlje kratek zapis. Objavili ga bomo pod naslovom *Za naš jezik*.

- Ured.

Praznovanja stote obletnice Pesnika s Krasa

V znamenju Srečka Kosovela

Minuli teden se je slovenski narod spomnil enega svojega največjih pesnikov. Ob 100-letnici rojstva Srečka Kosovela se je po vsej Sloveniji zvrstilo veliko prireditev, posvetov, branj Kosovelove poezije in drugih spominskih svečanosti. Ljubljana, Sežana, Trst, Gorica so mesta, kjer so bile te prireditve najbolj odmevne. Na sliki je prizor iz Narodnega doma v Trstu, ki je bil zgrajen pred natanko 100 leti; v njem so o našem pesniku spregovorili vicekonzulka RS Tanja Mljac, prof. Cristina Benussi, prof. Tatjana Rojc, pisatelj Boris Pahor, ki je ganjen dejal: "V čast mi je, da lahko v Narodnem domu govorim o Srečku Kosovelu, ki je prav tako kot jaz doživel fašistični teror, bil priča požigu Narodnega doma, a pisal pesmi razpet med slutnjo smrti in zelenjem našega Krasa".

FOTO JVP

Na Pomorski postaji v Trstu v nedeljo, 21. marca

Praznik otroškega in mladinskega petja

FOTO KROMA

Pomorska postaja v Trstu je bila v nedeljo, 21. marca, prizorišče pravega praznika otroškega petja, saj je v okviru tradicionalne revije *Pesem mladim*, ki jo od leta 1971 prireja Zveza cerkvenih pevskih zborov, nastopilo 14 pevskih

zborov in skupin. Slišali smo zanimiv in pester program, ki kaže na veliko resnost, strokovnost in zavzetost, s katero zborovodkinje, ki se ukvarjajo z otroškimi šolskimi, župnijskimi ali društvenimi zbori, skušajo vcepiti malim

pevkam in pevcem ljubezen do petja. Lepo jih je bilo gledati in poslušati, ker je bilo jasno zaznati, da verjamejo v delo, ki ga opravljajo.

Spored, ki sta ga vzorno povezovala Urška Sinigoj in Rok Oppelt, so oblikovali

OPZ Vesela pomlad z Opčin, ki ga vodi Mira Fabjan, na klavir ga je spremljal Axel Furlan; OPZ OŠ Prežihov Voranc - Dolina/Mačkolje, ki ga vodi Neda Sancin, pri klavirju pa je petje spremljala Luigina Baruffaldi; OPZ Otroškega vrtca iz Barkovelj, ki je zapel pod vodstvom Magde Pertot in ob spremljavi kitaristke Vlaste Novak; pevsko-gibalna skupina, ki deluje v okviru društev Vesna in Mladina iz Sv. Križa, ki jo vodi Jana Drasič, medtem ko je za koreografijo poskrbela Ingrid Sedmak, na klavir pa spremljala Claudia Sedmak; OPZ Kraški cvet iz Trebč, ki ga vodi s. Karmen Koren, pri klavirju pa ga je spremljala Neda Sancin; OPZ Ladjica iz Devina, ki ga vodi Olga Tavčar, ob spremljavi Barbare Corbato in v prvem delu še OPZ Slomšek iz Bazovice pod vodstvom Zdenke Kavčič Križmančič, ob klavirski spremljavi Paola Biancuzziija. / stran 8

VJ

Izid zrehanja

Prejšnji teden je zreb (potovanje v Španijo, Santiago in Kastilijo) zadel enega izmed naročnikov, ki so pravočasno poravnali naročnino za naš tednik. Nagradjenec je Franko Pahor iz Gorice.

Intervju

Režiser in igravec Adrijan Rustja o svoji veliki ljubezni - gledališču. (stran 3)

02 Janez Povše
KO JE IME VREDNOTE IZRABLJENO

04 Matjaž Rustja
SVETI HIERONIM NAŠE GORE LIST

05 Nadja Maganja
KAJ IMATA SKUPNEGA PREŠERNOV DAN IN POST

07 Gregori / Paljk
"JAZ BI RAD HODIL V MAJHNEM PLAŠČU BESED..."

11 ODŠLA JE MARIČICA GORJUP KORŠIČ

SVET OKROG NAS

Še vedno živ spomin

Eksodus Tržačanov v Avstralijo (1954-1961)

Veliko se je v zadnjih mesecih pisalo in razpravljalo o eksodusu ali masovnem odhodu italijanskega prebivalstva s področij Istre, Reke, Kvarnerja in Dalmacije, ki so na podlagi pariške mirovne pogodbe, podpisane 10. februarja 1947 in dejansko uveljavljene 15. septembra istega leta, pripadla Jugoslaviji. Senatna zbornica je pravkar dokončno izglasovala zakon, ki uvaja v Italiji dan spomina na ljudi in dogodke, povezane z omenjenimi posledicami druge svetovne vojne. Svojevtrsten eksodus pa je doživel tudi sam Trst, in to po ukinitvi angloameriške uprave in posledičnega povratka po Italijo leta 1954.

Da današnji mlajši rodovi lahko razumejo, zakaj se je v onem času nad 20 tisoč Tržačanov (Italijanov pa tudi veliko Slovencev) odločilo zapustiti svoje mesto in se odpraviti v takrat še malo razvito Avstralijo, je potrebno vsaj v skopih obrisih prikazati takratne razmere pri nas. Trst oziroma naše ožje področje se je kmalu po vojni znašlo v posebnih političnih razmerah. Postal je najprej zbirališče beguncev iz držav za "železno zaveso", ka-

terim so se v vedno večjem številu pridruževali italijanski optanti z ozemelj, ki so prišla pod Jugoslavijo. Politika rimske vlade je bila, da je treba čimveč istrskih beguncev zadržati na Tržaškem in Goriškem in je v tem smislu pritiščala na zavezniško upravo. Tudi drugače so bile gospodarske razmere v Trstu težavne in je bilo veliko število brezposelnih. Ko so se Anglo-Američani odločili, da zapustijo Trst in ga prepustijo Italiji, se je razpoloženje prebivalstva še poslabšalo. Zavezniška uprava je namreč zaposlovala kakih 6.000 ljudi v policiji in javni upravi. Italija je sicer zagotavljala, da bo vse omenjeno službo obdržala, toda prizadeti uslužbenci niso veliko zaupali v te obljube. Toliko je res, da je Italija po prevzemu uprave v Trstu s povečanimi odpravninami in drugimi olajšavami spodbujala uslužbenca bivše zavezniške uprave, da zapustijo službo. Istočasno pa je vso skrb posvečala urejanju položaja istrskih beguncev, ki so med drugim imeli prednost pri zaposlitvi. Te in druge okoliščine so vplivale, da se je sprožil prvi val odhodov v Avstra-

lijo, ki se je ravno v tistem času na široko odprla tujim priseljencem.

Računajo, da se je v razmerno kratkem obdobju, to je od 1954 oziroma 1955 do 1961, izselilo predvsem v Avstralijo kakih 22 tisoč Tržačanov. Pred pomorsko postajo se je ob vsakem odhodu ladij zbralo na tisoče sorodnikov, znancev in prijateljev odhajajočih. Te ganjlive prizore še danes dokumentirajo ohranjene fotografije. Niso manjkali tudi duhoviti politični komentarji, med temi naslednji: mati (Italija) je prišla, otroci odhajajo. V naslednjih letih se je vrnilo v Trst kakih 4000 izseljencev, ki se iz različnih razlogov niso znašli v težavnem začetnem obdobju.

Avstralija je prav po zaslugi povojnih priseljencev od vsepovsod dosegla velik demografski in gospodarski razmah. Leta 1800 je na tej celini živel 5.127 ljudi, 9.307.000 leta 1950, danes pa ima Avstralija 20 milijonov ljudi, od teh je približno milijon Italijanov. Seveda ne smemo pozabiti, da živi danes v Avstraliji tudi nekaj tisoč Slovencev, ki so tja prišli zlasti po drugi svetovni vojni.

Kot vidimo, eksodusa niso doživeli samo istrski in drugi begunci, ampak tudi Tržačani. Toda na to dejstvo so politiki pozabili, ko so določali dan spomina...

Alojz Tul

S 1. STRANI

**Društvo slovenskih izobražencev v Trstu
V ponedeljek o spravi med Slovenci**

V Društvu slovenskih izobražencev v Trstu bo na sporedu večer z naslovom Kaj pa sprava med Slovenci? Gosta bo bosta časnikar Televizije Slovenija in letošnji Jurčičev nagradjenec Jože Možina, ki je doštudiral iz zgodovine in sociologije kulture, ter publicist in višji muzejski svetnik v Gorenjskem muzeju v Kranju Jože Dežman, ki je zgodovinar in filozof. Možina je avtor dokumentarca *Zamolčani - moč preživetja*, ki ga je slovenska televizija prvič oddajala 13. januarja, govori pa o medvojnih revolucionarnih pobojih civilistov in tudi partizanskih privržencev, o "ne-obstoju" teh žrtev v slovenski zakonodaji, o trpljenju njihovih potomcev,

a tudi o njihovem iskanju resnice, dobrega imena, sprave. Pri dokumentarcu je kot zgodovinar in kot spremljevalec tako usmerjenih svojcev pobitih sodeloval Jože Dežman. Dokumentarec, ki ga v zamejstvu marsikdo ni mogel videti spričo težav z vidnostjo sporedov iz Slovenije, je v matični državi sprožil nekaj glasnih odklonilnih stališč, a tudi obsežen val razmišljanj o preteklosti, pogojih za spravo in pripravljenosti zanjo. Večer v DSI, na katerem bosta na sporedu omenjena televizijska oddaja in razgovor z Jožetom Možino in Jožetom Dežmanom, želi nuditi priložnost našemu občinstvu, da se neposredno seznanijo z žgočo temo.

Še vedno na čakaju...

Če se bodo zadeve premikale s takšnim tempom, potem lahko pričakujemo, da bo zaščitni zakon začel opravljati svoj učinek, in sicer zaustavljati oz. vsaj omiliti asimilacijo, ki je nevdržna - padec vpisov v višje srednje šole v Trstu se je v zadnjih 20 letih povečal za 40%! - šele takrat, ko nam pravzaprav sploh ne bo več mogel koristiti.

Slovenski diplomat Jože Šušmelj, ki je napisal zelo zanimivo in poučno knjigo o težki poti odobritve zaščitnega zakona z naslovom "Zgodba o zakonu", bo moral v naslednji izdaji naslov knjige verjetno popraviti: "Zgodba o zakonu, ki ga ni".

Dr. Damijan Terpin,
deželni tajnik SSK**Dr. Mirko Spazzapan
posegel v razpravi
v slovenskem jeziku**

V debati v deželnem svetu o ustanovitvi Konvencije za obdelavo novega deželnega statuta je sodeloval tudi svetovalec Slovenske skupnosti, ki je ob tej priložnosti nastopil izključno v slovenskem jeziku. V svojem posegu, ki ga je ostalim kolegom dostavil v italijanskem prevodu, je Mirko Spazzapan opomnil, kako je prav prisotnost slovenske manjšine zagotavljala do danes status posebne avtonomije naši deželi.

Pet izvoljenih svetovalcev, ki so prisegli v slovenskem jeziku, je jasen dokaz, da je kar nekaj prebivalcev F-Jk slovenskega jezika in narodnosti in da si torej ta živelj, skupaj z ostalimi manjšinskimi stvarnostmi (Furlani, Nemci) zasluži posebno mesto in pozornost že v dobi sestavljanja novega pravilnika dežele F-Jk. Ta prisotnost, je izjavil Spazzapan, naj bo zagotovljena v uradu, ki bo koordiniral delo Konvencije same, torej tam, kjer se bodo ustvarjale premise za sestavo novega statuta.

Spazzapan je tudi pobudnik dnevnega reda, ki ga je podpisal tudi načelnik svetovalske skupine Marjetke Degano, ki priporoča deželnemu svetu, naj pri sestavi urada za uskladitev pobud Konvencije, ki se bo ukvarjala s sestavo novega deželnega statuta, upošteva prisotnost predstavnikov manjšinskih jezikov.

Čeprav odbornik Beltrame ni docela soglašal s predlogom (sicer iz zgolj praktičnih razlogov), je deželni svet z veliko večino predlog Spazzapana tudi podprl.

**Kosovo / Najhujša kriza po letu 1999
Medetnično nasilje:
stabilizacija Kosova še daleč**

V albanski vasi Čabra blizu Kosovske Mitrovice - mestu, ki je simbol razdeljenosti Kosova na dve med seboj sprti etnični skupnosti - so v nedeljo pokopali dva od treh albanskih dečkov, ki so nekaj dni pred tem utonili v deroči reki, ker so bežali pred psi srbskih sovrstnikov. Ta dogodek je sprožil nov val nasilja v pokrajini, saj so Albanci obtožili Srbe za tragično smrt dečkov, kar je ponovno oživilo plamen medetničnega sovraštva v pokrajini. Ta je vsa ta leta tlel, nikoli pa ni ugasnil, kljub prisotnosti mednarodnih vojaških sil in mirovne misije Organizacije združenih narodov. Sovraštvo je izbruhnilo z vso svojo silo, tako da so se množice razjarjenih Albancev spravile nad Srbe, njihovih premoženje in verske objekte. V nemirih je umrlo 24 ljudi, okrog 870 jih je bilo ranjenih (med njimi tudi pripadniki mednarodnih in lokalnih policistov ter Kforja), požgnani in uničeni bili več desetih srbskih domov (vsaj dve vasi), razdejanih 30 pravoslavnih cerkva in samostanov. Ni še znano, koliko srbskih družin je bilo izgnanih, kaže, da se je 1100 ljudi zateklo v vojašnice enot Kforja, 2600 pa na srbsko območje Gračanice ali v severni del Kosovske Mitrovice. V Srbijo je zbežalo nekaj deset družin.

Pogreb dveh albanskih dečkov je potekal mirno, dostojanstveno in ob pozivih staršev, da se nestrpnost preneha in da se išče pot sožitja in dialoga. Izbruh te zadnje krize je presenetil le tiste, ki so na

Kosovo pozabili ali niso poznavali dejanskega stanja in počutja njegovih prebivalcev. Šele ob teh dogodkih so mediji ponovno začeli opozarjati, da je po Miloševićevi diktaturi in etničnem čiščenju Albancev (10.000 mrtvih, milijon izgnanih, več deset tisoč požgnanih domov) prisotnost mednarodnih sil vzpostavila le neke vrste "oboroženi mir", ni pa dosegla prave stabilizacije. Analitiki so tudi izpostavili dejstvo, da med dvema skupnostima ni bilo prave volje po spravi, ampak da so Srbi in Albanci ostali dve ločeni skupnosti, ki sta sicer živeli druga ob drugi, vendar se nikoli nista sprejeli - kaj šele, da bi se med seboj pomešali in integrirali. V zadnjih letih je prišlo samo do rahlih napredkov, tako da je za Srbe, ki so po letu 1999 ostali na Kosovu, življenje postalo nekoliko znosnejše in varnejše.

Vendar so bile rane iz preteklosti in volja po maščevanju prehude, da bi jih lahko v tako kratkem času odpravili. Seveda je bila v ozadju zadnje krize tudi še vedno nepopuščen želja albanske večine po samostojnosti Kosova oziroma po njegovi vedno tesnejši povezavi z Albanijo. S tem pa se srbska manjšina in Srbija sama, kot znano, ne bosta nikoli sprijaznila. Izhod iz začaranega kroga bo seveda možen le ob zorenju obeh etničnih skupnosti v zrele politične subjekte in ob čimširšem dialogu vseh vpletenih strani.

Breda Susić

Janez Povše **POVEJMO NA GLAS****Ko je ime vrednote
izrabljeno**

Ob nedavnih manifestacijah za mir širom po svetu in ob istočasnih razglašanjih, da je pravi mir tisto, ko s silo iztrebiš zlo, se človek zamisli. Zamisli nad dejstvom, kako se je mogoče sklicevati na vrednoto - kar mir prav gotovo je - na tako različen način. Vsi so za mir ali vsi smo za mir, tisti, ki hodimo po ulicah z mirovniškimi zastavami, in tisti, ki se s silo spopadajo z zlom, da bi nas od njega odbrali. Mir, mir, mir. In pri tem se ni težko spomniti, kako postaja za naš čas vse bolj značilno, da smo vsi dobri in da vsi hočemo dobro. Vsi smo dobri in delamo dobro in, tudi če kdaj ne delamo dobro, je to samo zato, da bo potem na koncu dobro. In vsi smo polni ljubezni, vsi brez izjeme, vsi smo polni ljubezni, ker je ljubezen največja vrednota, vsaj tako pomembna, če že ne bolj, kot sta dobro in mir. Še več, ljubezen je najvažnejša vrednota, je tista vrednota, iz katere vse ostale vrednote izpričano izhajajo. In tako smo polni ljubezni in dobrih namenov v svojem osebnem življenju, prav tako so polni ljubezni in dobrih namenov tisti z najvišjimi odgovornostmi, saj skrbijo za blagor vseh, seveda zgolj in vedno z dobrimi nameni, da ne rečemo z ljubeznijo. Vse skupaj gre tako daleč, da prispodoba za ljubezen, dobro in mir ni več samo nežno vzdusje narave ali otrok, ampak tudi do zob oboroženi vojak pred porušeno hišo na izpraznjeni cesti. Res, že prav vsaka stvar in vse stvari so le ljubezen, so le dobro in so le mir.

Dejstvo je, in to je bistveno, da na koncu koncev imena vrednot izgubljajo in slednjic povsem izgubijo svoj osnovni in pravi pomen. Če je že vse ljubezen, kaj je potem še ljubezen? Če je vse dobro, kaj je potem dobro? Če je vse mir, kaj je potem mir? Če je že vse ljubezen, dobro in mir, potem, kar koli počnem, je lahko ljubezen in je dobro in mir. In če ta imena pomenijo vse, potem nazadnje ne pomenijo nič in je vse vseeno, vseeno v tem smislu, da je v vsakem primeru vse dobro, ljubezen in mir, in so vse moje odločitve in moja dejanja upravičena in opravičena in mi nihče ne more ničesar očitati, ker so moji nameni dobri in čisti, nameni vseh tistih, ki z mano ne soglašajo, pa so slabi in umazani. To, da imena vrednot izgubljajo in izgubijo svoj osnovni in pravi pomen, torej ni zgolj problem ubesedovanja in jezikoslovja, pač pa je žal tudi izvotlitev določene vrednote same. Izvotlitev vrednote in pa nekakšna razbremenjujoča zmeda, ker se več točno ne ve, kaj je zares ljubezen, kaj zares dobro in kaj zares mir, bomo že sproti določili, kaj to je ali kaj naj bi bilo, seveda po naši presoji in želji, po naši trenutni potrebi.

Pa tudi izvotljena imena vrednot ne nazadnje ne bi bila najhujša stvar, ko se ne bi v njihovem imenu, v imenu ljubezni, dobrega in miru, dogajalo toliko krivic in ne bi bilo spočetega toliko trpljenja in ne bi napadala vojaška letala in se ne bi razstreljevale bombe v poslopjih, na trgih in vlakih. Tedaj se zavemo, da se iz vseh teh izrabljenih vrednot dviga nasilje. Nasilje, ki udarja. Brez milosti.

**NOVI
GLAS**

UREDNIŠTVO

34170 GORICA, PIAZZA VITTORIA-TRAVNIK 25
TEL. 0481 550 330
FAX 0481 548 808
E-MAIL gorica@noviglas.it34133 TRST, ULICA DONIZETTI 3
TEL. 040 365 473
FAX 040 775 419
E-MAIL trst@noviglas.it

UPRAVA

34170 GORICA, P.ZZA VITTORIA-TRAVNIK 25
TEL. 0481 533 177
FAX 0481 548 276
E-MAIL uprava@noviglas.itwww.noviglas.it

GLAVNI UREDNIK ANDREJ BRATUŽ

ODGOVORNI UREDNIK JURIJ PALJK

IZDAJATEL ZADRUGA GORIŠKA MOHORJEVA;

PREDSEDNIK DR. DAMJAN PAULIN,

REGISTRIRAN NA SODIŠČU V GORICI 28.1.1949

POD ZAPOREDNO ŠTEVILKO 5

TISK TISKARNA BUDIN / GORICA

NOVI GLAS JE ČLAN ZDRUŽENJA PERIODIČNEGA TISKA V ITALIJI - USPI

IN ZVEZE KATOLIŠKIH TEDNIKOV V ITALIJI - FISC

LETNA NAROČNINA ITALIJA 45 EVROV, SLOVENIJA 48 EVROV,

INOZEMSTVO 65 EVROV, PRIORITETNA POŠTA 85 EVROV

POŠTNI TEKOČI RAČUN 10647493

CENA OGLASOV PO DOGOVORU

Intervju / Adrijan Rustja

Več kot štiridesetletna zvesta predanost našemu gledališču

Adrijan Rustja je v januarju uresničil skrito željo: v dvojni vlogi režiserja in igralca je prenovil svojo več kot štiridesetletno umetniško pot, na kateri je z vso zavzetostjo ostal zvest član Slovenskega stalnega gledališča, tudi ko se je naša gledališka hiša znašla v vrtincu nenaklonjenih vetrov, ki so ji grozili izriniti zrahljane korenine, nad sto let oklepajoče se kraškega sveta. Ob tem pomembnem poklicnem in življenjskem mejniku - igralca je našel sedemdeseto pomlad - je nastal tale pogovor, za katerega se predanemu gledališčniku prisrčno zahvaljujem.

Pred nedavnim ste kot že tolikokrat prej stopili na oder Kulturnega doma v Trstu in v drami Furia Bordona Zadnje lune kot režiser in igralec podarili svojo dušo in čutenje domačemu občinstvu s soigralci, člani Slovenskega stalnega gledališča, h kateremu ste pristopili v daljnih šestdesetih letih. V kakšnem vzdušju se je porodila ta vaša odrska postavitev?

Bordon je napisal Zadnje lune leta 1993 in takoj požel dve veliki nagradi; dve leti kasneje je Marcello Mastroianni prvi poosebil njegovega starčka-protagonista. Že takrat sem se navdušil za tekst. Igralcu nudi namreč možnost preizkusiti se v široki ustvarjalni paleti, poleg tega odpira taka vprašanja, ki jih dramaturgija navadno ne obravnava. Besedilo ostro zareže v tkivo vsakdanjega življenja. Problem ostarelih je zelo občuten tudi v Trstu, kjer je zanje, baje, 94 domov, a niso zadostni. Po nojevsko se vsi odtegujemo temu problemu, ki pa neizbrisno ostaja. V delo je Bordon vpletel tudi problematiko družine, nerazumevanje med zakonci in družinskimi člani. Podrezal je v vzgojo mladine, v zglede, ki jih dajamo otrokom. Med študijem igre se mi je utrnila še druga misel: protagonist z grenkobo v srcu pravi, da je bil kot otrok postavljen v internat. Sam pravi, da svojega sina ni hotel dati nikdar v zavod, toda sedaj ugotavlja, da je sin dal njega v dom. V drami ni stavka, ki ne bi načeljal kaknega vprašanja in nam dal možnost poiskati odgovor. Igrji je predpisal dvojno sceno: v prvem delu je realistično prikazal odhod protagonist z doma; sam se umakne, da prepusti življenje drugim. Ta prizor je podkrepil s prisotnostjo žene, ki se prikazuje le njemu. Žena mu je umrla, ko je bila še zelo mlada; njena smrt je pustila globoko sled tudi pri vzgoji sina, s katerim si nista v sozvočju. Drugi del je po obsegu in dramatičnosti krajši in je postavljen v dom za ostarele, kjer stariček od sivih dneh svojega življenja goji baziliko, poslušajo Bacha in pregleduje domači spominski album. Sporazumno z avtorjem sem celoto postavil na podstrešje zavoda, kjer protagonist skrivaj goji zapoznele konjičke in kjer se mu po naključju sproži misel, ki ga vodi nazaj. Pogled v preteklost je morda posledica njegovega vročičnega stanja, kar pokaže tudi scenška podoba, ki se preobrača. V deliriju podoživlja tisti dan, ko je zapuščal svoj dom. Ko se vrača v realnost in razmišlja o domu za ostarele, se mu sestanovalec zdijo kot prikazni, a prav zaradi solidarnosti z njimi ne sme zapustiti zavoda, ker bi bil kot vojak, ki izda tovariše. Bordon se je strinjal z mojo varianto, ker sem ga nekako postavil pred dejstvo, pa tudi zato, ker je uvidel, da teksta nisem spremenil. Moj poseg sicer postavlja igro na neke druge dramaturške temelje: celota postane retrospektiva, ki je bila verjetno malce drugačna, kot jo protagonist doživlja v spominu.

Ste bili zadovoljni

s končno režijsko in igralsko podobo tega svojega novega gledališkega izziva?

Na to vprašanje bi morali odgovoriti gledalci, vendar se mi zdi, da smo napravili zanimivo, homogeno predstavo. Publika jo je v redu sprejela, kar se je odražalo tudi v tišini, ki se je porajala ob določenih prizorih. Tudi mladim je bila všeč; očitno so tudi oni začutili to problematiko.

Na katero vašo režijsko in igralsko uresničitev vas vežejo najlepša čustva? Kaj bi pa najraje spravili v najskrivnejši kotiček pozabe?

Najraje sem imel komedijo, kar se jasno razbira iz mojega opusa. Nobena mi sicer ni ostala pretirano zasidrana v spominu. Zelo rad sem postavljaj na oder francosko komedijo, pa tudi italijanske so mi bile pri srcu, ker je v njih tista razpoznavna mediteranska širina, ki seva tudi iz postavitev. Iz spomina pa bi rad izbrisal oz. so mi izbrislal igro Major Barbara dramatika Shawa - sezona 1963/64 - , ki sem jo režiral pred odprtjem Kulturnega doma v Trstu. Naštudirali smo jo v dobi, ko gledališče ni imelo lastne strehe. Premiero je doživela v Tolminu, sledili sta ji morda dve ponovitvi. Po moje je bila predstava zanimiva, a se ni ujemala s tedanjim repertoarjem.

Imate kakšen posebno lep spomin na Gorico?

Gorica mi je dala veliko zadoščenj v Kulturnem centru Lojze Bratuž ob postavitvi dveh operet, Hmeljske princeze in Kovačevega študenta. Tudi ta gledališko-glasbena zvrst je moje veliko veselje. Zelo rad se ubadam z glasbo in operete so mi všeč. Tudi v Trstu sem imel enkrat ali dvakrat priložnost postavljati na oder ta veseli žanr. V Gorici mi je bilo ustvarjanje z zagnanimi izvajalci še posebno v veselje, ker sem takrat kot zgodnji penzionist že opustil redno delo v gledališču. Poudarba goriške Zveze slovenske katoliške prosvete mi je dala spet neki elan, neke možnosti, da ustvarjalno spet zaživim. Sam kraj in ti goriški organizatorji so čudoviti v svoji delavnosti, v svoji viziji in prepričanju, da mora iz načrtovane zamisli gotovo nekaj nastati. Zaradi tega je vse delo steklo zelo dobro, brez velikih težav, nerganja in vpitja.

Kaj pa vaše neizpolnjene režijske ali igralske želje?

Igralec je le šahovska figura, ki

FOTO: DDP

jo drugi premikajo na šahovnici desno, levo, sem in tja, večkrat pojedjo kmete in trdnjave; včasih še kralj doživi šah mat. Kdaj je igralec izpet? Po vsej verjetnosti nikoli, ker svoj poklic nosi v sebi, in če je svojemu poslanstvu res predan, ga izpopolnjuje vse življenje. Kot igralec sem si včasih želel upodobiti Švejka, tudi režiral bi ga rad; dvakrat smo ga odigrali v našem gledališču, a nikdar nisem bil deležen te vloge. Ta dobri vojak je nekakšen dvorni norček, ki pove marsikatero resnico, zavito v smeh in ironijo, in to je moje področje. Zelo rad v smehu povem, kar gre.

Ko se ravno pogovarjava o karieri, naj povem nekaj osebno neprijetnega, in pri tem bom odkrit. Kreativnost gledališkega igralca je podvržena času; blesti lahko nekaj let, v nekem obdobju, ali celo samo v enem večeru. Vse predstave oz. ponovitve niso enake, vsakič lahko iz njih pronikne kanček drugačnosti. V tej minljivosti in enkratnosti snovanja prideš, po velikih težavah, do nekega svojega jubilejnega večera in si nekako domišljaš, da bi morali ta praznik spremljati vsi, ne samo domači ali igralci, vpleteni v isti projekt, ampak celotno gledališče. Misliš si, da je to praznik celotnega gledališča oz. publike. Za svojo jubilejno predstavo sem prejel veliko čestitk, stiskov rok, tudi od ljudi, ki jih ne poznam, toda pričakoval sem, da se bodo tega praznika vsaj z dvema vrsticama ali s čimerkoli oglašila tudi društva, katerim sem žrtvoval dosti ur. Manjkalo je, recimo, Beneško gledališče, kateremu sem deset let dajal umetniške smernice. Javili se nista niti, oprostite neskromnosti, naši krovni organizaciji. Vem, da sta prezaposleni z drugimi obveznostmi, toda včasih se vendarle spomnita kakega športnika. Kultura ni nič manj zlahna od športa; nisem pričakoval plakete, le skromno zahvalo. To so grenki trenutki, v ka-

terih se zamisliš, kaj ostane od tebe in tvojega dela. *V knjižnem daru Goriške Mohorjeve družbe za leto 2004 je tudi vaša knjiga spominov in razmišljanj z dolge gledališke poti, ki je nastala ob vašem življenjskem jubileju. Zapis vsebujejo poleg izrezov iz vašega otroštva in doraščanja marsikateri dragocen utrinek iz ustvarjalnosti našega gledališča. Bi želeli tej kronološki izpovedi še kaj dodati?*

Knjiga ni nastala za to priložnost; moj sin Peter je iz mojega arhiva izlekel in oblikoval vse, kar sem si zapisoval. Jaz bi knjige verjetno nikoli ne izdal, tudi svojih spominov ne bi nikomur ponujal. Vse bi ostalo v arhivu. Še zmeraj si sicer vse beležim in zato se moji zapisi stalno dopolnjujejo. Napisal sem tudi marsikatero igrice za otroke; spisane so za radio, a bile bi uporabne tudi za oder.

Vsem tistim, ki redno spremljajo naše gledališče in jim ni vseeno, kakšna bo njegova nadaljnja usoda, je znano, da pestijo SSG razne težave in da je letošnja sezona nekako prehodna. Kaj bi vi z vašo nad štiridesetletno izkušnjo v našem Talijanskem hramu lahko svetovali za boljši jutri gledališča in kakšno naj bi bilo, po vašem, njegovo ustvarjalno poslanstvo, upoštevajoč skorajšnji vstop Slovenije v Evropsko zvezo?

Odgovor na to vprašanje ni lahek. Vse bo odvisno od tistega, ki bo v tem času krojil usodo gledališča. Letos, kot kaže, nimamo niti osebe, ki bi stoočstotno odgovarjala zanj. Kakšno naj bo gledališče? Čeprav je imelo mnogo napak (in jih še ima), se mi zdi, da je bilo v prejšnjem stoletju, v letih '50 ali še prej, most med dvema kulturama, med vzhodno, ne samo jugoslovansko, in zahodno. Delovali smo na takem ozemlju, da smo lahko segali v dve različni stvarnosti. Odkrivali smo stvari, ki so komaj prihajale k nam, ki so bile uspešne na trgu zahoda, in smo jih posredovali jugoslovanski sceni. Takrat smo bili zanimivi že zaradi naše ustvarjalnosti, našega igralskega podajanja in tudi zato, ker smo pač spadali v svobodno tržaško ozemlje; to je dajalo neki pečat našemu gledališču. Poleg tega je vzbujala pozornost naša živost, ki se je odražala v skrbi za vsakdanji kruh, v žilavem umetniškem vzponu vseh nas, ki smo skušali dajati čim več od sebe, ker so nas strašno preganjali čas in do-

godki. Danes pa smo v dobi komercialnosti. V Sloveniji je poleg narodnih gledališč vsaj pet komercialnih, ki iščejo taka dela, s katerimi najlaže privabljajo publiko v svoje hrame. Vsebinsko so take igre manj kvalitetne, nudijo pa veliko zadovoljstva. Gledalci očitno radi prihajajo v gledališče, da se malce razvedrijo. Zalagati jih z velikimi, težkimi problemi ni ravno najboljšje. Toda gledališče je bilo že v starih grških časih in preko Shakespeara do današnjih dni ogledalo družbe. Zato moramo gledališčniki iskati taka dela, ki odgovarjajo našemu času in zahtevajo razmislek. Mislim, da bi moralo SSG stremeti po kakovosti in konkurenčnosti. Konkurenčno bi moralo biti glede na ponudbo gledališč v Sloveniji, od katere nas ločuje le malo kilometrov. Meja bo prav kmalu odpadla in težko bo vabiti k nam umetnike iz Celja, Maribora itd., če ne bo SSG ponujalo na repertoarju izredna, edinstvena dela. Vsako gledališče namreč rado goji svoj vrtiček, načrt, predstave, režiserje itd., zaradi tega je priložnosti za izmenjave in soočanja z drugimi bolj malo, razen na Borštnikovem srečanju. Le-to bi moralo biti takšno, da bi na njem vsa gledališča pokazala svojo vrhunsko stvaritev sezone. Žal, ni tako. Odgovorni so tako zasukali pravilnike BS, da si izbrani selektor ogleda vse predstave in jih prefiltrira po svojem okusu. K sreči je publika večkrat drugačen sodnik.

Še nekaj bistvenega bi rad poudaril, SSG ni tržaško, ampak manjšinsko gledališče, saj je včasih imelo naziv Slovensko narodno gledališče za Trst in Slovensko primorje, kar pomeni, da smo imeli tedaj zelo obširen delokrog. Prepričan sem, da bi tudi Gorica lahko imela svoje premierske predstave oz. da bi predstave SSG imele dvojne krste, v Trstu in Gorici. Dva žegna pač ne škodita! V prihodnje bo treba biti pozorni predvsem na obisk gledalcev. Abonmaji so neki način "preštevanja" gledalcev, z njimi gledališče izve, na kolikšno število občinstva lahko računa. Toda včasih so abonmaji programi varljivi, saj gledališče nekaj ponuja, predstavi, a potem naredi čisto nekaj drugega. Na podlagi naslovov gledalci računajo na dobre predstave, toda zgodi se, da jih odrske postavitev popolnoma razočarajo. Posledica tega je, da se gledalec začne ozirati drugam in izbirati po svojem okusu. To pa si lahko dovolijo italijanska gledališča, ki lahko računajo na številno publiko, naše gledališče ne sme dopuščati kaj takega. Naši gledalci bi morali biti bolj kritični: če niso zadovoljni s predstavo, bi morali to povedati, ne pa reči, da jih ne bo več v gledališču. Ne smemo zamoščati dejstva, da je v zadnjih dveh sezonah SSG izgubilo veliko število abonentov. Zato je nujno zavijati si rokave in pravilno ukrepati, da se bo to negativno stanje spremenilo na boljše. To naj upoštevajo ljudje, ki so na vodilnih mestih SSG in so tja postavljeni zato, da opravljajo svojo dolžnost, ne pa zato, da prejema dobro plačo.

Iva Koršič

3

ČETRTEK,
25. MARCA
2004

DSI, 15. marca / Dr. Rafko Valenčič Sv. Hieronim naše gore list?

Slovenci si lahko štejemo v čast, da je eden izmed štirih cerkvenih očetov zagledal luč sveta na Primorskem Krašu. Po mnenju zaslužnega profesorja na teološki fakulteti v Ljubljani dr. Rafka Valenčiča je bil namreč starodavni Stridon, rojstni kraj sv. Hieronima, prav v Sloveniji.

Sv. Hieronim se je najverjetneje rodil leta 347 v premožni družini, ki mu je pri 12-13 letih omogočila študij v Rimu. V njegovih zapisih najdemo podatek, da je bil rojstni Stridon na meji med Dalmacijo in Panonijo. Iz Rima je odšel v Galijo in nato v Oglej. Vedno pa ga je privlačevalo puščavniško življenje in zato se je odločil, da gre na vzhod. Leta 380 je prišel na željo papeža Damaza v Rim, da bi mu bil taj-

nik, po papeževi smrti pa se je dokončno izselil v Betlehem. V Sveti deželi je med drugim dokončal prevod Svetega pisma v vulgato. Umrli je leta 420, njegove ostanke pa so v 13. stoletju prenesli v Rim.

Lokacija Stridona je še danes skrivnost, v stoletjih pa so se izoblikovale štiri teorije: dalmatinska, istrska, panonska in najnovejša, liburnijska. Čeprav je hrvaško zgodovinsko močno zagovarjalo dalmatinsko tezo, se je Valenčič utemeljeno približal liburnijski tezi in ovrgel ostale tri, ki so v mnogih pogledih močno vprašljive. Sv. Hieronim naj bil bil torej doma v zaledju Kvarnera, na današnji meji med Slovenijo in Hrvaško. Vsi njegovi zapisi, med katerimi so

FOTO KROMA

najpomembnejša pisma, nas opozarjajo, da so mu bile blizu Julijske Alpe in Oglej, sploh pa prostor na meji rimskega imperija, na stičišču velikih poti med severom in jugom ter zahodom in vzhodom. Valenčič je opozoril tudi na nekatere možne lokacije, oprl se je na arheološka najdišča, še po-

membnejši od geografskega pa je duhovni prostor sv. Hieronima, je podčrtal Valenčič. Ni namreč dvoma, da so svetnika močno izoblikovali naši kraji, še posebno Oglej.

V kratkem bo Valenčič izdal svoje izsledke v knjižni obliki.

MR

Aktualno

Nevšečnosti v romunski pravoslavni Cerkvi

S hitro širitvijo gospodarstva na vzhod iz zahodne Evrope postajajo tudi drugi narodi bližji. Tako je tudi z Romuni. Država ima 21,7 milijonov prebivalcev. Kar 88 odstotkov jih pripada pravoslavju. Romunska pravoslavna Cerkve ima nekaj nad 12.000 pravoslavni duhovnikov, 3.000 redovnikov in nekaj nad 2.000 redovnic. V času komunistične diktature je pravoslavje uživalo nekaj svobode, vendar je bila velika večina samostanov spremenjenih v kulturne ustanove, v katerih so sicer bivali maloštevilni redovniki, zgradbe pa so bile pod nadzorom države. Cerkve, še zlasti samostanske posesti, so bile v glavnem nacionalizirane in na njih so v tistem času "cvetele" so-

cialistične obdelovalne zadruge kot marsikje po tedanjem socialističnem svetu.

S politično otoplitvijo se je stanje zelo spremenilo. Pravoslavni duhovniki so se začeli precej približevati grško-katoliškimi, ki so bili maloštevilni, pa tudi rimskokatoliškimi. Vsekakor se pojavljajo problemi, vendar na splošno lahko rečemo, da so odnosi med vsemi tremi katoliškimi Cerkvami korektni in prihaja tudi do zelo odprtega sodelovanja. Na evropskih teoloških fakultetah je opaziti tako študente teologije bodisi katoliške kot pravoslavne, tako na prvi pogled človek dobi vtis, da pravoslavna Cerkve želi stopiti čim prej iz zaprtosti, v katero je bila ujeta v času Ceauses-

cujevega režima ...

Seveda ne gre brez težav. Med največjimi so gmotne razmere, za njimi pa je nastal politični problem. Sveti sinod romunske pravoslavne Cerkve, ki je najvišji cerkveni organ, je na zadnjem zasedanju izoblikoval sklep, da naj se pravoslavni duhovniki ne vključujejo v politične stranke in naj ne v teh aktivno sodelujejo. Do tega so prišli zato, ker so ugotovili, da je kar 40 odstotkov vseh pravoslavni duhovnikov v Romuniji včlanjenih v katero od strank. Podatek ni v časti romunski pravoslavni Cerkvi, še zlasti ne sedaj, ko se je že začel predvolilni boj za vsedrjavne volitve, ki bodo na začetku poletja.

Ostaja odprto vpračanje,

ali bodo pravoslavni duhovniki upoštevali sklep Svetega sinoda romunske pravoslavne Cerkve. O tem so še velikokrat govorili in sprejemali različne sklepe, kljub temu danes v parlamentu sedijo štirje duhovniki kot poslanci različnih strank. Pravoslavna Cerkve do sedaj ni uvedla nobene sankcije proti duhovnikom, ki delujejo v politiki, čeprav so že leta 1999 sprejeli posebni sklep o prepovedi političnega delovanja pravoslavni duhovnikov v Romuniji. Ponočno pa je cerkveno vodstvo naglasilo, da naj bi se duhovniki od politike distancirali in usmerili svojo dejavnost v karitativno delovanje, saj veliko vernikov pesti resna eksistenčna kriza. Potegujejo pa se tudi za čimprejšnjo vrnitev cerkvenega premoženja, da bi tako Cerkve razpolagala s čim večjimi možnostmi za področje sociale in gospodarstva.

Ambrož Kodelja

SKRIVNOST ZAKONSKE LJUBEZNI

p. Mirko Pelicon

ODKRITI BOGA V ŽIVLJENJU

"Moj sin ima gastritis, bo-li ga želodec, je živčen in stresiran... Ne vem, kaj ima. Je tako mlad, zdi se mi čudno, da ima pri teh letih (23) takšne probleme." - "Moja hči ima močne glavobole, Bog ve, če bo ozdravela..."

Zakaj imajo mladi takšne ali drugačne psihosomatske probleme? Poznam veliko mladih, ki živijo tako, da se mrzlično ukvarjajo z glasbo, se intenzivno družijo s prijatelji in se pozno vračajo domov; starši so zaskrbljeni zaradi tega nereda, mame pa nadpovprečno zaščitniške do otrok. Posebno fantje znajo biti do takih mater zelo ostri, obenem pa čutijo potrebo se zatekati k njim, ker jim vse nudijo in jih ščitijo. Taki otroci se bojijo življenja in ne bodo zlahka sposobni zanj, če se ne predramijo in če jih kdo ne nauči hoditi odgovorno po življenjski poti. Taki otroci podzavestno potrebujejo mamo, čeprav jo obenem tudi sovražijo, ker jim je v napoto. Kaj se dogaja v življenju takšnih otrok, kasneje doraslih fantov? Njihova poroka ni stvar odločitve, kakršna bi bila: "Poročim se, da bom v življenju srečen, ker to doživljam kot poklic, da se bom razdal družini, ki si jo bom ustvaril," ampak: "Poročil se bom (podzavestno), ker potrebujem mamo, ki mi bo še naprej prala perilo in obleke ter kuhala..." Sporočilo je: mamo potrebujem še naprej.

Sedaj se, dragi bralci, vprašajmo: zakaj toliko razporok? V Liguriji je na cerkvenem sodišču največ pršenj za priznanje ničnosti zakona zaradi nezrelosti partnerjev, ki pravzaprav ne vedo, kako se je potrebno pripraviti na zakon. Žal mislijo, da se z ženo lahko obnašajo kot z mamo in v njej sploh vidijo drugo mamo. Posledi-

ca tega je, da se bosta zakonca kregala in žalila kot sin z enim ali drugim od staršev, kar je usodno; žena namreč mora biti žena, ne pa mama ali tata.

Prejšnji teden sem imel priložnost poslušati veliko staršev, ker sem vodil duhovne vaje v neki italijanski župniji na Tržaškem. Veliko mater je stopilo k meni in mi reklo, da se bojijo za otroke, za njihovo versko vzgojo, ker jih Bog ne zanima. Kmalu se zaveš, da so ti otroci zelo malokrat izkusili besedo "ne". Starši jim nudijo vse. Če starši ne razumejo pomena prave ljubeče vzgoje, bo tudi Bog samo lepa teorija. Tolkokrat slišim duhovnike, ki ene pare hvalijo, drugih pa ne. Sprašujem se, zakaj naj bi bil par "zelo krščanski": ker hodi k maši? Ker eden izmed otrok ministrira? Ker ga starši uvajajo v petje na koro? "Poglej, kako ta par govori, kako se oblači, kaj si dovolji v zasebnem življenju in kakšni so odnosi v družini..." Potem pa: "Par je zelo dober, zgleden, krščanski..." Morda ker pomaga v cerkvi in ne vem še kaj... Večkrat se zadovoljujemo z "estetskim krščanstvom" in si kar ne moremo razložiti, kako v tako dobrih družinah se pojavljajo osamljenost, nerazumevanje, ločitve itd. Če ne odkrijemo Boga v življenju, bo Bog ostal lepa zgodba za mnoge otroke.

SVETOPISEMSKA RAZMIŠLJANJA OB BOGOSLUŽNIH BERILIH V LITURGIČNEM LETU A

ŽLAHTEN IZBOR BOŽJE BESEDE,
NEDELJO ZA NEDELJO

VILJEM ŽERJAL

5. POSTNA NEDELJA - TIHA

Iz 43,16-21; Ps 126,1-6; Flp 3,8-14; Jn 8,1-11

Vse postne nedelje nas je evangelist Luka vabil k spreobrnjenju. Danes pa nas apostol Janez opominja, naj bomo usmiljeni. Prihodnje nedeljo pa nas bo zopet evangelist Luka popeljal v evangelij trpljenja našega Gospoda.

Že v začetku posta nam Cerkve daje v premišljevanje zgled in moč hoje za Kristusom. Saj smo obloženi s križem skušnjav, slabosti in greha. Toda v romanju skozi življenje nismo sami, oziroma se ne osamimo, da ne pademo med razbojnikove nevere (Lk 10,30). Z vero v Jezusa, ki je vedno z nami, je Emanuel (Iz 7,14), zapuščamo duhovno egiptovsko suženjstvo, vztrajamo v veri v Boga v puščavi skušnjav in vseh slabosti človeškega življenja. Če pozabljamo na zavezo z Bogom, nas tolaži zavest, da nas Bog nikoli ne zapusti, marveč ostaja zvest (2 Tim 2,13). Tudi marsikateri človek Stare zaveze nam je za zgled neomajne ljubezni do nevidnega, zlasti Abraham in Mojzes (Heb 11,8,27). Tudi apostoli, še po-

sebej trojica: Peter, Jakob in Janez, četudi sami grešni, doživljajo Božjo bližino. Ob Jezusovem spremenjenju so sicer prestrašeni, toda polagoma spoznavajo dar razodetja veličastva Boga, ker ne omagajo sredi trpljenja. Saj se brez prestanka vrstijo nesreče za nesrečo, teror z uboji in grozo svetovne razsežnosti. A Bog vse to spremlja tako, da se on sam udeležuje strahotne procesije s pohabljenimi na duši in na telesu; na viden način stopa s križem na poti proti Golgoti. Čeprav mi tega ne razumemo popolnoma, vendar z njim dobiva vse trpljenje predokus veličastnega vstajenja iz kraljestva smrti. Kar trikrat je bil napovedal svojo smrt, a s posebnim poudarkom vstajenja. Zaradi tega nas psalmi silijo, da že vnaprej pojemo Bogu Alelujo za odrešenje duše in telesa.

Postali smo nova stvaritev v Kristusu (2 Kor 5,17). Zato naj ne kraljujeta več ne greh in ne smrt. V vsem naj vladajo ljubezen ter odpuščanje in usmiljenje. Molitev naj izproša Svetega Duha (Lk 11,13). Živimo in delajmo za spravo (2 Kor 5,19-20). Naj se veselimo brez očitkov sestram in bratom, ki jim smemo pomagati zopet k Očetu. Ker se zavedamo bruna v svojem očesu (Mt 7,3-5; Lk 6,41 nss) ter da je dober samo eden (Mr 10,18). Zato naj bomo vsi med seboj kot sestre in bratje, ki jih družijo ljubezen (Jn 13,34 nss; 15,17).

Tiha nedelja nas vabi, naj v duhu zakrijemo razpela in podobe, ki jih hranimo po naših cerkvah, da jih lahko bolje razumemo, kako so zakrita nevernim ljudem in bi se mogla razodeti v dušah vseh, da bi živeli. Gremo vase. Sv. spoved, premišljevanje trpečega prijatelja Jezusa, sv. obhajilo telesa

in krvi, ki ju je on daroval za nas vse, obnovljena molitev v tišini domov in v cerkvi nas bodo tesneje zblížali z našim stvarnikom in odrešenikom. Dovolimo mu, da obnovi vso našo notranjost, saj pravi: "Da, speljal bom pot skozi puščavo in reke skozi pustinjo" (Iz 43,19). Vera pa naj nam daje spoznati "njega in moč njegovega vstajenja ter svoj delež pri njegovem trpljenju", da tako postajamo podobni njegovi smrti in bi kako mogli priti do vstajenja od mrtvih (Flp 3,10-11). 25. marca se smemo že vnaprej veseliti učlovečenja Boga v telesu Device Marije, ker nas bi prepustil mrzlim zakonom človeških src, ki ne poznajo usmiljenja do grešnikov in ne veselja nad odpuščanjem.

Edinole Jezus izkazuje potrpežljivost do grešnikov. Možu, ki ga je bil ozdravil ohromelosti, pravi: "Ne greši več!" (Jn 5,14); prav tako grešnici v današnjem evangeliju (Jn 8,11). Sodil bo in, kjer bo potrebno, bo tudi obsodil, ob smrtni uri in ob koncu časov. Tedaj bo potrdil našo izbiro življenja ali smrti v času življenja (Mt 25,31-46). Pismoukom in farizejem, ki izsiljujejo kamnanje grešnice, Jezus odgovarja z molkom. Skloni se in piše s prstom po tleh. Kaj je pisal, nam ni znano, a najverjetneje je le prisilil tožitelje k razmišljanju o lastni človeški sodbi, ki je podobna minljivemu prahu zemlje, ker ji manjka ljubezni, ki edina ostane za vedno, z njo pa tudi usmiljenje. Jezus rešuje človeka in ne zakona, ki je potreben, a je in ostane mrzel. Zato so tudi tožitelji grešnice odšli proč z mrzlim srcem (Jn 8,9).

Dobra dela pa naj bodo skrita, da bodo vidna le Očetu, ki vidi na skrivnem (Mt 6,4).

Govor na Prešernovi proslavi v Boljuncu 12.3.2004

Kaj imata skupnega Prešernov praznik in post?

Naša sodelavka Nadja Maganja (na sliki) je imela v Boljuncu na Prešernovi proslavi govor, ki je za postni čas zanimiv, ker skuša kulturna delavka odgovoriti na vrsto dnevnih in tudi splošnih vprašanj, ki se tičejo tako posameznika kot vse naše skupnosti.

Kaj imata skupnega Prešernov praznik in post, bi se lahko kdo izmed prisotnih upravičeno vprašal. Kako uskladiti postni čas, ki zahteva odpoved, samozatajevanje, omejevanje s prešernostjo, radoživostjo, z umetniškim užitek, ki jih prinaša s seboj vsak doživeti kulturni dogodek?

Živimo v času, ki ni naklonjen ne kulturi ne postu, čeprav ju sodobni človek še kako potrebuje. Vse okoli nas govori le o nasilnih dejanjih, o krvavih atentatih, o smrti, o nespoštovanju človeškega življenja. Kultura se nam nudi v raznih plehkih televizijskih oddajah z razkošnim bliščem, ki omamlja in pregovarja ljudi, da je treba uživati sleherni trenutek našega življenja. V središču vsega je že skoraj shizofreno tekanje za tem, kar bi napolnilo naš občutek samote in dalo smisel našemu zemeljskemu bivanju. Večkrat pa je to tekanje za vozom, ki ne prinaša sreče.

Vloga kulture pa je prav v tem, da nas opozarja na vse lepo, dobro, resnično, odrešujoče, ki se skriva v slehernem izmed nas. Pomaga nam, da se v nas sproščajo duhovne sile, ki nas opredeljujejo kot ljudi. V tem se človek razlikuje od vseh drugih živih bitij.

V kulturnih dosežkih se sprošča človekova svobodna ustvarjalna energija, ki teži po preseganju samega sebe in ki hlasta po absolutnem.

Post pa je čas (naj spomnim, da je post prisoten skoraj vseh verah), ki človeku pomaga, da gre vase, da poišče v sebi bivanjski smisel in nove sokove za svojo duhovno in versko rast.

Praznik slovenske kulture

pa nam nudi tudi priložnost, da se spominjamo naših duhovnih velikanov: v prvi vrsti našega največjega pesnika, Franceta Prešerna, letos tudi Srečka Kosovele, čigar stoletnico rojstva praznujemo.

Za slovenski prostor je značilno, da so v času zgodovine v najpomembnejših trenutkih spregovorili pisatelji in pesniki. Oni so bili pravi kašpot za slovenski narod na poti kulturnega in duhovnega zorenja. Medtem ko je politika določala obstoj drugim narodom, smo se Slovenci konstituirali kot narod prav preko književnosti. Na to smo lahko upravičeno ponosni. Med mečem in knjigo smo Slovenci vselej rajši izbrali knjigo. Segali smo po orožju le takrat, ko so nam tuji osvajači stregli po življenju in nas zapisali smrti. Naša zgodovina pa je žal že od vsega začetka zaznamovana tudi in predvsem z bratomorilskim kajnovstvom: "Slovenec že mori Slovenca, brata. Kako strašna slepota je človeka!" Prešernovi verzi so aktualni tudi za najbolj krvavo stoletje v zgodovini človeštva in tudi slovenskega naroda. To stoletje je, vsaj upamo, za vselej za nami.

Prav zadnje čase smo pričča sprevrženemu, neverjetno izkrivljenemu prikazovanju slovenskega imperializma in ekspanzionizma, in to iz ust najvišjih italijanskih političnih predstavnikov, od katerih bi pričakovali, da poznajo vsaj svojo zgodovino.

Pustimo ob strani italijanskega premiera Berlusconi, ki je izjavil, da so bila fašistična koncentracijska taborišča in konfinacije letoviščarski kraji, kar kaže na (ne)kulturni nivo najvišjega predstavnika italijanske oblasti, nesprijem-

ljivo pa je dejstvo, do so pristali na potvarjanje zgodovine naših krajev tudi predstavniki tistih strank, katerim so slovenski volivci ves povojni čas zaupali veliko svojih glasov. Zato je tako važno, da poznamo svojo preteklost, da gojimo svoj zgodovinski spomin, iz katerega črpamo moč za prihodnje dni. Če vemo, kaj smo in kdo smo, bomo znali tudi bolj samozavestno gledati svojemu sogovorniku v oči, a tudi začrtati smernice za naš nadaljnji razvoj.

Naš zgodovinski spomin pa naj bo istočasno tudi odprt do bolečine drugih. Spročilnost znanega dokumenta zgodovinsko-kulturne komisije slovenskih in italijanskih zgodovinarjev gre prav v to smer. Eni in drugi moramo sprejeti tudi ne preveč svetle dogodke iz preteklosti, če želimo vzpostaviti sproščen, odprt in zaupljiv odnos med tu živčima narodom.

Kakšna bo prihodnost, pa je odvisno v prvi vrsti od nas samih. Kot pravi pregovor: Kdor zaničuje se sam, podlaga je tujčevi peti.

Kdor je sledil letošnji osrednji Prešernovi proslavi v Cankarjevem domu v Ljubljani, se bo globoko zamislil nad našo zrelostjo in pripravljenostjo za vstop v skupni dom evropskih držav in narodov. V kulturnem delu proslave v osrednjem hramu slovenske kulture, ne v govoru Florijana Lipuša, je poslušalec zaznal predvsem vzneveljen, skoraj odvraten odnos do Prešernovih verzov, kot da bi slovenski umetniki ne bili več dovtetni za globlje univerzalno občečloveško sporočilo Prešernove poezije. Dr. Matija Ogrin z Inštituta za slo-

FOTO J.M.P.

vensko literaturo in literarne vede pri Slovenski akademiji znanosti in umetnosti je z grenkobo zapisal, da so letos v Cankarjevem domu ubili Prešerna. Citiram: "V resnici je njihovo delo globoka odtujitev ne samo temu, kar se je v krhki kontinuiteti izoblikovalo kot slovenska kultura, ampak umetnosti nasploh. Pretrganje s poetično resnico in z umetniško lepoto pomeni predvsem padec v nihilizem. Prešerna, ki posebej vrednote lepote, resnice in hrepenenja po sreči (kar je pesniško izraženo stremenje po najvišjem dobrem), je zato treba ubijati. Je kakor podoba očeta, ki je izkoreninjen človek ne prenese. Tak je naš lep novi svet."

Hvala Bogu, da v naši sredi še obstajajo ljudje, ki trdno verjamejo v moč slovenske besede, v bogastvo ljudske kulturne dediščine in so vanju zaljubljeni.

Na Valentinovo se nas je na domu starejših prijateljev zbrala skupinica, da bi malo pabrkovala o tem in onem, o pomembnosti slovenskega jezika za obstoj našega naroda, o prijaznem licu, ki nam ga ponuja naš sosed, ko na Goriškem padajo meje (na Tržaškem ni o tem ne duha ne sluha), o vzhiceni nekate-

rih ob skorajšnjem vstopu Slovenije v Evropsko zvezo... Kmalu se je skupinica spremenila v pravi literarni krožek. Gostiteljica je prebrala nekaj poglavij s krtačnimi odtisov knjige o zgodovini nekega kraja na Krašu, ki je na tem, da izide, nekdo drug je začel recitirati neobjavljene poezije 85-letne gospe, ki so nas popol-

noma prevzele. Dvomim, da bi ta poezija s svojo neposredno sporočilnostjo o smislu življenja, o ljubezni, trpljenju, lepoti, ki je mestoma vsebovala že predokus večnosti, zadovoljila umetniške zahteve letošnjih oblikovalcev osrednje Prešernove proslave. S kakšnim nasmeškom na ustih bi ti moderni kulturniki spremljali našega gostitelja, ko je pripovedoval zgodbe o Marjuti in Pepiju v pravem beneškem narečju ali radoživo posnemanje Županove Micke, v čemer se je na omejenem srečanju preizkušala starejša gospa, ki si želi še vedno tople pozornosti svojega moža.

S tistega večera sem odhajala potešena, obhajal me je občutek neizmernega veselja. Tudi mi Slovenci znamo biti srečni, zadovoljni, spravljeni s sabo in z drugimi. Naša ljudska kulturna dediščina je dovolj bogata, da zna potešiti naša najbolj intimna hrepenenja.

Naj končam s Prešernovo Zdravljivo, ki je oda bratstvu, ljubezni, lepoti in bivanjski harmoniji: "Nazadnje še, prijatelj, kozarce zase vzdignimo, ki smo zato se zbrat'li, ker dobro v srcu mislimo. Dokaj dni naj živi Bog, kar nas dobrih je ljudi!"

Mesečna konferenca v Nabrežini Izkušnje prostovoljke

Nabrežinsko župnijsko dvorano je tokrat obiskala Brika Tereza Srebrnič, sicer naša stara znanka, ki je tokrat govorila o svojih izkušnjah v Izraelu kot prostovoljka. Srebrničeva, učiteljica po poklicu, se je odpovedala tukajšnji službi in se odločila, da bo ob študiju na ljubljanski univerzi svoj prosti čas posvečala prostovoljnemu delu v pomoč potrebnim. Odpravila se je v Izrael, kjer je v državnem zavodu za otroke s posebnimi potrebami, ki ga opravlja sestre sv. Vincenca, dobila mesto med prostovoljci različnih narodnosti, ki skrbijo za potrebe otrok. To je izredna izkušnja, ki človeka neizmerno obogati, saj se tam srečuješ z otroki, ki so jih v glavnem zavrgli starši, to so otroci popolnoma odvisni od sočloveka. Kljub težkim telesnim in umskim razmeram teh otrok je delo z njimi zelo bogato in te njihov pogled, izraz ali posebna kretnja poplača za ves trud, ki jim ga iz dneva v dan nudiš.

Človek v takem okolju spozna ne le potrebe otrok, ki so za veliko od nas nepojmljive, ampak tudi tovariše iz raznih delov sveta, ki so se odločili, da del svojega časa posvetijo potrebnim, in to prav v duhu svetopisemskega naročila "pomagaj svojemu bližnjemu".

Srebrničeva nam je govorila o svoji zaposlitvi in tudi o življenju med Judi in Palestinci ter o svojih tovariših ter o samem zavodu, kjer ne obstaja nobena razlika med različnimi verstvi ali narodnostmi. Zelo zanimivi so bili tudi diaprozivi, v katerih smo lahko občudovali edinstveni puščavski svet, ki ga Izrael skuša preurediti v rodovitno zemljo, ter prelepe cerkve, ki nas spominjajo na Jezusovo življenje in trpljenje.

Predavateljico je še kar številna publika nagradila s ploskanjem in se ji zahvalila za neposredno pričevanje teh zanimivih izkušenj.

Antek

"Slovenci brez meja", vabilo zamejskim študentom

Skupina študentov iz društva SKAM (Skupnost katoliške mladine) in Slovenska izseljenska matica vabita študente iz zamejstva (Italija, Avstrija, Hrvaška, Madžarska) na 5-dnevno srečanje v Slovenijo (Adergas), ki bo potekalo od 27. aprila do 2. maja 2004. Srečanje nosi naslov *Slovenci brez meja*. Skozi razprave, predavanja strokovnjakov in delavnice se bodo dotaknili naslednjih tem: slovenski jezik v zamejstvu, manjšinska problematika, povezovanje zamejskih Slovencev v društva, ohranjanje slovenske kulture v zamejstvu... Glavni namen srečanja pa je poglobljanje stikov in iskanje možnosti za sodelovanje. Srečanje si bodo pestrili s slovensko kulturo, priredili bodo večer folkornega plesa in ljudskih pesmi, kuhali tradicionalne slovenske jedi in se udeležili slavnostnega kresovanja ob vstopu Slovenije v EU.

Prispevek znaša 65 evrov ali 15.000 SIT. Rok prijave: najkasneje do 15. aprila 2004. Za prijave in druge informacije: med.skupina@drustvo-skam.si.

Predavanje nadškofa Franca Rodeta Poslanstvo katoliške šole v Cerkvi (4)

Rimski dokument podaja nato zanimivo podobo sodobne mladine, ki se v teh petnajstih letih ni bistveno spremenila in je veljavna tudi za slovenski prostor. "Večina katoliških šol," pravi Kongregacija za katoliško vzgojo, "se nahaja v okolju z globokimi spremembami v mišljenju in življenju. To so velike mestne četrti z bogato ponudbo porabnih dobrin, s številnimi možnostmi izobraževanja, z zapletenimi sistemi komuniciranja. Mladi pridejo v stik z mediji že v prvih letih življenja. Seznanjeni so z vsakovrstnimi mnenji. O vsem so informirani zelo zgodaj, ko še niso zmožni lastne presoje. Manjka jim moralna in kritična sposobnost, da bi razlikovali med tem, kar je resnično in dobro, in med tem, kar ni. Pogosto jim manj-

ka tudi verska in moralna orientacija, da bi samostojno presojali ideje, ki prevladujejo v nekem prostoru. Pojem resničnega, dobrega in lepega je tako zamegljen, da mladi ne vedo, kam bi se obrnili."

Mnogi mladi živijo v veliki negotovosti. Po eni strani živijo v svetu, ki jemlje resno samo to, kar se zdi koristno in prinaša takojšnje rezultate, po drugi strani pa bi se radi rešili iz tega ozkega sveta. Mladi danes zelo pogrešajo pravih človeških odnosov in trpijo zaradi osamljenosti in pomanjkanja ljubezni. Bolj kot v preteklosti so izpostavljeni depresijam, kar pričuje o veliki bedi človeških odnosov v družini in družbi.

Dobršen del mladih je v skrbeh zaradi prihodnosti, saj niso gotovi, da bodo dobili

primerno zaposlitev, veliko število ločitev pa jim vliva dvom o možnosti, da ustvarijo trdno in lepo družino. Vse to povečuje težnjo po zapiranju v zasebnost in hkrati skušnjava po nasilju. Ker ne vidijo smisla v svojem življenju, se v želji, da se rešijo samote, vdajajo alkoholu, mamilom, erotizmu, ezoterizmu itd. Ta mladina težko sprejema trajne in trdne odločitve.

Mnogi mladi se oddaljijo od vere in opustijo versko življenje. Vzrok je lahko sovražno razpoloženje do Cerkve, dvom ali odklanjanje verskih resnic in moralnih načel krščanstva. Ti primeri so posebej pogosti v deželah, kjer je šola laična ali celo ateistična. Oddaljenost od Cerkve pa se pogosto kompenzira z vedenjem, ki kaže na notranjo praznino: poganški kult telesa, beg v mamila, kolosalni množični obredi s hrupno glasbo in podobno.

To je samo ena plat resničnosti. V šolah naletimo tudi na mlade, ki so zgledni v svojem verskem in moralnem

življenju. In teh ni malo. Zopet drugi iščejo bolj osebno vero, se resno sprašujejo o smislu življenja in v evangeliju odkrivajo odgovor na svoja vprašanja. Dosti je tudi takih, ki se po pretresani krizi brezbriznosti ali dvoma vračajo h krščanskemu življenju.

Po tem opisu duhovne situacije, v kateri se gibljejo mladi, vatiški dokument spregovori o značilnem ozračju, ki naj bi vladalo v katoliških ustanovah. "Od prvega dneva po prihodu v katoliško šolo mora imeti gojenec vtis, da se nahaja v novem ozračju, ki ga ožarja luč vere." Že II. vatiški koncil je govoril o ozračju, ki ga prežema evangelijski duh ljubezni in svobode. V katoliški šoli bi morali vsi začutiti živo navzočnost Jezusa - Učitelja, popolnega človeka, v katerem so vse človeške vrednote polno ovrednotene. Evangelijski duh se mora odražati v načinu razmišljanja in življenja, ki prežema vzgojno ustanovo. Kríž v učilnici spominja na navzočnost

Njega, ki nam je na križu podal svoj najvišji nauk o ljubezni do človeka.

Prvo odgovornost za ustvarjanje pravega krščanskega ozračja na šoli nosijo vzgojitelji. Po njihovih besedah in vedenju, po njihovi prijateljski navzočnosti bodo gojenci razumeli izvornost okolja, v katerem preživljajo svojo mladost.

Prav je, da gojenci čutijo šolo kot razširitev svojega doma. Šola bi morala imeti nekaj tistih značilnosti, ki delajo življenje v družinskem krogu domače in prijetno. To na drugačen način poudarja tudi II. vatiški koncil, ko govori o šoli kot skupnosti. Šolo-skupnost sestavljajo vodstvo, profesorji, upravniki, uslužbenci, starši in dijaki. Šolska skupnost, kjer ima vsak svojo nalogo, vsi pa delajo za isti cilj, je občestvo ljubezni in svobode, kjer rastejo in se vzgajajo prave krščanske osebnosti, kjer se harmonično skladajo vera, kultura in življenje.

/ dalje

Sedemdesetletnica Jožeta Snoja

Vsestranski literarni ustvarjalec Jože Snoj je v sredo, 17. t.m., praznoval svojo sedemdesetletnico. V svet književnosti je Snoj vstopil sredi petdesetih let. Najprej se je razvijal kot pesnik, kot pripovednik pa se je začel uveljavljati šele po letu 1970 in tako sodi med najbolj reprezentativna imena slovenskega modernističnega romana. Jože Snoj je napisal tudi številne knjige za otroke, deloval pa je tudi na področju literarne kritike. Kot publicist se je skoraj tri desetletja posvečal sodobnim vprašanjem v povezavi s književnimi in kulturno-političnimi temami; slednje je obravnaval tudi v esejistični obliki. Jože Snoj je za svoje delo prejel več nagrad, med

FOTO: J.M.P.

njimi Tomšičevo nagrado za novinarsko delo, dve Levstikovi nagradi za mladinsko literaturo, nagrado Prešernovega sklada za roman *Negativ Gojka Mrča* in Rožančeva nagrada za eseje *Med besedo in Bogom*. Živi in dela v Ljubljani.

Njegova družina je morala leta 1941 pred Nemci pobegniti iz Maribora v materin rojstni kraj Mokronog na Dolenjskem, od koder so, tokrat pred komunisti, spet morali pobegniti v Ljubljano. Snoj je diplomiral leta 1960 na Filozofski fakulteti iz slavistike in primerjalne književnosti. Od 1961 do 1971 je bil časnikar v kulturni redakciji *Dela*, od 1971 do 1993 pa urednik pri tednjem *Državni založbi Slovenije*.

Pri pesnjenju je Snoj izšel iz intimizma ter črpal iz izročila slovenske moderne in ekspresionizma. Toda že za zbirko *Konjenica slovenskih hoplitov* in za njegovo poezijo druge polovice šestdesetih in sedemdesetih let je značilen prehod v modernizem. Tematsko je njegova poezija najizrazitejša v izražanju moške erotike, eksistencialne stiske ter metafizičnega protesta in upora proti konvencijam. Modernistična načela pesnjenja dopolnjujejo mitске aluzije. Na začetku sedemdesetih let je Snoj z navezavo na izročilo slovenskega ljudskega pesništva postal mračnejši, bolj baladen, medtem ko pomeni zbirka *Lila akvareli hermetičen vrhunec modernistične faze*. V osemdesetih in devetdesetih letih je v njegovi poeziji zaznati odklon od strogo modernističnega pesništva.

Kot pripovednik je Snoj najprej objavil modernistično oblikovane novele (*Gospa z mentolom*) z aktualno socialnokritično in intimno eksisten-

cialno tematiko. V romanih *Hodnik* in *Negativ Gojka Mrča* je pri obravnavi moralne problematike intelektualca in njegovega položaja v sodobni slovenski družbi nadaljeval izročilo eksistencialistične književnosti, pripovednotehnično in v jezikovnem slogu pa se je zgledoval pri modernem romanu. Konec sedemdesetih let je v romanu *Jožef ali zgodnje odkrivanje srčnega raka* v ospredju moška erotika, posebnost pa je tudi vpeljava svetopisemskih motivov za prikaz intimne bivanjske in moralne ter aktualne družbenokritične problematike.

V romanih iz osemdesetih let je Jože Snoj obravnaval travmatična protislovja slovenske polpretekle zgodovine in skušal osvetliti tragično ujetost posameznikov v bratomorno vojno iz drugačne etične perspektive oziroma iz več perspektiv: v *Gavžen hribu* predvsem iz otroške, v romanu *Fuga v križu* pa iz perspektive blazneža. V obeh delih so podaljški eksistencializma prepleteni s prvimi modernizma. V romanu *Noetova bajta* je prek odmevov vojne tematike spet prešel k sodobnosti in zasebnemu dogajanju v kriznih časih osamosvajanja Slovenije. Snoj je svoj zadnji roman *Gospod Pepi ali zgodnje iskanje imena* napisal leta 2000.

Snojeve knjige za otroke so zvočno in ritmično razgibane in temeljijo na besedni igri, prozna besedila pa so po vsebini večinoma pravljica.

Med Snojeva pomembnejša esejistična dela sodijo *Simbolizem Josipa Murna*, *Handkejev paradoks*, *Med besedo in Bogom* ter *Ubijanje zemlje*. V slednjem se kaže Snojevo brezpogojno priznanje svetosti življenja. (prirejeno po STA)

Osemdesetletnica Ivana Minattija

Pesnik in prevajalec Ivan Minatti je v ponedeljek, 22. marca, praznoval 80 let.

Ivan Minatti se je rodil leta 1924 v Slovenskih Konjicah, od začetka leta 1944 je bil udeleženec NOB, leta 1952 pa je diplomiral na slavističnem oddelku ljubljanske Filozofske fakultete.

Ob tem, da je ves čas pesnil in prevajal, je bil od leta 1947 pa do upokojitve leta 1984 urednik pri založbi Mladinska knjiga. Od leta 1991 je redni član Slovenske akademije znanosti in umetnosti. Najširši slovenski javnosti je Ivan Minatti poznan po pesmi *Nekoga moraš imeti rad*, v

kateri se pesnik obrača k naravi kot edini sopotnici tegobam osamljenega posameznika, hkrati pa so omenjeni verzi značilni za ves pesnikov opus - narava je Ivanu Minattiju vselej služila kot izhodišče za tragično premišljevanje o človeškem bivanju. Pesem *Nekoga moraš imeti rad* je imela in ima izjemen uspeh pri različnih slojeh slovenskega bralstva, skorajda bi lahko rekli, da je tako poznana, da je že skorajda ponarodela.

Po mnenju literarnih zgodovinarjev se po poročanju STA Minattijeve zrele pesmi ločijo od lirike starejših predstavnikov socialno-realistične poezije po večjem poudarku individualnosti: posameznik se ne čuti več kot del družbenega dogajanja, pač pa se zateka v svet narave, v katerem mu je dovoljeno živeti. Kljub temu da narava v njem vzbuja melanholične občutke, predstavlja ta pesniku simbol človeške čistosti, pravice, ljubezni in preprostosti.

Ivan Minatti, ki je ec en najvidnejših predstavnikov prvega povoj-

nega rodu slovenskih pesnikov, je izdal vrsto pesniških zbirk: *S poti* (1947), *Pa bo pomlad prišla* (1955), *Nekoga moraš imeti rad* (1963), *Veter poje* (1963), *Bolečina nedoživetega* (1964), *Vse beži z oblaki in pticami* (1966), *Pesmi* (1971), *Obraz* (1972), *Ko bom tih in dober* (1973), *Pesmi - objavil jih je z Janezom Menartom in Lojzeto Krakarjem* (1977), *Pesmi* (1980) in *Prisluškujem tišini v sebi* (1985). Minattijeva poezija je v tiskani obliki izšla tudi v srbohrvaščini, makedonščini in albanščini.

Ivan Minatti je za svoje delo prejel številne nagrade in priznanja, med drugimi nagrado Prešernovega sklada za zbirko *Nekoga moraš imeti rad* (1964), Sovretovo nagrado za prevode iz pesniškega dela *Koče Racina* in *Izeta Sarajliča* (1971) in Prešernovo nagrado za zbirko *Prisluškujem tišini v sebi* (1985).

Izbrana lirika pa je naslov pesniške zbirke, ki je te dni izšla pri Mladinski knjigi ob Minattijevem visokem življenjskem jubileju. (slika: arhiv Mladinska knjiga)

Avtobiografski roman Franeta Tomšiča, *Moje sledi*

Založba Branko v Novi Gorici, ki je zelo dejavna pri izdajanju knjig pretežno demografske narave in pomena, je izdala in založila svoje devetindevetdeseto delo. To je roman pisatelja Franeta Tomšiča, ki mu je dal naslov *Moje sledi*. Gre za pretežno avtobiografsko delo, v katerem pisatelj na privlačen način prek pogovora z drugo osebo opisuje svoje življenje od rane mladosti v začetku druge svetovne vojne pa do zrelega obdobja, saj je nedavno praznoval svoj osemdeseti rojstni dan. Na predstavitvi Tomšičevega romana v dvorani Goriške knjižnice Franceta Bevka je pisatelj in njegove stvaritve ocenil Bojan Bratina, odlomke iz nove knjige pa je prebrala Marijana Remiš. Podoba na ovitku knjige, ki prikazuje pisatelja v naravi v Ilirski Bistrici, kjer se je rodil, je zasnoval in napravil njegov sin Primož Tomšič. Sicer pa je Frane Tomšič svoje novo delo posvetil sinovoma Jadranu in Marku. *Moje sledi* so peto samostojno knjižno delo pisatelja iz Nove Gorice. M.

ZA NAŠ JEZIK

"FULL DOBER"

Naslov - po slovensko bi rekli zelo dobro - je iz primera, ki ga v svojem članku v športni prilogi *Primorskega dnevnika* (9.3.2004) navaja Ivan Bajc. Na smučarskem prazniku v Kranjski Gori se je zbralo na desetine gostov, organizatorjev, smučarjev in časnikarjev. Tržaški novinar ugotavlja, da slovenske kolege razume vedno težje, saj je v njihovem jeziku vse preveč tujk, predvsem angleških, ali pa njihovih slovenskih spačenk. Zanje v članku navaja več primerov. Ob

pripombi slovenskega kolega, da so zamejci "bolj za arhaično slovenščino", se naš novinar najbrž ni počutil nelagodno, saj je bilo to, kar je tam slišal, hujše kot naša "arhaična" slovenščina. Vemo, da tudi pri nas ni vse prav in da so se pod vplivom neslovenskega okolja, sredi katerega živimo, popačeni tuji izrazi že kar udomačili. Vsekakor je bolj zaskrbljujoče dejstvo, da se tuje jezikovne prvine v takem obsegu in tako nemoteno širijo v popolnoma slovenskem svetu.

Pisatelj in prevajalec Janez Gradišnik, vnet zagovornik "lepe domače besede", na področju jezikov-

ne kulture na Slovenskem pa glas vpijočega v puščavi, v svoji knjigi *Slovensko ali angleško* (1993) piše, da je postalo vdiranje tujk in sploh tujega izražanja v današnje slovenščino "že tako očitno, da ga tudi površen opazovalec ne more več prezreti". Po desetih in več letih se je stanje še poslabšalo, saj je r. aš jezik vse bolj ogrožen: v gospod. arstvu (napisi, imena podjetij, izdelkov itn.), v šolstvu, v kulturi in še kje. Širjenje angleškega vpliva je seveda opazno tudi v pogovornem jeziku. Zdi se, da velik del mlajše generacije in premnogi posamezniki v raznovrstnih poklicih ne morejo

več brez spakedranih angleških besed.

Vprašujemo se, ali je te jezikovne ksenofobije kriv kak manjvrednostni občutek ali pomanjkanje nacionalnega ponosa in samozavesti? Morda pa sta bili v tem pogledu domača in šolska vzgoja nezadostni?

Združena Evropa pričakuje Slovenijo kot državo s pristno, na svoje korenine oprto in pokončno narodnostno skupnostjo in ne kot na pol anglofono družbo, ki nima pravega odnosa do svojega jezika in ga celo podcenjuje. L.B.

25-letnica revije Log

Ob izidu stote številke revije za mednarodno literaturo Log, ki izhaja v nemščini na Dunaju, je izšla posebna antologija. V njej so objavljeni prispevki približno 120 avtoric in avtorjev, ki so v reviji Log od leta 1978 naprej objavljali svoje literarne tekste.

Zastopani so najrazličnejši kulturni krogi v Evropi in po svetu ter vsi kontinenti. Med avtorji antologije so tudi Slovenci, pokojna pesnika Edvard Kocbek in Valentin Polanšek, prozaist Boris Pahor, Peter Semolič, Milena Merlak Detela in soizdajatelj in urednik revije Log in pričujoče antologije Lev Detela.

V tej dunajski reviji za mednarodno literaturo so bili že v času nekdanje blokovske ideološke razcepljenosti predstavljeni nekateri avtorji - oporečniki iz vzhodnoevropskih držav, a tudi besedni eksperimentatorji in mlajši avtorji iz Nemčije, Avstrije in Švice, predstavniki narodnih ali jezikovnih manjšin ter narodov in ljudstev iz držav v razvoju, a tudi priznane pisateljice in pisatelji iz Avstrije, Amerike in od drugod (npr. Margaret Atwood, Lawrence Ferlinghetti, Vladimir Makanin, Bela Ahmadulina, Luis Bunuel, Gyula Illyes, Pier Paolo Pasolini, Ismail Kadare, Friederike Mayröcker, Milo Dor, Andreas Okopenko in drugi).

V vsaki številki revije Log so poleg tega objavljeni literarni eseji in kritike o novih knjigah predvsem iz manjših in alternativnih založb, ki jih veliki časopisi velikokrat ne opazijo.

Revija Log, ki jo že petindvajset let urejata Lev Detela in Wolfgang Mayer König, izhaja štirikrat na leto, občasno izidejo tudi posebne publikacije v knjižni obliki v okviru zbirke Log-Buch (do zdaj 26 izdaj, vendar so nekatere že razprodane).

Naslov uredništva: Log, Donaustrasse 30/16/16, A - 1220 Wien.

NAPOVEDNIK

RADIO SPAZIO 103,
SLOVENSKE ODDAJE S
(OD 12.12. DO 18.12.2003)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9, Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanal-sko dolino 95.7 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz). Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan, od ponedeljka do petka, od 20. do 21. ure. Spored:

- **Petek, 26. marca** (v studiu Andrej Baucon): Glasbeni desert iz diskoteke 103. - Šopek narodnih viž. - Zborovski kotiček. - Obvestila.

- **Ponedeljek, 29. marca** (v studiu Andrej Baucon): Glasbeni lističi z Andrejem: zanimivosti in informacije.

- **Torek, 30. marca** (v studiu Matjaž Pintar): Ali veste, da... glasbena oddaja z Matjažem.

- **Sreda, 31. marca** (v studiu Danilo Čotar): Pogled v dušo in svet: Pilat si je umil roke. - Izbor melodij.

- **Četrtek, 1. aprila** (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: Posnetki z naših kulturnih prireditev. - Glasba iz studia 2.

Praznovanja ob 100-letnici rojstva Srečka Kosovega

“Jaz bi rad hodil v majhnem plašču besed...”

Letos praznujemo 100. obletnico rojstva pesnika Srečka Kosovega. Največ dogodkov, povezanih z osebo pesnika Srečka Kosovega, je bilo in bo prav okoli njegovega rojstnega dneva, ki je bil 18. marca.

Že v sredo, 17. t.m., je akademik dr. Boris Paternu v dvorani Slovenske akademije znanosti in umetnosti predaval na temo H Kosovelu po drugi poti, v knjigarni založbe Mladinska knjiga Konzorcij v Ljubljani pa je v sredo med 9. in 20. uro potekal Kosovelov maraton, v okviru katerega je ameriška izobraženka Erica Johnson Debeljak predstavila knjigo Srečko Kosovel: pesnik in jaz. Na t.i. Kosovelovem maratonu so slovenski pesniki, a tudi kritiki in literarni zgodovinarji od 9. ure zjutraj brali Kosovelova in svoja dela do 20. ure zvečer.

Tudi Društvo slovenskih pisateljev se je spomnilo Srečka Kosovega z vrsto branj in večerov, prav tako tudi Združene primorskih književnikov.

V Sežani, kjer se je pesnik tudi rodil, je bil na ta dan v Kosovelovi knjižnici celodnevni simpozij z naslovom Življenja željnost Srečka Kosovega ali kaj sporoča pesnik današnjemu bralcu, v klubu Cankarjevega doma pa se je 23. marca ob 19.30 Manca Košir o Kosovelovi poeziji pogovarjala z ljubljansko župa-

njo Danico Simšič, novinarko Blažko Mueller in televizijskim voditeljem Mariom Galuničem.

Osrednja državna slovesnost ob Kosovelovi obletnici bo 27. marca v Kosovelovem domu v Sežani, kjer se je Kosovel rodil.

Pokrajinski odbor Slovenske kulturno-gospodarske zveze za Tržaško, šoli z Opčin in iz Dutovelj in Javni sklad Republike Slovenije za ljubiteljsko kulturo so na dan pesnikovega rojstva ob 10.30 na Kosovelovem grobu v Tomaju priredili spominsko slovesnost in na pesnikov grob tudi položili vence.

Pesnik Srečko Kosovel je v Tomaju preživel otroštvo, nato pa je v Ljubljani študiral slavistiko in romanistiko. Tam je okrog sebe zbral mlade izobražence, ki so se največkrat družili v najemniških sobah in se posvečali raznolikim vprašanjem s področja umetnosti in družbe. Sodobniki se Kosovega spominjajo njihova pričevanja so zbrana tudi v monografiji Ikarjev sen, ki je nedavno izšla pri Mladinski knjigi in so jo minuli teden predstavili tudi v Trstu - kot samozavestnega pesnika, ki je strastno sledil vsem tedanjim svetovnim umetniškim tokovom, Ljubljana se mu je zato zdela vse manjša, Pariz pa, denimo, vse bolj vabljiv. A zado-

voljiti se je moral le s poročili, ki so mu jih iz evropskih prestolnic prinašali prijatelji.

Srečko Kosovel je bil velik iskalec moralnih vrednot, kar ga je pripeljalo v skla-

naboj in je obsojal vsako, tudi proletarsko diktaturo. Sodobno slovensko družbo in kulturo je razlagal kot me-

ščansko, zlagano in neetično, nove moralne in socialne

du s časom po prvi svetovni vojni na stran takratne politične in kulturne levice, pa čeprav je imel v sebi pesnik s Krasa vedno izjemno visok krščanski moralni

vrednote pa bi lahko po njegovem prepričanju prinesel edinole le nov evropski človek, o katerem je veliko pisal. V svojih zgodnjih impresionističnih pesmih je

Srečko Kosovel opisoval predvsem Kras, mater in slutnjo smrti. Njegovi pesniški motivi imajo večkrat izrazito simboličen pomen, ki ga je Kosovel dodatno izostril v svojih ekspresionističnih pesmih. V teh je čutne in čustvene impresije zamenjal z opisovanjem etičnih doživljajev; harmonijo in ubranost je nadomestil s patosom, vizionarstvom in abstraktnimi miselnimi simboli. Najboljše Kosovelove ekspresionistične pesmi tematizirajo osebno in kolektivno apokalipso.

Svoj radikalni pesniški izraz je Srečko Kosovel stopnjeval v tako imenovane konse, kot je imenoval svoje konstruktivistične pesmi. Ta poezija je motivno sicer še vedno blizu ekspresionizmu, oblikovno pa spominja na lepljenke, namerno neestetske in polne matematičnih formulacij. Takratni in tudi kasnejši predstavniki literarne vede so Kosovelove konse zavračali in jih označevali za neresno igračkanje, ljubše pa so jim bile njegove impresionistične pesmi. Čas je pokazal, da je bilo tako gledanje na to Kosovelovo pesniško ustvarjanje zgrešeno in še danes je veliko ljubiteljev Kosovelovega pesniškega dela, ki se zavzemajo, da bi se na novo pregledal njegov pesniški opus in se tudi na novo preuredili tudi Kosovelovi Inte-

grali, ki jih je sicer z velikansko časovno zamudo uredil dr. Anton Ocvirk. Prav zaradi izjemne zamude pri izdaji le-teh, za takratne čase in mestoma tudi za današnji čas nevsakdanjih Kosovelovih pesmi je tudi sama slovenska poezija iskala druge poti, med drugim tudi take, kakršne je bil sam Srečko Kosovel že pred desetletji pokazal in zato še danes ostaja odprto vprašanje, kakšna bi bila vsa slovenska poezija, če bi bili Kosovelovi Integrali objavljeni takoj po pesnikovi smrti. Srečko Kosovel za življenja - umrl je pri dvaindvajsetih letih - na žalost ni izdal pesniške zbirke. Za izid je sicer pripravljala zbirko Zlati čoln, s katero je bil, sodeč po nekaterih njegovih pismih prijateljem, več kot zadovoljen, a knjigo so nato po spletu okoliščin umaknili iz založniškega programa in se je za njo tudi izgubila sled. Kosovel je kmalu zatem umrl za meningitisom.

Poezija Srečka Kosovega je odtlej doživela že mnoge knjižne izdaje in je bila prevedena v večino svetovnih jezikov, med njimi tudi v italijanski jezik. Po mnenju slovenskih literarnih zgodovinarjev sodi raznolika Kosovelova - in glede na starost, v kateri jo je pisal, izredno zrela - poezija v sam vrh evropskega pesništva.

Življenja željnost Srečka Kosovega

Precej reduktivno bi izzevnelo, ko bi o Srečku Kosovelu dejali, da je bil genij. Če upoštevamo, da je v svojem kratkem življenju (umrl je, ko je bil star komaj dvaindvaj-

Teško bi si drugače razlagali najrazličnejše posege, ki jih je na četrtkovem simpoziju in ki se je odvijal v sežanski knjižnici - simpozij sta priredila v sodelovanju s kraško kulturno ustanovo še Bralno društvo Slovenije in Bralno

v prostorih sežanske knjižnice - poimenovane prav po pesniku - na programu še predstavitev knjige Sonce na Krasu, namenjene mlajšim bralcem in v kateri so, kot je povedala sourednica publikacije Polona Abram, "zbrani najbolj sončni verzi, kar jih zmore Kosovelova poezija". Publikacijo bogatijo še fotografije in vložki, ki ponazarjajo v kraški kamen vklesane motive, za katere je poskrbel Polonin soprog, umetnik Peter Abram.

Sledila je še predstavitev zajetne monografije o Kosovelu, Ikarjev sen, ki je nastala na podlagi sodelovanja literarnega kritika in urednika Mladinske knjige Aleša Bergerja ter publicista in prevajalca avstrijskega porekla Ludwiga Hartingerja, ki se je v kraškega pesnika prvič zaljubil s knjigo njegovih poezij, ki jo je v francoskem prevodu dobil na neki pariški stojnici. Pri pisanju knjige sta sopolisca skušala orisati Kosovega "ne kot ikono moderne poezije, temveč bodrilo naju je natanko opisati njegov obraz", sta dejala. Ikarjev sen se deli na tri dele. Prvi sloni na fotografskem gradivu, iz katerega je razbrati okolje,

v katerem je pesnik dorasčal in nato zaživel, drugi izsek pa z objema 150 pesmi v izvorni faksimilirani obliki, med katerimi sta kar dva duca-ta še neobjavljenih Kosovelovih besedil. Zadnji sklop knjige je obarvan s pričevanji Srečkovih sodobnikov in sorodnikov ter s pogovorom, ki ga je Boris Pahor imel s pesnikovima sestrama.

Niz jutranjih posegov se pričel s pozdravi prirediteljev, katerim je sledil nagovor Cirila Zlobca, ki je natrpni čitalnici orisal vedno nove afirmacije, ki jih je Kosovelova osebnost doživljala v različnih časovnih razmikih: od elegično impresionističnega pesnika Krasa je Srečko postal glasnik revolucionarnega obdobja slovenske povojne stvarnosti in nato, z objavo Integralov, dokončni mit slovenske avantgarde.

Ostali posegi so se osredotočili na posebne aspekte Kosovelove miselnosti in odnosa današnje literarne tradicije do kraškega pesnika, v katero gre vključiti tudi prevajalsko strujo, ki pa je žal ostala pristojnost izključno

FOTO KROMA

obmejnih dvojezičnih slovenskih književnikov, kot je opozorila mag. Milica Kravos. V slednji skupek pričevanj gre omeniti tudi poseg prof. Darje Betocchi, ki se je poglobila v težave in kočljiva vprašanja, s katerimi se spopada prevajalec Kosovelovih verzov, predvsem ko gre za posodabljanje njegovih konsov in integralov. Prof. Marija Pirjevec je obrazložila pesnikov odnos do ključnega vprašanja narodnosti, pri čemer je odločno razlikoval med nacionalizmom, ki ga je imel za nekaj materialnega, saj je v tem videl skupnost organizirane sile, in narodnostjo, ki jo je imel za vsoto vseh elementov narodne duševnosti, skratka za duhovno vrlino. Prof. Zoltan Jan je izrazil grenko misel, da naši zahodni sosedi bolj malo občutijo Kosovega kot svojega,

Marko Kravos je prikazal lik kraškega pesnika prek njegove prve zbirke in Dušan Jelinčič se je v čustveno osebno posegu zatopil v pomen Kosovelove kulturne in moralne zapuščine.

Posegi večine zgoraj omenjenih predavateljev, pa tudi večine ostalih izvedencev, ki so občuteno sodelovali na simpoziju, so bili objavljeni v reviji Primorska srečanja št. 273, ki je skoraj v celoti posvečena kraškemu pesniku, ki je bil v svojem življenju navezadnje vedno "življenja željan", saj kot je nekdo povedal, je Srečko pustil neke napisano, da naslednjega dne odhaja v Pariz. A to je bila le srčna želja, saj do francoske prestolnice, žarišča evropske kulture, ni nikdar došel.

Odšel je le v mit. Stran pripravila JUP in IG

FOTO KROMA

set let) krojil stotine verzov, ki so bili odraz med seboj različnih takratnih evropskih literarnih tokov, napisal številna besedila, tako političnega kot narodnostnega navdiha, posredno in neposredno vzpostavljaj stike s somišljeniki in drugimi intelektualci, prebiral ogromno številno knjig in bil tako na tekočem s tedanjo evropsko avantgardno tendenco ter prerokoval tragično prihodnost stare celine, je menda kraškega pesnika bolje enačiti z neko drugo lastnostjo, ki zaznamuje rahločutni in mistični ženski svet: to je skrivnost.

društvo Primorske - imel res široki krog literarnih kritikov, prevajalcev, kulturnih delavcev, ki so vsak s svojega zornega kota poskušali orisati večplastne aspekte Kosovelove osebnosti ob stoletnici njegovega rojstva.

Sežanski dan se je pričel najprej s polaganjem šopa cvetja v sobi, kjer se je pesnik rodil. Sledil je nato pravi simpozijijski maraton, po katerem so udeleženci krenili v Kosovelovo vas, Tomaj, kjer so se po kosilu zatopili v Srečkov mikrokozmos z ogledom domačije Kosovelovih. V popoldanskih urah je bila

DSI / Peterlinova dvorana

Romarska pot od Pirenejev do Santiaga de Compostella

FOTO KROMA

Gost zadnjega ponedeljkovega večera v sklopu predavanja DSI je bil bralцем našega Novega glasa dobro poznani slovenski časnikar Nace Novak, ki se je pred časom odpravil na romarsko pot "Camino frances", ki pelje od francosko-španske meje prek Pirenejev, nato po čudoviti španski pokrajini do znanega galicijskega svetišča v Santiagu de Compostella, ki je bilo v zgodovini romarsko središče vernikov iz vse Evrope in tudi iz Slovenije.

Prijatelj Nace Novak je svoj potopis že objavil v Novem glasu; občinstvo Peterlinove dvorane pa je bilo navdušeno nad obrazložitvami mladega časnikarja, ki so spremljale diapozitive. "Vsak romar se za to izkušnjo odloči na podlagi različnih razlogov", je obrazložil. "Osebnost sem se na pot odpravil zaradi duhovnega razloga, čeprav se nimam za religiozno osebo", je med drugim dejal. Povedal je tudi, da se je na poti veliko naučil.

V soboto, 20. marca

Finalno tekmovanje za Cankarjevo priznanje

V soboto, 20. marca, je potekal finalni del vseslovenskega tekmovanja za Cankarjevo priznanje. Tudi najboljši med tekmovalci iz Trsta in Gorice so odpotovali v Ljubljano, da so se pomerili med najboljšimi iz Slovenije.

Za letošnja tekmovanja v Trstu in Gorici se je prijaviло 91 tekmovalcev, 50 v Trstu in 41 v Gorici, kar je razveseljivo število, in spodbudni so tudi rezultati tega šolskega tekmovanja, saj je doseglo in presegló zahtevanih 65 točk veliko število tekmovalcev. Ti bodo prejeli bronasta Cankarjeva priznanja na posebni slovesnosti, ki bo v drugi polovici maja.

Tokrat naj navedemo imena tistih najboljših ocenjenih, ki so si prislužili udeležbo na finalnem tekmovanju in ki zastopajo Trst in Gorico. Za prvo stopnjo, to so dijaki tretje nižje in prvih razredov višje srednje šole, so se uvrstili: Patrizia Jurinčič in Valentina Oblak (Ciril in Metod, Trst), Julija Berdon in Tina Križmančič (Srečko Kosovel, Opčine), Simon Malmenvall (Ivan Cankar, Trst), Jana Zupančič (Klasični licej F. Prešeren, Trst), Aljaž Srebrič, Albert Vončina in Jerica Klanjšček (Ivan Trinko, Gorica), Ivana Nanut, Marlenka Petejan in Anja Petrovič (P. Trubar, Gorica), Tomaž Pahor in Marko Castellani (S. Gregorčič, Gorica).

Na tretji stopnji tekmovanja so se uvrstili Jan Antoni, Metka Pucer, Jasna Pangerc, Daniel Milano in Veronika Carli (Licej F. Prešeren, Trst), Irene Ferro Casagrande, Tereza Pertot, Dana Čandek

in Ivan Jevnikar (Klasični licej F. Prešeren, Trst), Marta Lombardi, Marija Ferfolja in Mirjam Spazzapan (Klasični licej P. Trubar, Gorica), Ivana Černic in Caterina Quinzi (S. Gregorčič, Gorica).

Dijaki zadnjih dveh razredov višjih srednjih šol tekmujejo na četrti stopnji in med njimi so se uvrstili za finalno tekmovanje: Tjaša Korelc, Jelena Šaina in Andreja Koren (F. Prešeren, Trst), Alja Šturman, Mitja Oblak in Darja Kodrič (F. Prešeren, Trst), Tjaša Nanut in Tanja Zorzut (Klasični licej P. Trubar, Gorica), Ana Domenis, Domen Slovinič, Cristina Marussi in Nataša Tomanovič (S. Gregorčič, Gorica). Na tej stopnji tekmujejo posebej dijaki strokovnih in poklicnih šol in tudi med temi sta se dobro uvrstila dijaka Ivana Sobani in Matija Morelj s šole DITZ Žiga Zois v Trstu.

Organizator vsakoletnih tekmovanj je Slavistično društvo Trst-Gorica-Videm ob sodelovanju mentorjev, ki so poleg rednega dela pripravili dijake. To so profesorji: Sonia Castellani, Lučka Peterlin, Lučka Abram, Sonja Zupančič, Luciana Budal, Karen Cossutta, Elizabeta Košuta, Neva Zaghet, Tanja Rebula, Neva Zaghet, Tanja Rebula, Majda Cibic, Slava Starc, Barbara Zlobec, Nadja Rebec, Damjana Devetak, Adrijan Pahor, Majda Artač in Duša Gabrijelečič. Vsem gre iskrena hvala za požrtvovalno delo, obenem pa se društvo zahvaljuje tudi koordinatorki tekmovanja prof. Andreji Duhovnik.

Vera Tuta

S I. STRANI

Praznik otroškega...

Drugi del sporeda je uveljavil repentabrski župnijski OPZ Zvonček, ki so se mu pridružili tudi učenci OŠ Alojz Gradnik s Cola. Zbor vodi Samantha Mazziero, pri klavirju pa ga je spremljal Paolo Biancuzzi, medtem ko so sami učenci vzorno igrali tudi na Orff instrumentarij. Sledil je nastop Otroške vokalne skupine Glasbene matice - Šola Marij Kogoj iz Trsta, ki ga vodi Irena Pahor, pel pa je ob klavirski spremljavi Dine Slama. Nastopili pa so še OPZ Baraga, ki povezuje otroke iz Sv. Križa, s Proseka, Kontovela in iz Barkovelj, vodi pa jih s. Angelina Šterbenc, medtem ko je zbor pri klavirju spremljal Andrej Pegan, OPZ celodnevne osnovne šole Albin Bubnič iz Milj pod vodstvom s. Karmen Koren in ob klavirski spremljavi Nede Sancin, Mlajša mladinska pevska skupina Vesela pomlad z Opčin, ki jo vodi Mira Fabjan, nastopila pa je a capella in tudi ob klavirski spremljavi Axela Furlana ter celo malega ansambla. Klarinet je igrala Taisija Cesar, trobento Gregor Žnidarčič, kitaro Veronika Carli, harmoniko pa Mikela Šimac, izvedli

pa so originalno verzijo Maličeve pesmi Sinku, ki jo je leta 1971 prvič izvedel ansambel Glelebi na festivalu narodnozabavne glasbe v Števerjanu. Nastopil je še stalni gost revije OPZ Fran Venturini od Domja, ki ga vodi Suzana Žerjal, ob klavirski spremljavi Nede Sancin, eno pesem pa sta spremljala na tolkala Damjan Štolfa, na flavto pa Federica Filincieri, samo revijo pa je zaključil, Mladinski pevski zbor katinarskega oddelka nižje srednje šole Sv. Ciril in Metod, vodila ga je Rosanda Kralj, pri klavirju pa ga je spremljal Paolo Biancuzzi. Knjižni dar, pesmarico Razgibano in nagajivo

raznih slovenskih skladateljev, ki jo je za naše zборе podaril JSKD republike Slovenije, je delila v krasno kraško narodno nošo oblečena Petra Križmančič.

Naštevaje sodelujočih se bo marsikomu zdelo nesmiselno, a ni tako. Časopis namreč ohrani v spominu seznam, ki je že sam po sebi zelo poveden, saj potrjuje, da je otroško petje razvito na celotnem tržaškem ozemlju od Milj do Devina in da povezuje izred-

no veliko otrok in njihovih staršev ter učiteljev. Nastopajoči so v glavnem izbirali pesmi sodobnih slovenskih avtorjev, med njimi tudi nekaj zamej-

FOTO KROMA

skih, a tudi nekaj pesmi iz tuje literature. Izbor je bil sestavljen smiselno in v glavnem tako, da je opaziti tudi pedagoške cilje, ki jih zasledujejo posamezne zborovodkinje. Zavedajo se namreč velikega vpliva besedil in glasbe na čutenje otrok, pa tudi da petje razvija jezikovne sposobnosti, kot sta izgovarjava in dihanje, da omenimo le tiste vidike, ki so ob socialnem, po našem mnenju, najbolj pomembni. Ob vsem tem lepem si postav-

ljamo tudi vprašanje nadaljnega razvoja. Otroško petje je lepa stvarnost, ki pa se izgubi, ko otroci odrasejo in bi morali prestopiti v mladinske

sestave. Potrebno bi bilo, da se zborovodje opogumijo in nadaljujejo delo tudi z najstniki, starši pa naj bi jih v tem podpirali. Da so med nami ljudje, ki se zavedajo vloge in pomena delovanja otroških zborov, pa je potrdil radodarni mecen, predsednik Slovenske matice dr. Marko Udovič, ki je vsakemu nastopajočemu zboru namenil finančni prispevek, za kar so mu organizatorji pri ZCPZ izrazili veliko hvaležnost.

Poklon Kosovelu

Kraški pesnik Italijanom

publiki in je zato tudi v italijanskem jeziku potekalo.

Po uvodnih besedah predsednice združenja TriesteProgetti, Cristine Benussi, ki je opozorila, da mora Trst biti ponosen na "svoje" pisatelje Sabo, Sveva, Borisa Pahorja in Srečka Kosovela prav v trenutku vstopa Slovenije v Evropsko unijo in po pozdravu vicekonzulke RS Tanje Mljač, je bilo na vrsti najprej zajetje in izčrpno poročilo o slovenski književnosti od začet-

kov prek Prešernove lirike in moderne poezije Murma - Ketteja - Župančiča vse do Kosovelovega podviga, ki je slonelo na globokem poznavanju tedanjih filozofskih razmišljanj in prepričanju, da mora v osnovi vsakršnega pesniškega sistema biti človek, ustvarjalec s svojo osebnostjo.

Boris Pahor je v svojem govoru opozoril, da si je velik del Kosovelove občutljivosti mogoče razlagati s travmami, ki jih je doživljal kot pripadnik

slovenskega naroda, pa tudi z dejstvom, da je bila bojna linija za časa prve svetovne vojne v neposredni bližini pesnikovega domačega okolja. O Kosovelu kot osebi je pisatelj dejal, da je mladenič rad zahajal v naravo, ki jo je bridko ljubil v svojem verzih. Ti so v prvi Kosovelovi zbirki neizbežno dokazali, da ima tudi majhen narod visoko pesem in "da lahko ohrani svoj obraz".

Drugi del srečanja je zaživel v glasbenem znamenju, saj sta pianist Aleksander Rojč in sopranistka Manuela Kriscak interpretirala skladbe Giampaola Corala, ki je uglasbil Kosovelove pesmi.

IG

Petek, 19. marca

Obnovljeni prostori Marijinega doma

Verski in kulturni program je zaznamoval petkov večer, 19. marca, v prostorih Ul. Risorta 3, ko so ob prisotnosti škofa Evgena Ravignanija in škofovega vikarja Franca Vončine predali namenu obnovljene prostore Marijinega doma. Večer je začel msgr. Marij Gerdol, ki je predsem poudaril požrtvovalno delo vseh tistih, ki so se za to obnovitveno delo trudili, s posebno hvaležnostjo je omenil g. Borisa Slamo, katere mu je ob zaključku slovesnosti gospod škof podelil tudi srebrno medaljo sv. Justa kot priznanje za vse zasluge. V predverju Marijinega doma je g. škof najprej blagoslovil nove prostore in prerezal trak, za njim pa sta g. Vončina in Igor Švab prebrala dva odlomka iz Sv. pisma. Temu

FOTO KROMA

najbolj slovesnemu delu je sledil še kulturni spored, saj kot je dejala povezovalka sporeda Marija Kerže, "vsak Marijin dom ima dvorano za predstave, tu je pesem - tako kot molitev - vedno doma." Kulturni program je bil osredotočen na dve pomembni obletnici rojstva: kraškega pe-

snika Srečka Kosovela in tržaškega skladatelja Stanka Maliča. Sopranistka Marta Fabris je zelo prisrčno in ekspresivno zapela dva samospjeva, zbor Zveze cerkvenih pevskih zborov pa je pod vodstvom Edija Raceta še obogatil slavnostni večer. Obe glasbeni točki je spremljal prof.

Tomaž Simičič. Kot poklon Kosovelu pa je sledil recital njegovih poezij, ki so ga podali Majda Cibic, Jadranka Cergol in Marijan Kravos.

Ob zaključku kulturnega programa je prisotne pozdravila tudi prednica Marijine družbe Norma Jazbec - Jež, ki je na kratko obnovila zgodovino družbe in stavbe v Ul. Risorta, kjer imajo sedež tudi Slovensko pastoralno središče, skavti in zbor Novega sv. Antona, tu se srečuje tudi zakonska skupina, v stanovanjih Marijinega doma pa živi še sedem družbenic. Prisotne sta pozdravila še g. škof Evgen Ravignani in dr. Zorko Harej, ustanovitelj in dolgoletni predsednik ZCPZ. Srečanje v dvorani se je zaključilo s pesmijo *Marija skoz življenje*, kateri je sledila družabnost v spodnjih prostorih stavbe.

JC

Tržaška Karitas / Konkretna solidarna pobuda

Pomoč potrebnim v Mostarju

Odgovor na vprašanje, kaj vsega rabijo ljudje, ki prebivajo na področjih bivše razkosane Jugoslavije, je preprosto: rabijo konkretno pomoč s strani širokodušnih ljudi. Pomemben kamenček v ta veliki mozaik je postavila tržaška škofijska Karitas s tridnevno obiskom v Mostarju 27., 28., 29. februarja letos, ki je obrodil tudi pomembne zametke nadaljnega sodelovanja med tržaško škofijsko ustanovo in različnimi organizacijami, ki delujejo na tamkajšnjem področju.

Kot nam je povedal odgovorni tržaške Karitas, Mario Ravalico, ki se je v bosansko mesto odpravil s škofovskim delegatom g. Pier Giorgiom Ragazzonijem in drugimi sodelavci, se je na tak način okrepila vez med tržaško in mostarsko Karitas. Glavni namen potovanja je bila izročitev humanitarne pomoči v obliki jestvin, zdravil in drugih pripomočkov (med katerimi gre omeniti 200 kg kave in poln kamionček testenin, darovi družbe Illy in tovarne Pasta Zara 2) Centru za rehabilitacijo škofijske Karitas v Mostarju, ki nosi ime "Sacra Famiglia - Sveta Obitelj", pa tudi docela spoznati težavno, včasih srhljivo stvarnost, v kateri živi mostarsko prebivalstvo, med katerim je potrebnih res veliko.

Center "Sveta Obitelj" je edina struktura na celotnem

bosanskem področju, usposobljena za zdravljenje bolnikov s cerebralnimi težavami. Center, v katerem je zaposlenih devetnajst oseb, gostuje pet otrok in sedem odraslih oseb. To je velikega pomena, saj bolniki nimajo možnosti, da bi jim kdo sledil na domu ali v kakšnih drugih javnih strukturah. Poleg celodnevne bivanja nudi center pomoč še tridesetim otrokom, ki se poslužujejo fiziatričnih, logopedskih in didaktičnih uslug centra v dnevni uri.

Položaj, v katerem živijo družine pacientov, ni najbolj rožnat, saj se v tem zrcali dejansko stanje bosanskega gospodarstva in njegove socialne zaščite. Stroški za bivanje v takem centru lahko predstavljajo zato za sorodnike preveliko breme. Sestanki med tržaškimi in mostarskimi predstavniki Karitas so stekli tudi

v luči prizadevanja, da bi tržaška škofijska organizacija v sodelovanju z drugimi cerkvenimi ustanovami v Trstu prevzela nase stroške v višini 4.080,00 evrov in tako pomagala za leto dni osmim otrokom. Obenem je bila izrečena tudi možnost, da bi tržaška Karitas krila tudi mesečno plačo specializirane operaterke (logopedinje), kar bi v enem letu znašalo šest tisoč evrov.

V širši načrt sodelovanja sodi tudi možnost, da bi skupina mladih iz Mostarja v naslednjem šolskem letu obiskovala tečaj za poklicno usposabljanje v centru Villaggio del Fanciullo na Opčinah, tako da bi si nabrali znanje ter ga nato uporabljali v domačem okolju; seveda je treba prej preveriti vse pravne in tehnično ekonomske aspekte. Taki projekti lahko dejansko pripomorejo predvsem k

izboljšanju poklicnih možnosti mladih, saj je brezposelnost v Bosni izredno visoka.

Z župnikom župnije Sv. Ivana Evangelista, Kresom Puljcem, je bil tudi govor o načrtu, ki bi v naše mesto pripeljal v mesecu juliju osem mostarskih mladeničev, ki bi v salezijanskem oratoriju sodelovali pri projektu o animaciji "poletna ponudba", ki bi jo nato lahko ponovili v svojih mostarskih župnijah.

Mostar pa je tudi kraj, ki za celotno tržaško skupnost predstavlja vrata, skozi katera je vojna v bivši Jugoslaviji neposredno zajela našo stvarnost, saj so v bosanskem mestu pred desetimi leti izgubili življenje operaterja RAI Saša Ota, Dario D'Angelo in časnikar Marco Lucchetta. Ravalico in njegovi so kraj umora obiskali, v spomin na tri padle pa so ravnatelj mostarske Karitas in g. Ante Komadina ter g. Ragazzonija darovali sv. mašo. Obenem je tržaška Karitas izrabila potovanje kot priložnost, da izroči centru "Sveta Obitelj" denarno nabirko Fundacije Lucchetta, Ota, D'Angelo, Hrovatin za nakup dragocenega zdravniškega aparata.

Tržaška Karitas se v duhu solidarnosti neposredno obrača na širokodušnost someščanov, ki bi lahko s prispevkom pripomogli k izboljšanju položaja potrebnih v Mostarju. Igor Gregori

OBVESTILA

UDELEŽENCE POTOVANJA z Novim glasom v Španijo, Santiago in Kastilijo, ki bo od 20. do 28. aprila, naprošamo, da poravnajo celotne stroške potovanja najkasneje do 2. aprila.

DRUŠTVO SLOVENSkih izobražencev v Trstu, Donizet-

tijeva 3, vabi v ponedeljek, 29. marca, ob 20.30 na srečanje *Kaj pa sprava med Slovenci?* Gosta večera bosta zgodovinarja, časnikar na Televiziji Slovenija Jože Možina in višji muzejski svetnik v Gorenjskem muzeju v Kranju Jože Dežman. Na ogled bo Možinov dokumentarec *Zamolčani - moč preživetja*, sledil bo razgovor.

Književnost in televizija

Prijeten večer v Devinu

Neutrudni člani devinskih zborov so nas v nedeljo pozno popoldan presenetili s pristranim skromnim programom, ki pa je povsem zadovoljiv številno publiko. Na sporedu je bila, zaradi slabega vremena odložena, predstavitev Dolharjevih Izbranih listov ter posnetek, ki ga je oddajala koprška televizija o delovanju devinskih zborov.

Marija Breclj je predstavila avtorja ter knjigo, kjer najdemo vsakega nekaj, kar pravlja tako politika, kot vsakega, ki se zanima za dogajanja zadnjih dveh-treh desetletij pri nas, kot tudi ljubitelja narave ter leposlovja. Sam Dolhar je povedal, da je knjiga sad izbranih listov, ki med velikim številom zapisov ležijo v njegovem "arhivu".

Sledil je prikaz oddaje koprške televizije SLEDI, ki predstavlja delovanje od vsega začetka treh devinskih zborov: Fantje izpod Grmade, ženskega zbora Devin in otroškega

zbora Ladjica. Prisotni so z zanimanjem sledili zanimivi oddaji Branke Predan Avsenik, ki je izčrpno prikazala ne le delovanje zborov, ampak tudi njihov nenadomestljivi pomen za razvoj in ohranitev slovenske kulture v tem narodnostno ogroženem kraju. To so posebej cenili tisti, ki te oddaje niso videli, bodisi ker niso bili seznanjeni ali ker se še vedno povsod ne vidijo oddaje slovenske televizije, kot tudi ne naše deželne televizije. Čas bi bil že enkrat, da bi na celotnem ozemlju, kjer živi naša manjšina, videli tako televizijo Slovenije, Kopra in seveda slovenske deželne oddaje!

Ob koncu smo si še ogledali posnetek oddaje Moja vas, ki jo je Martina Kafol posvetila Devinu in je bila posneta 1998.

Večer se je končal kot običajno z družabnostjo ob domačem prigrizku in kozarku, za kar so poskrbeli skrbni domačini oz. domačinke.

Antek

15. Primorski slovenistični dnevi

Slavistična društva Trst-Gorica-Videm, Koper, Nova Gorica in Zavod RS za šolstvo, OE Koper in OE Nova Gorica, prirejajo v dvorani Zadrzne kraške banke na Opčinah v petek, 26. marca, celodnevni seminar, na katerem bodo slovenisti Boris Paternu, Miran Košuta, Danica Filipčič, Marija Pirjevec, Kajetan Gantar, Igor Škamperle, Jože Horvat, Nada Djukić, Zoltan Jan, Diomira Fabjan Bajc in Jolka Milič imeli predavanja - eseje o literarnem opusu Srečka Kosovele in knjižnem delu Alojza Rebule.

Problem Sosljanskega zaliva

V Predsedstvu 4. deželne komisije je deželni svetovalec Slovenske skupnosti Mirko Spazzapan sprožil problem Sosljanskega zaliva, o katerem je prav, da se deželni svetovalci dobro dokumentirajo. Prejšnja deželna uprava je namreč po zelo nizki ceni prodala mnogo zemljišča v zalivu, pred kratkim pa je sedanja uprava dovolila zelo velik izkop materiala, ki dejansko predstavlja začetek posega v urbanistične namene. Temu se upira velik del prebivalstva devinsko - nabrežinske občine iz naravovarstvenih organizacij, v prvi vrsti WWF in LIPU, v teku je tudi proces, ki bo verjetno pripeljal do referenduma glede bodočih posegov v Sosljanskem zalivu. Skratka, je vztrajal Spazzapan, kateremu se je pridružil tudi zeleni Metz, o takem zapletenem problemu je nujno, da se izreče tudi deželna komisija za okolje.

ZVEZA CERKVENIH PEVSKIH ZBOROV IZ TRSTA in PEVSKO DRUŠTVO SVETI ANTON NOVI ter ZVEZA SLOVENSkih KULTURNIH DRUŠTEV - TRST, GORICA, VIDEM, ZVEZA SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE IZ GORICE in ZVEZA PEVSKIH ZBOROV PRIMORSKE

vabijo na zborovsko revijo

PRIMORSKA POJE 2004

v soboto, 3. aprila, ob 20.30

v Marijinem domu v ul. Risorta 3 v Trstu.

NASTOPILO BODO:

- MoPZ Srečko Kumar - Kojsko
- MoPZ Lopar
- Ženska vokalna skupina Breginj
- MoPZ Sv. Nazarij - Koper
- DePZ Radost - Godovič
- MePZ Lipa - Šempas
- Goriški oktet Vrtnica - Nova Gorica

Opčine / Hospice Adria Onlus

Monoteistične vere o življenju in smrti

Združenje Hospice Adria Onlus je v četrtek, 11. marca, priredilo v dvorani Zadrzne kraške banke na Opčinah zanimivo srečanje Med življenjem in smrtjo: kako razne veroizpovedi gledajo na evtanazijo oz. na podaljšanje življenja za vsako ceno. Pri okrogli mizi so sodelovali Dušan Jakomin, katoliški duhovnik, Ariel Haddad, glavni rabin za Slovenijo, in Nevzet Porić, profesor islamske znanosti in tajnik islamske skupnosti v Sloveniji. V pozdravnih besedah predsednice društva Branke Sulčić je prednjačila misel o odnosu, ki ga imamo danes do smrti. Smrti danes ne sprejemamo, ni več del življenja, pred njo bežimo in se hočemo za vsako ceno zapisati mladosti in lepoti, je ugotavljala Sulčićeva.

Društvo Hospice želi zato nuditi bolniku in družini celostno oskrbo, kakovostno življenje do zadnjega dne v družinskem krogu. "Tak bolnik ne stremi po evtanaziji. Evtanazija je torej problem

zdravih, ki morajo biti ob bolniku."

Jakomin je poudaril, da se posmrtno življenje začne že na tem svetu, v večnosti se bo

v veri, ki reši tesnobe in strahu pred smrtjo.

Haddad, ki se slovenščine uči in je zato njegove besede prevajala Silva Valenčič, je

FOTO: KROMA

le izoblikovalo. Evtanazijo katoliška cerkev popolnoma zavrača, ker je edino Bog gospodar človeškega življenja. Cerkev torej ne priznava ne aktivne ne pasivne evtanazije, tudi terapevtske zagreznosti ne, o paljativni medicini pa je Jakomin dejal, da je dovoljena, saj ni rečeno, da mora človek trpeti. Rešitev je

najprej izpostavil dve judovski načeli. Prvič: življenje je sveto, ker nam ga je podaril Bog, zato pa smo dolžni, da skrbimo za zdravje. Drugič: zdravniki morajo zdraviti, bolniki pa morajo pristati na zdravljenje. Judovska vera torej ne priznava evtanazije, pa niti trpljenja (fizičnega in psihičnega). Trdovratno terapevtsko

vztrajanje je torej napak, ker je dolgotrajna terapija dovoljena le, če je učinkovita. Pot do smrti pa mora nujno imeti predznak dostojanstva in človečnosti. Problem pa predstavlja v judovstvu presajanje organov: dovoljeno je le presajanje iz mrtvega, nikakor pa ne iz živega človeka. S telesom namreč ne razpolagamo, ker je del Boga.

"Muslimani verjamejo, da svet ni večni, da je vse prehodno," je začel Porić in poudaril, da islam uči o smrti kot o preselitvi oz. ločitvi duše od telesa. Duša je del Allaha, ki jo vdahne človeku, ob smrti pa jo pokliče nazaj. Duše čakajo na dan sojenja v berzeju. Aktivna evtanazija je pri islamu strogo prepovedana, ker je Allah lastnik življenja in smrti, pasivna evtanazija pa je prepuščena posameznikom. Nekateri islamski učenjaki pravijo, da je zdravljenje obveza vsakega vernika, drugi pa, da je boljše sprejeti trpljenje.

Vse tri monoteistične veroizpovedi opozarjajo, da je življenje sveto, dano od Najvišjega, in da moramo torej nujno spoštovati telo in truplo in potek zemeljskega bivanja.

Matjaž Rustja

Oder 90: Gospa poslančeva

Uspešna premiera!

S premiero komedije *Gospa poslančeva* je Oder 90 prejšnjo nedeljo spet zablestel na odrskih deskah. Več prihodnjic.

Slovenska skupnost - sekcija za Števerjan

Čas obračunov

10

ČETRTEK,
25. MARČA
2004

Dne 18. marca se je števerska sekcija SSK zbrala na družabnosti v gostilni Koršič. Člani stranke so se pomenili o opravljenem delu ter hkrati začrtali smernice za naprej.

Po pozdravu predsednika sekcije Branka Terčiča je tajnik Ivan Vogrič orisal nekaj točk, okrog katerih se je vnela debata. Ena od teh so občinske volitve, ki bodo 12. in 13. junija. Nato je župan Hadrijan Corsi orisal devetletno upravno obdobje. V javnih delih je bilo posredno in neposredno porabljenih 5 milijonov evrov; urejenih je bilo več zemeljskih usadov; trenutno so dela osredotočena na sanacijo še nekaterih. Vse občinske stavbe so bile prilagojene varnostnim predpisom. Veliko moči je bilo porabljenih pri številnih popravilih občinskega vodovoda. Občinska uprava je bila tudi najvažnejši člen pri združitvi treh služb (vodovod, greznice in smeti) v družbo Ami, kjer je tudi sama delničar. Župan se sprašuje, ali bo združitev z goriškim Irisom žela vedno iste pozitivne učinke.

Občinska uprava nima posebnih pooblastil na področju gospodarstva, ravno tako pa mu mora slediti ter polagati pozornost njeni specifičnosti, v našem primeru kmetijstvu, usmerjenemu v monokulturo. Vse to pripomore

k razvoju celotnega teritorija in drugih dejavnosti, ki so prisotne v vasi, upoštevajoč seveda vedno nove izzive. Občina je glede oskrbe ostarelih in osamljenih občanov pristopila k službi za socialno oskrbo goriškega področja. Zdi se, da se bliža trenutek konca del v socialnem centru, tako da bo dom za ostarele čimprej predan namenu.

Ves povojni čas je bila ena glavnih skrbi občinskih uprav ta, da se ohranja značaj slovenske občine in da se obenem ne zanemarjajo občani italijanske narodnosti. Zato je občinska uprava sledila vsem fazam do dokončne odobritve zakonov št.482/99 in št. 38/01. Tkali so se vedno pogostejši in plodnejši stiki s sosednjo občino Brda, s katero so bile izpeljane važne pobude. V trenutku, ko se je Slovenija približevala vstopu v EU in ko so se pojavljala nesoglasja glede vinskih con, sta obe upravi pritiskali, da bi se nejevolja ugledila tako, da danes lahko gledamo na 1. maj spodbudno in vstopamo v novo obdobje bolj odkritega sodelovanja.

Ob kozarčku in dobri volji je tekla beseda pozno v noč. Po razvidnem napredku občine in nešteti del, ki se zaključujejo v vasi, pa čakajo občinsko upravo novi izzivi.

MD

Odbor proti goriškemu upepeljevalniku Zadovoljni z dogovorom

Odbor proti goriškemu upepeljevalniku v tiskovnem sporočilu izraža zadovoljstvo nad sprejemom dogovora glede odvažanja smeti v Trst, ki ga je goriška pokrajina s predsednikom Brandolinom na čelu dosegla s tržaško pokrajino in podjetjem Acegas. Sedaj je jasno razvidno, da odpadejo tudi ugovori, po katerih bi odvažanje smeti v Trst povzročilo znatno povišanje cen v vsej goriški pokrajini. Dogovor namreč predvideva zelo primerno ceno, zagotavlja dolg obstoj odlagališču pri Krminu, ne postavlja omejitve glede na količino smeti, ki jo je treba preusmeriti v Trst, kar omogoča razvoj močnega ločenega zbiranja odpadkov po gospodinjstvih, ter zagotavlja goriški pokrajini osemletno mirno spanje pred izrednim stanjem glede

smeti. S tem je jasno in neizpodbitno dokazano, da je goriški upepeljevalnik nepotreben, poleg tega pa še, da je postavljen na zgrešeno mesto, kjer že 30 let ogroža okolje in zdravje ljudi.

Delo, ki ga je opravila goriška pokrajina, odbor ocenjuje za zelo dobro in hkrati upa, da ga bodo tako ocenili tudi vsi pokrajinski svetovalci, ko bodo volili pokrajinski načrt za uničevanje smeti. Delen ali popoln propad dogovora zaradi ideoloških ali osebnih razlogov bi bil vsem občanom težko razumljiv. Zato odbor zaupa v odgovornost pokrajinskih svetovalcev, da priznajo pravilno usmerjenost poti, ki jo je ubral predsednik Brandolin. V drugačnem primeru bodo odgovorni za vse upravne in politične posledice.

Galerija Ars na Travniku

Annamaria Ducaton razstavlja svoj poklon Mahlerju

V četrtek zvečer, 18. t.m., so v goriški likovni galeriji Ars na Travniku odprli likovno razstavo tržaške slikarke Annamaria Ducaton, ki se predstavlja z najnovejšimi likovnimi stvaritvami, ki jih je poimenovala *O Zemlji in vesolju*. Odprtje razstave je bilo svojevrsten kulturni dogodek, saj sta ga s svojim nastopom popestrila mezzosopranistka Romina Basso in pianist David Giovanni Leonardi, ki sta izvedla *Poklon Gustavu Mahlerju*. Leonardi je zaigral na sto let starem klavirju, ki ga je izdelal goriški izdelovalec klavirjev in orgel Anton Kacin na bližnji Placuti, kjer je imel delavnico. Znana goriška novinarka in publicistka Dorica Makuc, hčerka mojstra Antona Kacina, je klavir poklonila Slovenskemu centru za glasbeno vzgojo Emil Komel; le-ta pa ga je dal na razpolago združenju Ars, ki prireja kulturne večere in razstave. Že samo ta dogodek-koncert in predstavitev klavirja sta bila vredna pozornosti.

Umetnico in njena likovna dela v mešani tehniki na ročno izdelan papir je predstavil

kustos goriških Pokrajinskih muzejev Saša Quinzi.

Annamaria Ducaton, ki se je pred leti že predstavila v galeriji Ars na Travniku, se je rodila v umetniški družini v Trstu, kjer je študirala slikarstvo v ateljeju Alice Psacaropulo in v znani slikarski šoli Nina Perizija v muzeju Revoltella. Njeno slikarstvo se pogosto navdihuje ob avtorskih besedilih ali mitoloških delih, predvsem pa je Ducatonova izjemna ljubiteljica glasbe in tudi zato tesno povezana z glasbeniki, skladatelji in glasbenimi ustvarjalci.

Razstava v galeriji Ars je nastala kot poklon tržaške umetnice Mahler-

jevi uglasbitvi Li Tai Poja v delu *Pesem o Zemlji*. Slikarka je na odprtju razstave tudi prisrčno nagovorila prisotne in se zahvalila za gostoljubje, še posebej pa izvajalcema za izreden glasbeni poklon.

Njeno slikarstvo je, kot je v priložnostni dvojezični razstavnici zapisal dr. Saša

Quinzi, zasidrano v svet oniričnih podob in svojevrstnega magično-fantazijskega realizma, slike so "polimaterične", slikarsko ustvarjanje ni improvizirano, ampak zori ob notranji podobi, ki se naslanja predvsem na črto. Pri likovnih delih Annamaria Ducaton je tudi viden vpliv dunajske secesije, barvna paleta je pestra, izrazito sredozemsko živa.

Razstava bo v galeriji Ars na ogled do 16. aprila 2004. ZUT

FOTO J.M.P.

V Jeremitišču pri Gorici

Slovesno ob stoletnici Kosovelovega rojstva

V znanem slovenskem zaselku Jeremitišče, ki je postal simbol slovenskega trdoživnega vztrajanja proti raznarodovanju in razlaščenju slovenske zemlje na Goriškem v Italiji, so v četrtek, 18. t.m., priredili slovesnost ob stoti obletnici rojstva Srečka Kosovela. Ta je bila tudi osrednja goriška prireditev na rojstni dan velikega pesnika s Krasa.

Pod naslovom *Ekstaza*, vse je ekstaza... so domačini priredili izjemno dobro obiskan kulturni večer, na katerem je ansambel Gallus Consort iz Trsta izvajal skladbe Dine Slame na literarne tekste Srečka Kosovela. Domačin Oskar Pavletič in igralec Slovenskega narodnega gledališča iz Nove Gorice Ivo Barišič sta si večer zamislila, Barišič pa je po pozdravu domačinke prof. Vande Srebotnjak pesmi Srečka Kosovela interpretiral in večer tudi zelo lepo režiral. Slavnostni gost večera je

bil tržaški pisatelj Boris Pahor, ki je spregovoril o Srečku Kosovelu, svojem pogledu nanj in na njegovo literarno delo. Kosovela je umestil v sam vrh evropskega literarnega ustvarjanja in opozoril, da se premalo govori o tem, kako je tudi Srečka Kosovela, ki je imel šestanjst let, ko so fašisti zažgali Narodni dom v Trstu, zaznamoval fašizem in je tudi zato odšel na študij v Ljubljano.

Označil ga je kot genija, ki "je bil razpet med zelenjem rodnega Krasa in slutnjo smrti", mladeniča, ki se je ves zapisal literarnemu ustvarjanju. Pahor je še posebej poudaril, da se na Kosovela ne more gledati samo kot na pesnika konstruktivnih pesmi in integralov, ampak celovito, po njegovem pa se predvsem v osrednji Sloveniji premalo poudarja njegova mehka, izrazito sredozemska duša, ki so jo "označevali morje, odprtost in sprejemanje drugega, a tudi zavezanost lastnemu jeziku in slovenski kulturi, narodu".

Pisatelj Boris Pahor je v svojem dolgem posegu, v katerem je vnesel tudi svoja srečavanja s sestrami Srečka Kosovela in spomine, uvrstil pesnika med prve znanilce novega evropskega človeka, "pa čeprav se je Kosovel prvi zavedel, da bo Evropa propadla, ker je slutil drugo svetovno vojno." Izpostavil je tudi Kosovelovo večno iskanje resničnega novega človeka, evropskega človeka in njegovo odklanjanje vsake diktature. Izrecno je poudaril, da si prav zato Slovenci v Italiji ne smejo

dovoliti, da bi se potvarjala zgodovina in bi se Italija do njih in domovine Slovenije obnašala, kot da fašizma nikdar ni bilo. Pri tem se je Pahor naslonil na svoj zapis, ki ga prav na stoti rojstni dan Kosovela objavil tržaški dnevnik *Il Piccolo*; v njem je Pahor opisal prijateljevanje Srečka Kosovela z italijanskim častnikom Carmelom Curciom iz Neaplja, ki je slonelo na vzajemnem spoštovanju. Prav tak odnos mora biti po Pahorjevem mnenju tudi danes vzor kulturnega in mednarodnega sodelovanja na vseh ravneh.

Tržaški pisatelj je zaključil z mislijo, da je bil Kosovel velikan svojega časa prav zato, ker je ostal zvest svojemu jeziku in narodu in je zato lahko bil pravi svetovljan, kot je pisatelj tudi večkrat izrecno poudaril Kosovelovo temeljno odklanjanje vsake diktature.

Rumitarski večer v znamenju Srečka Kosovela se je prevesil dolgo v noč, lep podatek pa je tudi veliko število dijakov, ki se ga je udeležilo, kar priča o tem, da je Srečko še vedno živ med nami.

JUP

ZAHVALA

K Bogu je odšla naša draga mama MARIČICA GORJUP vd. KORŠIČ

Vsem, ki ste jo pospremili na zadnji poti in ste nam bili blizu ter se je spomnili v molitvi, se iskreno zahvaljujemo. Posebna zahvala p. Mirku Peliconu za obred, msgr. Cvetku Žbogarju za prisrčne poslovilne besede, somaševalcem msgr. Oskarju Simčiču, dekanoma Jožku Markuži in Marijanu Markežiču, g. Stanku Jericiju in g. Karlu Bolčini, organistu Hermanu Srebniču, violinistu Francišku Tavčarju in organistu Simoneju Perazu ter vsem pevcom.

Marilka, Verena in Iva
Gorica, 22. marca 2004

Ob 7. obletnici smrti Bogomila Špacapana

Prosvetno društvo Podgora vabi na vsakoletno mašo zadušnico za pokojnim Bogomilom Špacapanom ob 7. obletnici smrti. Sveta daritev bo v podgorski župnijski cerkvi v nedeljo, 28. marca, ob 15. uri, maševal bo domači župnik Janko Hajšek. Med obredom bo MePZ Podgora izvajal peto mašo "Za očeta Bogomira" in postne pesmi pod vodstvom dirigenta in pokojnikovega sina dr. Mirka Spazzapana. Priložnostno misel o pomenu cerkvenega petja in pokojnikovem liku bo podal dr. Damjan Paulin, predsednik Zveze slovenske katoliške prosvete. Sledil bo koncert postnih pesmi v izvedbi zborov CPZ Miren, MoPZ Mirko Filej, ŽPS Sovodenjska dekleta, MoPS Akord in domačega otroškega zbora. Vabljeni vsi ljubitelji cerkvenega petja ter seveda vsi, ki so s pokojnim Mirkom delili življenjsko in pevske pot.

SCGV Emil Komel / Enajsto srečanje z glasbo 2003-04

Harmonika kot izziv

Na enajstem koncertu cikla Srečanja z glasbo smo v sredo, 10. marca, v mali dvorani KC Lojze Bratuž prisluhnili harmonikarju Marku Hatlaku iz Idrije. Bili smo deležni še ene promocije glasbila, ki ga je posvojila narodno-zabavna glasba, v svoji srčiki pa skriva veliko umetniških potencialov. Harmonika je v resnici nenavaden instrument. Vanjo je bilo namreč vloženi toliko preprostih in simplificiranih tonov, da poslušalci resne glasbe do nje gojijo nekakšen strah, češ, to glasbilo v svojem bistvu nima visokih umetniških razsežnosti, kar delno drži, istočasno pa nam dober izvajalec lahko nakaže obilo presežkov in izrednih izraznih možnosti. Zven je resda "trd", "ljudski", na trenutke "kmečki", a kombinacija "dober skladatelj in iskrič izvajalec" lahko obroditi tudi drugačne sadove. Tokrat je bil sadež najslajši ob izvajanju genialnega dela Sofie Gubadulina *De Profundis*. Umetnina je nastala leta 1978, v svo-

FOTO BUMBACA

jem bistvu pa je brezčasna. Gre za primarni, avtistični umetniški pristop, ločen od smernic splošnih trendov in zaprt v svet čiste izraznosti. Umetnost je subjektivno stanje duha, nedvomno, po definiciji pa presega "jaz" in poseduje elemente splošnega, občega. V omenjeni skladbi smo lahko dojelj strašno moč takšne "pripovedi" in skladateljčine inventivnosti. Podobno je bilo z Mozartom, ki je v svojem urejenem, determini-

ranem okolju učinkoval kot avtist, nekakšen "bolnik" in umetnik zgolj-za-sebe, pa četudi je umno in spretno uporabljal vse muzikalne dosežke časa, v katerem je ustvarjal. Bil je posebež, ki je prerasel trenutek in bil je tiste vrste genij, ki je glasbo gradil iz vsebine, iz zvoka ne glede na navade, zakonitosti in okus poslušalstva. Danes je gotovo pogumna koncertna provokacija vključiti Mozarta v zvočni milje harmonike in ga po-

ljubno interpretirati, v nekaterih okraških celo "prekomponirati". Slednje je bil drugi pol Hatlakovega koncertnega izziva: z Mozartom se je "spopadel" na način zdajšnjega trenutka, ga "zreduciral" na material in obdelal po svoje. Čisto spontano, da ne bo pomote. Skozi (ali čez) partituro *Sonate v C-duru KV 545* (prav tiste, seveda, ki jo v študijskih letih izvaja sleherni glasbenik) se je pretipal na način rahlega dotika, nekako v slogu tehnologije "softtač", jo skiciral in ji mimogrede dodal nekaj svojih tonov. Reakcija poslušalca, ki v detajle zasleduje variante izvajanja velikega skladatelja, je najprej odklonilna, v nadaljevanju pa vendarle vsaj delno prepriča godčev izviren pristop, njegova iskrena želja po (re)interpretaciji in zanesljiva tehnika, podkrovana z odlikami mnogih šol. Hatlakov koncertni večer je bil torej živ. Najbolj prepričljivo so učinkovale skladbe sodobnikov, dodatek, improvizacija na Piazzollo, pa je glasbenika predstavil tudi v luči vročekrvnega in sproščene umetnika, ki bo zanesljivo še rasel in se dvigoval.

Jože Štucin

IN MEMORIAM

Maričica Gorjup Koršič

Dne 19. marca 2004 je v 91. letu preminila zgleđna družinska mati Maričica Gorjup vd. Koršič. Rodila se je v Avčah nad Kanalom 24. oktobra 1913 v družini sedmih otrok (tri sestre in štiri bratje) kot drugorojenka. Že v otroštvu je okusila trpkost življenja, saj je kot mala deklica morala v begunstvo najprej v Avšek na stričvo domačijo, nato v Cerkljo. Oče je bil na ruski fronti v Karpatih, umrl pa je leta 1944. Člani njene družine so bili dolgo dobo cerkveni ključarji. To delo je kot poslanstvo opravljal tudi njen brat Janko, skoraj do svoje smrti leta 2001. Med drugo svetovno vojno je tudi njeno družino prizadela tragedija slovenskega naroda; brata Leopold in Štefan sta namreč padla pod roko nasprotujočih si taborov proti koncu vojne. Kljub temu ni nikdar nikogar obsojala, osta-

la pa je vedno zvesta Bogu in narodu. Sedemletna je odšla iz rodne vasi v Gorico k mami teti Nežki Kovačič, ki je gospodinjala dr. Antonu Gregorčiču v njegovem stanovanju v Šolskem domu, pa tudi na Dunaju, ko je tja moral zaradi poslanskih obveznosti. Že v mladosti se je navdušila nad cerkvenim petjem, kar se je še okrepilo po sprejetju v Marijino družbo leta 1927. Rada je prepevala po korih raznih goriških cerkva v ranih jutranjih urah, v svetogorskem svetišču in v Marijini cerkvi na Kostanjevici. Tu

sta večkrat v hudih časih fašističnega nasilja med cerkvenim obredom pela sama v duetu z Jožkom Bratužem. Na splošno jo je petje tesno povezovalo z glasbeno nadarjenimi člani družine Bratuž. Poleg petja jo je ob šiviljskem poklicu, ki se ga je učila v Malem domu v Gorici, privabljal čar slovenskih gora. Preplezala je Julijce v raznih letnih časih, večkrat v skupini z msgr. F. Setničarjem, nadškofijskim kanclerjem in vnetim alpinistom. V njihovi družbi je bil v letih 1936-38 tudi deček Karlo Bonutti. Pred leti je dr. Bonutti, tedaj veleposlanik pri Svetem sedežu, obiskal gospo Maričico in njeno družino. Prijetnega srečanja in obujanja spominov je bila zelo vesela. Njeno šiviljsko delo jo je vezalo tudi na škofijo pri šivanju cerkvenih oblačil in opreme. Februarja 1946 se je v travniški cerkvi poročila s Cirilom Koršičem in v zatišju sledila vnetim, s katero se je zavzemal za kulturno življenje povojne Gorice, predvsem ob zidavi in kasnejšem upravljanju Katoliškega doma.

Cerkvenega petja ni opustila niti po rojstvu treh hčera. Ostala je zvesta pevka v cerkvi sv. Ivana, že ko je skrb zanjo prevzel prof. Mirko Filej, dokler niso uknili jutranje maše ob osmih, nato pa se je, dokler so ji moči dopuščale, vračala na travniški kor, kjer je pela že v najhujših predvojnih letih. Ko so bile hčerke še majhne in so na nedeljo zahajale v Marijin vrtec na Placuti, je večkrat pela tudi v tamkajšnji cerkvi sv. Vida in Modesta.

Po smrti dragega moža Cirila je preživljala svoje dni v Zavodu sv. Družine pri šolskih sestrah, ki so skrbno bedele nad njo in ostalimi ostarelimi varovankami. Po dveh mesecih bolezni je odšla k Bogu prav na dan sv. Jožefa, kateremu se je v molitvi pogosto priporočala za srečno zadnjo uro. Tako je odšla v večnost še ena verna in zavedna goriška Slovenka, pričevalka davnih dni. Naj v miru počiva pri Bogu.

Hčeram Marilki, Vereni, Ivi, njihovim družinam in ostalim sorodnikom naše iskreno sožalje.

Volčiči in volkuljice spoznavajo organizacijo

V soboto, 13. marca, je slon Hati - poglavar džungle (načelnica Slovenske zamejske skavtske organizacije Gorica) obiskal krdelo volčičev in volkuljic (VV) iz Gorice. Skupaj so se odpravili v Pevski park, kjer so VV pazljivo poslušali zgodbo o strahu v džungli in o tem, kako njeni prebivalci lahko živijo složno in v miru. Med pripovedovanjem so volčiči in volkuljice s pomočjo igre spoznali strukturo SZSO in njeno delovanje.

Moja meja v Podgori

V ponedeljek, 29. marca, bo ob 20.30 v obnovljeni

župnijski dvorani v Podgori predstavljen film *Moja meja* Nadje Velušček. Prirejata krajevna skupnost in PD Podgora.

Dve knjigi v Krminu

Otroški vrtec, osnovna in srednja šola iz Krmina v sodelovanju s krajevno občinsko upravo in didaktičnim ravnateljstvom slovenskih šol vabi v ponedeljek, 29. t.m., ob 17. uri v občinsko dvorano v Krminu (palača Locatelli, trg 24. maja), kjer bo predstavljena knjigi "I fruits a contin", ki jo je uredila Sandra Bregant, in "Terre e voci del Goriziano", trojezična antologija, ki jo je sestavil in uredil Janko Toplikar.

Attemsov park v Podgori prijaznejši otrokom

Člani krajevne skupnosti Podgora so v lanskem finančnem letu odobrili nakup gugalnice in tobogana, ki so ju nedavno postavili delavci podjetja Legnolandia iz Tolmeča. "S tem se bodo otroci gotovo veselili, še posebno ob koncu letošnje mrzle in dolge zime," je potrdil predsednik krajevne skupnosti Walter Bandelli in dodal: "V bližini gugalnice pa bo potrebno pomisliti še na popravilo košarkarskega koša," nad katerim se neznanci žal redno znašajo.

SKPD MIRKO FILEJ GORICA - ODER 90

Tone Partljič

GOSPA POSLANČEVA

KOMEDIJA V 10 SLIKAH

REŽIJA Jože Hrovat

PONOVI TEV: sobota, 27. marca 2004, ob 20.30

Kulturni center Lojze Bratuž, Gorica

POD POKROVITELJSTVOM ZVEZE SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE

OBVESTILA

UDELEŽENCE POTOVANJA z Novim glasom v Španijo, Santiago in Kastilijo, ki bo od 20. do 28. aprila, naprošamo, da poravnajo celotne stroške potovanja najkasneje do 2. aprila.

V ŽUPNIJSKI dvorani Anton Gregorčič v Štandrežu bo v petek, 26. t.m., ob 20. uri Matevinski dan. Nastopajo otroci, ki obiskujejo župnijski verouk.

ŽUPNIJASV. Florijana in Marije Pomočnice v Števerjanu in SKPD F. B. Sedej vabita na slavnost ob sprejemu med pripravnik za diakonat in prezbiterat (mašništvo) farana Alessia Stasija, ki bo v nedeljo, 28. t.m., ob 16. uri v župnijski cerkvi v Števerjanu. Slovesnost bo vodil nadškof msgr. Dino De Antoni. Vsi prav toplo valjeni!

ŽUPNIJSKI SVET sv. Ivana v Gorici in Slovenska Vincencijeva konferenca vabita na predvelikonočno srečanje starejših, bolehnih in upokoencev, ki bo v sredo, 31. t.m., v Zavodu sv. Družine. Ob 15. uri bo maša, pred njo priložnost za spoved, po njej razgovor ob čaju in pecivu. Če kdo potrebuje prevoz, naj to javi na tel. št. 0481 530924 (prof. Kranner) ali 0481 536455 (SSO). Naprošeni ste, da obvestite še druge!

ŽUPNIJA LURŠKE Matere Božje (Madonnina) v Gorici prireja od 22. do 26. aprila izlet-romanje na Dunaj, v Lienz in Mauthausen. Za informacije in vpisovanja je na razpolago župnijski urad vsak dan ob uri kosila (0481 391995). Vabljeni!

ŽUPNIJA ŠTANDREŽ vabi na romanje-izlet po Slomškovi stopinjah. Obiskali bomo Celje, Ponikvo, Olimje, Maribor in druge znamenitosti štajerske dežele. Odhod 12. aprila ob 6.30 iz Štandreža, vrnitev 13. aprila v večernih urah. Cena 130€. Vpisovanje in informacije v župnijskem uradu.

PD RUPA-Peč vabi na izlet v deželo Emilijo in srednjeveško Lucco od 25. do 29. avgusta. Ogledali si bomo rojstni kraj Verdija, Leonarda Da Vincija in gradove Napoleonove soproge. Informacije: 0481 882285.

V KULTURNEM centru Bratuž razstavlja David Faganel. Razstava je na ogled do 18. aprila vsak dan od 17. do 19. ure, ob sobotah in nedeljah pa tudi od 10. do 12. ure.

V GALERIJI Ars na Travniku razstavlja Annamaria Ducaton. Razstava je odprta vsak dan od ponedeljka do petka po urniku uradov.

DAROVI

V SPOMIN na drago mamo Maričico Gorjup vd. Koršič hčere z družinami: 100 € za Zavod sv. Družine, 100 za cerkev sv. Ivana, 100 za cerkev v Avčah, 50 za cerkev sv. Ignacija, 100 za slovenske misijonarje, 100 za Novi glas, 100 za SCGV Komel.

VSPOMIN na Marico Gorjup vd. Koršič daruje Bruna 50,00 € za cerkev sv. Ivana in 50,00 € za lačne v misijonih.

Ostali darovi prihodnjic.

SOŽALJE

Ob izgubi drage mame **Maričice** izrekamo člani uredništva in uprave Novega glasa iskreno sožalje zvesti in dragoceni sodelavki Ivi Koršič, sestri Marilki in Vereni, njihovim družinam in svojem. K izrazom sožalja se pridružujejo člani Zadruga Goriška Mohorjeva.

Člani upravnega odbora Katoliškega tiskovnega društva izrekajo družini Koršič občuteno sožalje ob izgubi drage mame **Maričice**.

Ob smrti drage mame **Maričice** se Kulturni center Lojze Bratuž klanja njenemu spominu in izreka vsem članom družine iskrene sožalje.

Zveza slovenske katoliške prosvete izreka družini Koršič globoko sožalje ob izgubi drage mame **Maričice**.

Pevke in pevci mešanega pevskega zbora Lojze Bratuž sočustvujejo z Marilko, Vereno in Ivo Koršič ter vsemi svojci ob smrti matere **Maričice**.

Svet slovenskih organizacij izreka Marilki, Ivi, Vereni Koršič in njihovim družinam iskreno sožalje ob smrti mame **Maričice**.

ČESTITKE

Pri četrtem otroku preostane malo besed, ki bi celostno izrazile naše neizmerno veselje ob rojstvu čudovite **Mojce**; Manueli in Martinu iz srca čestitamo, Aljažu, Veroniki in Živi pa želimo, da bi sestrico obdarovali s poljubčki. SD Sončnica.

MOJCA

Je pomnožila družino Manuele, Martina, Aljaža, Veronike in Žive Srebrnič. Z veseljem in najlepšimi željami jo sprejemamo v svojo sredo.

KOMELOVCI

JAVNI SKLAD RS ZA KULTURNE DEJAVNOSTI
ZVEZA PEVSKIH ZBOROV PRIMORSKE
ZVEZA SLOVENSkih KULTURNIH DRUŠTEV
ZVEZA CERKVENIH PEVSKIH ZBOROV
ZVEZA SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE

35. PRIMORSKA POJE

■ Gorica, nedelja, 28. marca 2004, ob 17. uri
Kulturni center Lojze Bratuž

NASTOPAJO: Vokalna skupina Rihemberk, ŽPZ Poljubinj, MoPZ Fran Venturini - Domjo, Mešani mladinski pevski zbor Trst, MePZ Igo Gruden - Nabrežina in MePZ Jacobus Gallus - Trst
SOPRIREDITELJA: MePZ Lojze Bratuž in MoPZ Mirko Filej

■ Štandrež, nedelja, 4. aprila 2004, ob 17. uri
Župnijska dvorana Anton Gregorčič

NASTOPAJO: ŽPZ Večernica - Ajdovščina, MoPZ Šimen Golja - Kneža, Vox Ecumenica - Trst, MePZ Ignis - Postojna, Lovski PZ Dekani in MePZ Obal'ca - Koper
SOPRIREDITELJ: Prosvetno društvo Štandrež

11

ČETREK,
25. MARCA
2004

KOROŠKA

Koroška in Primorska sta zapeli na Trbižu Dragi Gerti Schnabl v hvaležen spomin

Občinski kulturni center na Trbižu je v nedeljo, 21. t.m., zaživel s pesmijo primorskih in koroških zborov. V tem trjezi-

omenjeni reviji, sta za trbiški koncert poskrbela Slovensko kulturno središče Planika iz Kanalske doline v sodelovanju

Schnabl, tragično preminulo pevko Višarskega kvinteta v lanskem neurju v Kanalski dolini. Novonastala skupina, v kateri so ostale štiri pevke kvinteta, je v novi zasedbi (na sliki) uvedla nedeljski program s pesmijo *Srce je žalostno*. Pod vodstvom Anne Missoni so se ženskemu kvartetu prvič pri-

pevci so bili vidno ganjeni. Uvodne pozdravne besede je posredoval predsednik SKS Planika Rudi Bartaloth, ki je tudi povezoval celoten program. Trbiški župan Franco Baritussio je tudi v slovenščini zaželel prireditvi velik uspeh in se zahvalil organizatorjem in nastopajočim za prizadevanja na zborovskem področju, ki bogatijo medsebojno spoznavanje. Srečanje je pozdravil tudi naborješki župan Aleksander Oman, ki je v svojem dvojezičnem posegu poudaril veliko solidarnost, ki spremlja prizadeto prebivalstvo Kanalske doline od lanske naravne katastrofe; ravno tej solidarnosti se je treba zahvaliti, da življenje teče naprej in se počasi normalizira. Pozdravom in čestitkam sta se pridružila tudi Nužej Tolmajer za Krščansko kulturno zvezo in Damjan Paulin za Zvezo slovenske katoliške prosvete in ostale soprireditelje revije Primorska poje.

Koncert so oblikovali vokalna skupina Vinika iz Medane pod vodstvom Franke Žgavec, pevska skupina Akord iz Podgore (Mirko Spazzapan), kvartet bratov Smrtnik, moški pevski zbor Vaščani pojo (Josko Kovačič), komorni zbor Iskra iz Bovca (Ambrož Čopi) in Oktet Suha (Matevž Fabijan).

Ugibanja o razlogih terorističnih atentatov Zakaj? Zakaj? Zakaj?

Poslej nič več ne bo kot prej! Ta fraza, ki je že precej oguljena, se je udomačila po atentatu na ameriške nebotičnike. Res je bila to neka prelomnica v svetovnem dogajanju, predvsem pa možnost povzročanja velike škode neki državi, ki se je zdela zaradi svoje strateške moči in izolacije nedotakljiva. Atentat na ameriške nebotičnike je dokazal, da ozemeljske nedotakljivosti, kar se tiče atentatov, ni. Tudi največja svetovna velesila je ranljiva. Ves svet je ostrmel ob novem neizpodbitnem dejstvu. Vendar je ta atentat, zaradi svoje pošastnosti, imel v sebi neko posebnost. Ob vsej svoji grozoti se je zdel enkrat, neponovljiv. Morda tudi zato, ker se zdi, da je letalski promet zaradi sedaj še bolj poostrenega nadzora mogoče obvarovati pred novimi atentati.

Toda to, kar se je zgodilo v Madridu, je čisto nekaj drugega. Predvsem se je zgodilo v sosedovi hiši, torej bi se lahko zgodilo tudi pri nas doma. In zgodilo se je na popularnem prometnem sredstvu, primestnem vlaku. In takih vlakov je na svetu, in seveda tudi pri nas doma, v Evropi, na stotine, nad zemljo in pod zemljo. Z njimi se dnevno vozijo milijoni ljudi. In ta prometna sredstva je pri najboljši volji nemogoče nadzorovati. Torej je ponovitev takih ali podobnih atentatov mogoče pričakovati povsod. Angleži, ki naj bi bili po napovedih tistih, ki so si prevzeli odgovornost za madridski atentat, naslednji na vrsti, so že dejali, da za take atentate ni več problema, če se bodo zgodili, temveč kdaj. Torej je jasno, da smo v luči možnosti atentatov na civilno prebivalstvo vsi na isti barki, ali točneje, na istem splavu, ki je prepuščen na milost in nemilost viharjem terorizma.

In kakšne izjave smo slišali od odgovornih oblasti in varnostnih služb? Da se bo poostiril nadzor nad skupinami možnih storilcev atentatov, kakor da bi ne vedeli, da so varnostne službe ta nadzor tudi z infiltriranimi agenti že sedaj izvajale. Pa atentata, v katerem naj bi, po ocenah strokovnjakov, sodelovalo vsaj nekaj desetini storilcev, ni jim uspelo preprečiti. Vse to se mi zdi podobno zdravljenju simptomov ali bolezenskih znakov, ne pa vzrokov bolezni same. Na to me je spomnil letak, ki mi je ostal v spominu in ki so ga nosili neki demonstranti po atentatu na madridskih ulicah. Na njem je bilo zapisano preprosto vprašanje: Zakaj? Zakaj? Zakaj?

Da, Zakaj? Ker, če je jasno, da bomo v bodoče, kljub vsem policijskim nadzorom, teroristične atentate le s težavo preprečili, morda bi ne bilo napačno, če bi se vprašali, zakaj do njih pride. Da ne bo nesporazumov. Teroristični atentatov nikakor ni mogoče opravičiti, morda pa se lahko poglobimo v razlo-

ge, ki jih, s še tako spreverjeno utemeljitvijo, v nekaterih glavah povzročijo. Morda bi bilo koristneje ukrepati preventivno kot pa represivno.

Morda je najbolj prav, če najprej pogledamo, kje so tradicionalna žarišča terorističnih atentatov. In pred očmi imamo takoj Izrael, Čečenijo, zdaj tudi Baskijo in seveda Irak.

Osebnost sem prepričan, da se v vseh teh deželah dogajajo krivice na račun nekaterih prebivalcev. Obnašanje Izraelcev do Palestincev se mi ne zdi pravično, in če je celo Šaron prišel do težke odločitve, da se izraelski koloni umaknejo iz nekaterih delov palestinskega ozemlja, je očitno do te ugotovitve prišel tudi on. Da se Čečenci po razpadu Sovjetske zveze borijo za samostojnost svoje domovine, je vsem znano in bi Rusi gotovo temu ne nasprotovali, če bi tam ne bilo bogatih ležišč petroleja. Tudi Baski se borijo za večjo samostojnost pri upravljanju svoje dežele in kaže, da španska policija z njimi ne ravna prav v rokavicah.

Poglavje zase predstavlja zasedbena vojna v Iraku, ki so jo Američani s svojimi zavezniki izvedli s pretvezo, da imajo Iračani za ves svet nevarna sredstva za množično uničenje. O teh pa, kot kaže, ni ne duha ne sluha. Ta lažna pretveza bi bila že skoraj odnesla Angleža Blaira, sedaj pa je odnesla Španca Aznarja. Novi španski predsednik Zapatero pa je že naznanil umik svojih čet iz Iraka, če Združeni narodi ne prevzamejo nadzora nad položajem. Če bo lažna pretveza odnesla tudi Busha, bomo pa videli letošnjega novembra. Za zdaj se Američani tolažijo z mislijo, da je svet po odstranitvi Sadama Huseina varnejši, Iračani pa da so bili rešeni diktatorskega režima. Seveda je na svetu še mnogo nič manj diktatorskih režimov, ki bi bili vredni odstranitve, le da vsi ne smrdijo po petroleju kot nekdanji iraški režim. V vseh kriznih žariščih, ki sem jih omenil, so na nek način prizadeti muslimani in zato ni čudno, da se na okoliščine odzivajo na podoben način. Če pomislimo posebej na samomorske atentate mladih fantov in deklet, menim, da ni mogoče ležerno oceniti ta dejanja kot dejanja zgolj verskega fanatizma, ampak verjetno tudi kot znak nemoči in obupa.

Dejstva, ki sem jih omenil, seveda nikakor ne opravičujejo brezglavega in krvočnega terorizma, toda spričo dejstva, da mu zahodni svet ne bo z lahkoto ušel, morda velja pomisliti, ali ni krivda za to, kar se na svetu sedaj dogaja, tudi pri tistih, ki so prepričani, da imajo vso resnico v zakupu. Morda resnica in pravica nista vse na eni strani in bi bilo ob tem spoznanju in ustreznem ukrepanju mogoče preprečiti mnogo gorja v prihodnosti.

Rafko Dolhar

12

ČETRTEK,
25. MARCA
2004

čnem kraju sta se srečali zborovski prireditvi Primorska in Koroška poje ter se skupno predstavili številni publik, ki je pobudo sprejela z velikim odobravanjem. Poleg kulturnih ustanov, ki organizirajo

z odborništvom za kulturo in uradom za jezikovne skupnosti in mednarodne odnose pri trbiški občini ter občina Naborjet-Ovčja vas.

Celoten spored je izzvenel v hvaležen spomin na Gerti

družili štirje mladi fantje; skupno sestavljajo novo skupino - Višarski oktet -, ki ima sedež v Ukvah. Krstni nastop je bil za vse prisotne pravo presenečenje, ki so ga navzoči nagradili z dolgim aplavzom. Pevke in

Volitve na Koroškem

Politični 1. april

Pomlad je pokukala tudi na Koroško. Po dolgi zimi in obilnih snežnih padavinah je končno sonce pokukalo nad Karavankami in oznanilo, da prihaja vigred. Idlično pomladno sliko pa so pokvarile volitve. Vse stranke se nad njimi hujujejo kot s snegom. Lanskim in letošnjim. Sneg je vendar sneg, prav tako pa politika - in še zlasti tista, ki jo doživlja (in ne izvaja...) slovenska manjšina na Koroškem.

No, nekaj novega, v sozvočju s pomladjo, pa so letošnje volitve vseeno prinesle. Zelenim je uspel zgodovinski preboj v deželni zbor, in sicer s kar dvema svetovalcema. A kot nas uči pregovor, ena lastovka še ne oz-

nanja pomladi. Kljub dejstvu, da je Zelenim uspelo priti v deželni zbor, in to kljub visokemu volilnemu pragu, ki so ga leta 1979 določili socialisti, ljudska stranka in svobodnjaki (glede razlogov za t.i. tristrankarski pakt bi morda omenili le „naključno“ dejstvo, da je dr. Apovnik, kandidat na slovenski listi, na volitvah zmanjkalo le za nekaj sto glasov, da bi bil izvoljen v deželni zbor v tisti mandatni dobi...).

A kaj, ko se pomladi prebudijo tudi medvedi!

Po dolgem (političnem) spanju je na Koroškem ponovno vse

v znamenju politike deželnega glavarja in veleposesnika v Barentalu (po naše Medvedji dolini). Že med volilno kampanjo se je vsaka stranka morala soočiti z vprašanjem, kako bo v bodoče ravnala s Haiderjem. Komunisti, Zeleni, a tudi ljudska stranka in socialisti so svojim volilcem sveto prisegali, da s Haiderjem nočejo imeti več opravka. Volilci ljudske stranke so to izjavo razumeli kot grožnjo ter zato glasovali ZA deželnega glavarja ter razpolovili volilni rezultat ljudske stranke, socialistični (in tudi številni slovenski volilci!!) pa

so glasovali PROTI Haiderju in podprli politiko, ki naj bi jo socialistična stranka izvajala po volitvah... A kaj! Ideali so ideali, ker so pač neuresničljivi, politika pa je kot sneg - dejstvo! Nekateri se lahko tudi načelno hujujejo nad snegom, a ko ga zapade nekaj metrov in imamo v bližini hotele in žičnice, bomo iz njega napravili business.

No, nekako takole so razmišljali - sicer na kratko - voditelji koroške socialistične stranke in v času, ko so se v ljudski stranki še vedno spraševali, kako in s kom pravzaprav naprej, in sklenili s svobodnjaki dogovor o sodelovanju.

/ stran 13
Peter Rustja

Jurij Paljk GLOSA

O "kosovelčkih"

Najbrž zelo malo bralcev ve, kaj so 'kosovelčeki', ker tudi sam tega nisem vedel, dokler nisem minuli teden stoti rojstni dan našega pesnika Srečka Kosovela v lepi knjigarni Konzorcij na Slovenski cesti v Ljubljani vstopil in odšel v prvo nadstropje, kjer je v knjigarni lep prostor za kulturne prireditve, branja in predstavitev knjig in me je tam pričakalo plavalaslo mlado dekle z majhnim košem kruha.

"Boste tudi vi poskusili naše 'kosovelovčke'?"

Seveda sem vzel rezino dobrega kruha in z njo sem, kot so to naredili drugi, sedel in prisluhnil branju Kosovelove poezije, ki smo ga v knjigarni imeli ves dan slovenski pesniki, pisatelji in tudi tisti ljudje, ki se s Kosovelovo književnostjo poklicno ukvarjajo.

Šele popoldan sem na poti proti Gorici med poslušanjem slovenskega radia izvedel, da je ajdovsko podjetje Mlinotest ob stotem prazni-

ku rojstva Srečka Kosovela pripravilo troje hlebcev posebne vrste, ki so jih poimenovali 'kosovelovčki', in to tudi zato, ker so hlebčki (polnozrnati, koruzni in rženi kruh) tako narejeni, da jih ni potrebno rezati, ampak jih lahko v družbi lomimo. Med vožnjo po avtocesti sem se pri Postojni nasmehnil, ko sem pomislil, kako bi bil Srečko Kosovel gotovo vesel, da so poimenovali vrste hlebcev po njem, in se obenem takoj zavedel, da pravzaprav nobeno drugo živilsko podjetje kot le ajdovsko ni moglo dati na trg 'kosovelovčkov', saj je Ajdovščina bila od nekdanjega središča 'kosovelovcev', kot smo domačini imenovali in še imenujemo pevce moškega pevskega zbora Srečko Kosovel, ki so ga bili naši očetje prekomorci ustanovili pod vročim afriškim soncem med drugo svetovno vojno. Spominjam se, da sem kot otrok vedno s spoštovanjem gledal na moške, za katere so rekli, da so 'kosovelovci', ker je to pomenilo, da znajo peti. Kot mladenič, ki je odšel v svet, sem vedno z obžalova-

njem gledal na dejstvo, da nisem ostal doma in se tako, kot so storili moji vrstniki, pridružil temu nekdanjemu odličnemu moškemu zboru, ki je na bil Primorskem v moji mladosti prvi pojem.

Kosovel torej, razpet med ubrano petje in odlični kruh. V lepem pomladanskem soncu mi je bilo prijetno pri srcu, ko sem se vračal po Vipavski dolini na Travnik v Gorico, ker sem se spomnil še ene navidezne malenkosti, ki je v Ljubljani vsem, ki smo se pesniku s Krasa poklonili z branjem njegovih in svojih pesmi, privabila pred oči in v srce Srečka Kosovela. Organizatorka Kosovelovega maratona, kot so v Konzorciju poimenovali branje Kosovelovih in drugih slovenskih pesmi, tudi sama dobra pesnica, gospa Majda Kne, je vsakemu od nas, ki smo kaj prebrali na Srečkov stoti rojstni dan, ob slovesu poklonila majhno borovo vejico.

Gledal sem, kako so književniki sprejemali to darilce, niti enega ni bilo med njimi, ki se ne bi nasmehnil in se ne bi tudi toplo zahvalil gospe Majdi za navidez majhno stvar, pravza-

prav nepomembno borovo vejico, ki pa je vsem takoj pred oči prinesla kraško gmajno in Srečkov melanholični obraz nad njo, Kosovelovo pesem Bori, Kosovelovo slutnjo smrti in Kosovelovo brinjevko, ki še danes enako lepo, a tudi usodno leti zadnjemu cilju naproti. V avtu na poti proti Gorici sem razmišljal o vraščeni Srečka Kosovela v primorsko in veslovensko dušo in nas vseh v njegove pesmi in bil vesel borove vejice, hlebčka kruha - 'kosovelovčka', ki sem ga imel v torbi zraven Kosovelovih poezij.

"Jaz bi rad hodil/ v majhnem plašču besed./ A pod njim naj se skriva/ topel, svetel svet/!" sem si polglasno v avtu zrecital začetak ene meni najbolj ljubih Srečkovih pesmi. In sem bil v trenutku povezan s Pesnikom samim, z očetom, ki je v Afriki prisostvoval ustanovitvi zbora s Pesnikovim imenom, z vsemi tistimi, ki nam nekaj Srečkova pesem pomeni.

In seveda s kruhom in borovo vejico v torbi!
paljk@noviglas.it

Tedenski pregled pomembnejših dogodkov

Po merilih svetovne banke je Slovenija razvita država

Skoraj vse, kar se pomembnega dogaja v Sloveniji, je del kampanje političnih strank za evropske volitve v juniju in za jesenske državnozbornske volitve. Za fasado gospodarske, družbene in demokratične razvitenosti in prepričljivosti služijo uspešne priprave in laskanje Sloveniji pred bližnjim vstopom v članstvo zveze NATO in v Evropsko zvezo oz. unijo. To bo zagotovo dogodka zgodovinskega pomena in razsežnosti, ki pa so zanj poleg politike prispevali svoj delež Slovenci in tudi tisti priseljenci iz drugih območij nekdanje skupne države, ki so lojalni do nove domovine.

Priznanje Sloveniji za njene dosežke in razvoj v dvanajstih letih samostojnosti je 17. t.m. dala tudi Svetovna banka, ena najpomembnejših finančnih ustanov na svetu. Njen predsednik James D. Wolfensohn je na posebni slovesnosti slovenskemu finančnemu ministru izročil pismo o podelitvi časti (graduacije), ki Slovenijo razglašuje, da je prestopila v skupino razvitih držav. Seveda to po merilih Svetovne banke, vsekakor zelo važne in vplivne na področju mednarodne finančne ureditve. Z omenjeno uvrstitvijo v skupino razvitih držav bo Slovenija lahko sodelovala tudi pri urejanju vprašanj globalnega (celostnega) pomena.

Ob priznanjih in prestižu v tujini pa naš notranji razvoj ogrožajo težave in stiske, na

katere v predvolilnem obdobju opozarjajo zlasti opozicijske stranke. Doslej sta se v kampanjo najbolj dejavno vključili LDS, vodilna stranka vladne koalicije, in največja opozicijska stranka, SDS predsednika Janeza Janše. V polemikah med njima, soočata se

kajkrat presegajo najbolj plačane univerzitetne profesorje, znanstvenike in tudi plače predsednikov države in vlade.

Opozicija je za zdaj uspešna in prepričljiva, tudi spričo raznih afer in finančnih goljufij, ki še nobena ni bila obravnavana na sodišču. Pred

v nedeljo, 4. aprila, in še enega o istem vprašanju, ki bo nemara v poletnem času. Ustavno sodišče naj bi kmalu odločalo tudi o tem, ali naj dovoli referendum o izbiri zemljišča za morebitno gradnjo džamije v Ljubljani.

V začetni fazi predvolilne kampanje seveda še ni moč napovedati, kakšen bo volilni izid za posamezne stranke. LDS si bo zagotovo poskušala povrniti vpliv in privrženca, ki jih je izgubila v zadnjem času. Popolna neznanca ostajajo vloga in možnosti manjših strank na volitvah, denimo stranke Slovenija je naša, ki jo ustanavlja koprski župan Boris Popovič, in stranke oz. gibanja lokalnih volilnih list, ki ga snuje nekdanji poslanec Ivo Hvalica. Na volilne rezultate bi utegnil vplivati tudi t.i. Forum 21, ki ga ustanavlja bivši predsednik države Milan Kučan.

PARLAMENT SPREJEMA ZADNJIH DEVETNAJST ZAKONOV IZ EVROPSKEGA PRAVNEGA REDA

Državni zbor bo zasedal ves ta teden, in morda tudi naslednji ponedeljek in torek. Poslanci obravnavajo mnoga vprašanja in se odločajo o zadevah, ki so velikega pomena za Slovenijo. Sprejeli naj bi tudi devetnajst novih zakonov iz svežnja t.i. evropske zakonodaje. Z njimi bo pravni red Slovenije v celoti prilagojen zakonodaji oz. pravnemu redu Evropske zveze.

Marjan Drobež

predvsem Anton Rop, sicer tudi predsednik vlade, in Janez Janša, prevladujejo vprašanja, ki so zunaj t.i. visoke politike. Predsednik SDS, denimo, ni dobil odgovora na vprašanje, zakaj se premier že nekaj tednov ukvarja predvsem z vprašanjem, kako zagotoviti 5 tisoč tolarjev (bruto) poviška plač najbolj prizadetim delavcem, ne ureja pa plačnega sistema v javnem sektorju, za kar je vlada pristojna. Ob tem Janez Janša opozarja, da v javnem sektorju nekateri direktorji ali direktorice lekarn, živalskih vrtoval ali delavskih univerz, s samo nekaj zaposlenimi, dobivajo večmilijonske plače, ki za ne-

dnevi so opozicijski svetniki v ljubljanskem mestnem svetu ugotovili, da je bil proračun slovenskega glavnega mesta v letu 2002 oškodovan za okoli 10 milijard tolarjev. Zaradi negospodarnega trošenja denarja, začelo naj bi se v mandatu prejšnje županije Viktorije Potočnik in se nadaljuje tudi sedaj, je opozicija v mestnem svetu zahtevala odstop županije Danice Simšič. Le-ta pa je zahtevo zavrnila in dejala, da ne misli odstopiti, "ker je bila izvoljena za štiri leta".

Morda se bo ugled SDS v naslednjih javnomnenjskih raziskavah še povečal, upoštevaje pričakovana izida referenduma o izbrisanih, ki bo

Zaposleni bodo na prehodih za maloobmejni promet z Italijo

Cariniki bodo postali policisti

Tudi na slovenski meji z Italijo predlagajo sprostitev oziroma omilitve režima prehodov potnikov, kar bi bilo skladno z vzdušjem, nastalim po vstopu Slovenije v povezavo. O podrobnostih so razpravljali na nedavnem sestanku lokalnih organov mejne kontrole iz obeh držav, v pogovoru za Novi glas pa jih je predstavil Jakob Čeferin, direktor policijske uprave v Novi Gorici.

Slovenski predstavniki, pristojni za izvajanje Videmskega sporazuma o maloobmejnem potniškem prometu med Slovenijo in Italijo, so se zavzeli za podaljšanje urnikov obratovanja nekaterih prehodov. Za podaljšanje se zavzemajo tudi posamezne občine, najbolj občina Brda. Tako naj bi bil prehod Solkan od 1. maja dalje, torej od vstopa Slovenije v povezavo, odprt neprekinjeno, dan in noč. Prek tega prehoda namreč poteka pomembna cestna povezava med Solkanom oziroma Novo Gorico in Gorico. Prav tako predlagajo podaljšanje urnikov obratovanja na mejnih prehodih v Neblem (v Brdih) in v Gorjanskem na Krasu.

Na sestanku delegacij obmejnih organov iz obeh držav v Novi Gorici so obravnavali tudi predloge za prehajanje državne meje med Slovenijo in Italijo na maloobmejnih prehodih tudi z osebno izkaznico in ne samo z obmejno prepustnico,

določeno z videmskim sporazumom. Takšno olajšavo bi lahko uvedli na vseh prehodih za obmejni promet ali vsaj na največjih prehodih, ki so: Nova Gorica (na Erjavčevi cesti), Šempeter pri Gorici, Solkan, Vipolže, Čempore, Osp, Repentabor, Livek, Gorjansko, Klariči in Miren.

Jakob Čeferin, direktor policijske uprave v Novi Gorici, je povedal, da v Sloveniji predlagajo dopolnitev protokola o prostem dostopu na vrhove Mangarta in Kanina, ki so ga predstavniki sosednjih držav podpisali v aprilu leta 1959. V dopolnitvi omenjenega dokumenta naj bi zapisali, da bi bil prost dostop potnikov oziroma obiskovalcev iz obeh držav, ne glede na državne meje, mogoč tudi na planini Matajur, hribu Sabotin, Miji, Livku-Topolovem, Kolovratu, Kokoški-Jirmancu, k samostanu in cerkvi na Kostonjehovi v Novi Gorici, na Prevalu (Kanin), na grebenu Stola in v bližini Predoline pri Žagi v Posočju.

Omenjene predloge bo obravnavala in jih, kot želijo in pričakujejo na slovenski strani, tudi sprejela Stalna slovensko-italijanska mešana komisija za izvajanje Videmskega sporazuma o maloobmejnem potniškem prometu med državama. Komisija, katere slovenski del vodi Jože Šušmelj, državni podsekretar v slovenskem zunanem ministrstvu (in Novogoričan), se bo sestala v mesecu aprilu, kratek čas pred 1. majem, ko bo Slovenija postala polnopravna članica Evropske unije.

Direktor policijske uprave v Novi Gorici, Jakob Čeferin, je v pogovoru za naš časnik povedal tudi nekaj zanimivih podrobnosti o prezaposlitvi carinikov v območja carinske uprave v Novi Gorici. Ker je carinikov preveč, upoštevaje odpravo carinskega nadzorstva na mejah Slovenije z Italijo, Avstrijo in Madžarsko, po vstopu Slovenije v evropsko integracijo, bodo zainteresirani posamezniki prestopili v policijsko službo. Zaposlili jih bodo na prehodih za maloobmejni promet z Italijo. Strokovno usposabljanje za novo službo carinikov, ki bodo 1. maja postali policisti, poteka že nekaj časa. Usposabljanje jih na policijski akademiji v Tacnu pri Ljubljani in na območju policijske uprave v Novi Gorici. Med usposabljanjem, ki traja tri mesece, seznanjajo bodoče policiste tudi z evropskim pravnim redom glede prehajanja državnih meja.

Na območju carinske uprave v Novi Gorici se je za prekvalifikacijo v novo službo prijavilo 61 kandidatov, po mnenju Jakoba Čeferina pa jih bo v policijsko službo sprejetih okoli petdeset.

M.

7. mednarodno zborovsko tekmovanje V Mariboru letos v znamenju Gallusa

V Mariboru bo po poročanju Slovenske tiskovne agencije med 23. in 25. aprilom v organizaciji Javnega sklada Republike Slovenije za ljubiteljske dejavnosti potekalo 7. mednarodno zborovsko tekmovanje Maribor 2004. Strokovna komisija je za biennialno tekmovanje, ki se časovno izmenjuje z republičkim tekmovanjem Naša pesem, ki prav tako poteka v Mariboru, izbrala 12 zborov, ki se bodo merili v obveznem in prostem programu za veliko nagrado tekmovanja in druga razpisana priznanja, podeljena pa bo tudi nagrada občinstva za nastop na koncertu ljudskih pesmi. Zbori prihajajo letos na tekmovanje iz Latvije, Nemčije, Madžarske, Srbije in Črne gore, Italije, Estonije, Danske, s Filipinov in iz Slovenije.

Prireditev bo razdeljena na netekmovalni in tekmovalni del. Netekmovalni del bo obsegal otvoritveni koncert vseh zborov, ki se bodo predstavili z izvedbo ljudskih pesmi iz dežele, iz katere prihajajo, ter priložnostni nastop tistih zborov, ki se ne bodo uvrstili v finalni del tekmovanja. Samo tekmovanje bo potekalo v treh etapah: v obveznem progra-

mu, ki obsega skladbo Jacobusa Gallusa po lastni izbiri, skladbo iz obdobja romantike po lastni izbiri ter sodobno slovensko skladbo; v prostem programu, v katerem se bodo zbori predstavili z izborom umetnih skladb, sklepna etapa pa bo tekmovanje za veliko nagrado, kamor se bo uvrstilo pet zborov z najvišjim skupnim rezultatom iz obeh tekmovalnih programov. Obvezne sodobne slovenske skladbe ne bodo, kot je za STA povedala Mihela Jagodič s sklada, novitete, saj pesmi, naročene za tekmovanje, niso zadostile tekmovalnemu značaju. Namesto tega so izbrali tri že preizkušena dela: Večer Uroša Kreka za mešane zборе, Zima Sama Vremšaka za moške zборе in Kralj Damijana Močnika za ženske zборе.

Tekmovalne zборе je izmed 25 prijavljenih zborov odbrala strokovna žirija v sestavi priznanih slovenskih strokovnjakov za zborovsko glasbo: Lojze Lebič, Stojan Kuret, Karmina Šilec, Andraž Hauptman in Urška Lah. Iz Slovenije bo nastopil mešani pevski zbor Sv. Nikolaja iz Litije pod vodstvom zborovodkinje Heleno Fojkar Zupančič.

Oddelek za slovenistiko na Politehniko v Novi Gorici Poimenovan bo po patru Stanislavu Škrabcu

V visokošolskem izobraževalnem in znanstvenoraziskovalnem zavodu Politehnika v Novi Gorici potekajo priprave za uvedbo predmeta slovenistika, ki je veda o slovenskem jeziku in književnosti.

Ta predmet bodo začeli poučevati v akademskem letu 2004/2005 in zanj že zbirajo kandidate in profesorje, ki bodo poučevali.

Izvedenec za slovenski

Z 12. STRANI

Politični 1. april

S tem izrazom sta obe stranki diplomatsko rešili imidž, ki je poleg businessa novodobna magična beseda, ki tudi na Koroskem odpira marsikatera vrata oz. politično kariero. Po stari navadi so si nekdanji politični tekmeči nalili ne le metaforično - čistega vina, v tem primeru so izbrali italijanski Chianti. Ironija usode je, da bo prva resna preizkušnja nove koalicije ali sodelovanja med svobodnjaki in socialisti izvolitev deželnega glavarja. Socialisti naj ne bi direktno glasovali ZA Haiderja, ampak s prisotnostjo na glasovanju bodo omogočili potreben kvorum za njegovo izvolitev.

Nič posebno razburjivega, če bi ne volili 1. aprila!

jezik, univ. prof. dr. Zoltan Jan, ki je tudi član Častnega in Organizacijskega odbora Škrabčevih dni, ki jih pripravljajo v franciškanskem samostanu na Kostonjehovi v Novi Gorici, je povedal, da bodo razred oziroma oddelek za poučevanje slovenistike na Politehniko poimenovali po franciškanskem patru Stanislavu Škrabcu (na sliki), le-ta velja za največjega slovenskega jeziko-

slovca v 19. stoletju. V samostanu na Kostonjehovi je živel in deloval več kot dvainštirideset let.

M.

Nova premiera v SNG Nova Gorica

Umetniški ansambel Slovenskega narodnega gledališča Nova Gorica bo 25. t.m. predstavil svojo najnovejšo abonmajsko produkcijo. Pred premiersko publiko bo uprizoril slovensko praznično delo *Oblika mize* enega izmed najbolj uveljavljenih sodobnih angleških dramatikov, Davida Edgara (1948). V svojih spretno napisanih delih kritično analizira družbeno in politična dogajanja iz sodobnejše zgodovine (kolonializem, neofašizem, ekologijo, naraščajoče nasilje, pravice posameznika...). Na

Slovenskem ni bilo doslej odigrano še nobeno njegovo delo. Tako bo njegova politična drama *Oblika mize* (1990), v prevodu Tine Mahkote, prvič na slovenskem odru, in sicer v režiji Dušana Jovanovića (lektor Srečko Fišer, dramaturginja Tea Rogelj, kostumografka Bjanka Adžić Ursulov, scenografka Sanja Jurca, avtor glasbe Drago Ivanuš, oblikovalec luči Samo Oblokar).

Drama je sestavni del triptiha o nastajanju t.i. nove Evrope in obravnava spremembe, nastale po padcu berlinskega zidu. Avtor je sprejel povabilo na premiero.

POKLICI

Verjetno se bo pogovor o poklicih s tokratnim gostom naše rubrike nekoliko razlikoval od ostalih, ki smo jih imeli v prejšnjih tednih. Kakorkoli že, mar ne spada navsezadnje tudi diplomatska pot k poklicnim izbiram?

Pogovor z vicekonzulko RS v Trstu Tanjo Mljač se je dotaknil najrazličnejših vsebin, ki so vezane na diplomacijo. "Življenje diplomata ni vedno tako bleščeče, kot je morda včasih videti. Karierni diplomat se mora odločiti za tak način življenja, ki ga bo vodil vsakih nekaj let v novo okolje," nam je povedala mlada diplomatka. Morda pa je njej Trst znan kraj, saj je od rojstne Lokve na Krasu oddaljen le nekaj kilometrov. Diplomacija vsekakor sodi med izbire, ki te vodijo stran od domačega okolja, vasi ali mesta: je morda gostja naše rubrike izbrala to pot prav zaradi tega razloga? "Tudi to je bil razlog, namreč moja želja je bila delovati v širšem, mednarodnem okolju, hotela sem neko udeležiti znanje, ki sem si ga pridobila med študijem, in tujina je vedno nekakšen iziv, nekaj novega", nam je povedala vicekonzulka izza pisalne mize, ki je nekoč pripadala samemu ministru Ruplu..., kot je povedal njen predhodnik.

Tanja Mljač se je za diplomacijo odločila po humanistični izobrazbi, saj jo je na to pot vodila ideja, "ki je bila povezana predvsem s kulturo", je pojasnila diplomatka. "To je bila materija, ki mi je bila blizu in moja velika želja je bila postati kulturni ataše na kakšnem diplomatsko-konzularnem predstavništvu v tujini", toda začutila je, "da mi manjka še veliko znanja. Odločila sem se za nadalje-

vanje študija, in ker sem hotela svojo humanistično izobrazbo popestriti z bolj družboslovno obarvanimi temami, sem se odločila, za podiplomski študij politologije. No, in prav študij mi je nazadnje odprl pot v diplomatske vode", je obrazložila Mljačeva.

Diplomatsko delo je precej raznoliko, pri čemer je pomembno, da si kot oseba prilagodljiv, razgledan, iznajdljiv in komunikativen. Vicekonzulka se trenutno ukvarja predvsem s konzularnim delom, ki predpostavlja delo z ljudmi, "kar seveda ni vedno lahko", je pojasnila. "V veliko veselje pa mi je, da lahko s svojim delom ljudem pomagam. Diplomatsko delo cenim tudi s stališča raznolikosti, saj se dnevno srečujem z najrazličnejšimi nalogami, tako da mi res ni nikoli dolgčas in vsak dan se razlikuje od drugega", je še dodala.

Nekoliko ostra so pravila, katerih se mora diplomat tudi v zasebnem življenju držati, pri čemer je položaj ženske še bolj problematičen, predvsem z vidika družine, saj diplomatske zakonitosti med drugim določajo tudi to, da se soprogo oziroma soproga diplomata v

državi sprejemnici ne sme zaposliti, se pravi, "da je položaj ženske vseeno v nekoliko manj ugodnem položaju kot v primeru, da je diplomat moški: soproga pa se v času mandata posveča otrokom in protokolarnim nalogam."

V prijetni, a vsekakor formalni pisarni se oko zaustavi na fotografiji bernardinke ("Briciola ji je ime"), na radiu ter zgoščenkah, ki kaže-

jo zanimanje naše sogovornice za prijetno glasbo, in na sliki, ki je prežeta z mediteranskim navdihom. "Prej je na tistem mestu stala slika ljubljanskega Tromostovja, a želela sem si morja", je pojasnila vicekonzulka. Kaj pa prijetna podoba pri diplomatu, ali je ta lastnost važnejša od dialektične spretnosti? "Pravi pristop do ljudi in spretnost komuniciranja sta v diplomaciji pomembna faktorja, če pa za tem stoji še prijetna podoba, lahko to kvečjemu koristi..." ...izredno diplomatski odgovor, a veliko manj od zadnjega, ki se je na vprašanje, kako se mora diplomat ravnati v primeru, da ne soglaša z vladno usmeritvijo svoje države, glasil: "Diplomat je oseba, ki v tujini zagovarja stališča svoje države, seveda pa ima lahko vsak svoje osebno mnenje, vendar je to mnenje določene osebe in ne mnenje predstavnika v tuji državi".

Drugega nam ni bilo dano izvedeti, če ne le to, da si diplomatka želi za naslednjo namestitev ne več celinskega ali mediteranskega okolja, temveč "kakšno eksotično državo".

IG

Zadružna banka Doberdob in Sovodnje

Temeljni kamen za novo banko

FOTO J.M.P.

Minuli petek, 19. t.m., so predstavniki vodstva Zadružne banke Doberdob in Sovodnje v Sovodnjah tik pod sedanjim sedežem tega pomembnega slovenskega hranilnega zavoda postavili temeljni kamen novega poslovnega posloja, ki naj bi bilo po zagotovitvi projektanta Studio Bensa-Poletto in izvajalcev del dokončano že do septembra letos. Ravnatelj bančnega zavoda Savo Ušaj, predsednik Miro Hmeljak ter namestnik ravnatelja Flavio Mosetti (foto) so povedali, da bo nov poslovni prostor gotovo obogatil za vse Sovodnje in širšo okolico, kot so tudi izpostavili predvsem izpolnitev obljube o izgraditvi nove bančne stavbe, ki so jo dali svojim članom in klientom, ko sta se sovodnjska in doberdobska banka združili.

Slovenija se je prilagodila kmetijski politiki EU

Vinogradništvo bo omejeno na sedanje površine

blagovne znamke slovenskih vin, tudi iz Goriških Brd in Vipavske doline, laže uveljavile tudi na tujih tržiščih. Državna sekretarka Špela Terpin je v pogovoru za Novi glas tudi povedala, da je uvrstitev vinorodnih območij v Sloveniji v vinske cone, kot jih je določila EU, odložena za tri leta. Kot znano, bosta vino-

Slovenija je svoje kmetijstvo že prilagodila merilom in zahtevam EU, ki jih bo sicer kot polnopravna članica pove-

zaveze tudi sooblikovala. Za skupno kmetijsko politiko bodo predvsem pomembne velike denarne podpore iz Bruslja in iz nacionalnih proračunov za različne programe v kmetijstvu; uvedba t.i. kvot, s katerimi bo natančno določen obseg pridelave posameznih kultur, ki ne bo smel biti presežen; t.i. referenčne količine pa bodo določale obseg pridelave ali prireje v kmetijstvu, ki bosta podprta z neposrednimi plačili ali denarnimi premijami.

Slovensko kmetijstvo bo v EU deležno, kot je predvideno, zelo velikih finančnih sredstev, ki bodo delno namenjena tudi za razvoj podeželja in za pospeševanje kmetijstva v težje dostopnih oziroma oddaljenih hribovskih območjih. Spričo velike konkurence na prostem tržišču petindvajsetih držav članic povezeve se bodo najbrž znašala v težavah podjetja živilsko-predelovalne industrije, ki jih je država doslej podpirala z olajšavami in popusti pri izvozu v tujino. Med temi podjetji bo lahko tudi živilska industrija Fructal v Ajdovščini, ki sicer proizvaja sadne sokove najvišje kakovosti, a po višjih cenah, kot pa takšne izdelke ponujajo nekatere druge države članice EU,

denimo, Italija, Francija, Španija, Grčija in nemara tudi Portugalska.

V skladu s kmetijsko politiko EU bo Slovenija morala razvijati tudi vinogradništvo, o čemer je v pogovoru za naš časnik nekaj pojasnil dala Špela Terpin, državna podsekretarka na ministrstvu za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. Po novem bo dovoljeno samo obnavljanje vinogradov na obstoječih površinah, za vsak tak poseg pa bo potrebno dovoljenje ministrstva. V Sloveniji bo vinogradništvo lahko obsegalo kvečjemu 21 tisoč hektarov, kolikor jih je popisanih v ustreznem registru. Posnetki iz zraka sicer prikazujejo, da imamo v Sloveniji okoli 2.400 hektarov vinogradov, toda ta podatek ni uraden in zaradi tega ni veljaven.

Po novem bodo izvozniki vin na steklenicah lahko imeli označbe natisnjene tudi v tujih jezikih. S tem naj bi se

rodni območji Posavje in Podravje uvrščeni v cono B, Primorska pa v cono C II. Uvrstitev v eno od con bo določala, katere enološke postopke in sredstva bodo morali vinogradniki uporabljati. V cono C II, ki je praviloma klimatsko ugodnejša, bo dovoljena manjša obogatitev vina kot pa v cono B. Za Primorsko bodo torej zagotovljene dodatne olajšave glede stopnje naravnega alkohola. Ločeno se bo spremljalo tudi dozorevanje grozdja za teran, vino s priznanim tradicionalnim poimenovanjem. Hkrati je EU ponudila tudi možnost pridobitve sredstev za spremembe sortnega izbora vinogradnikov, predvsem na osnovi potreb po spremembah, nastalih zaradi uvrstitve Primorske v vinsko cono C II. Pri tem gre opozoriti, da bo mešanje grozdja ali vina iz različnih con prepovedano. M.

Stojan Pahor NASVETI VARČEVALCEM

POSLOVANJE Z DELNICAMI (2)

Poleg posameznih naročil vlagatelj lahko investira v delnice preko delniških investicijskih skladov. Varčevalec zau-pa naložbo upravitelju sklada (delniška družba), ki s kapitalom še drugih vlagateljev kupuje po lastni oceni delnice v luči načela razpršitve premoženja sklada. Varčevalec postane tako posredno lastnik večjega števila te vrste vrednostnih papirjev, kar znatno zmanjšuje tveganje investicije. Dodatno lahko vlagatelj izbira med različnimi vrstami delniških investicijskih skladov. Slednji so lahko geografsko neopredeljeni (internacionalni delniški skladi) ali pa strogo opredeljeni (delniški skladi iz območja evra, dolarja, yena, EU). V prvem primeru varčevalec prepušča upravitelju sklada izbiro finančnih tržišč, v drugem pa se vlagatelj v soglasju s finančnim svetovalcem predhodno odloči, katerim tržiščem želi dati večjo težo. Nadalje obstajajo skladi, ki vlagajo svojo premoženjsko maso samo na področja držav v razvoju ali

pa izrecno v posamezne države, npr. v Indijo, Kitajsko, torej v teritorialne enote z velikim potencialnim gospodarskim razmahom in istočasno z večjim tveganjem za varčevalca. V zadnjih letih so se pojavili t.i. sektorialni skladi, ki v svoji investicijski strategiji privilegirajo določen gospodarski sektor, npr. visoko tehnologijo, biotehnologijo, zdravstvo.

Namesto posameznih naročil se lahko vlagatelj odloči za vodenje portfelja (it.: Gestioni Patrimoniali Mobiliari). Dejansko gre za servis, v sklopu katerega banka ali borzno posredniška hiša kupuje različne delnice, ki jih nato proda in znova kupuje, kakor sama oceni, da je najbolje. Razlog, da se investitor poslužuje take oblike varčevanja, stoji v večji strokovnosti in podkovanosti posrednika v primerjavi z vlagateljem samim. Slednji pri vodenju portfelja lahko pa aktivno sodeluje. Z razliko od posameznih delnic in investicijskih skladov varčevalec zaradi povsem individualnega pečata tega načina vlaganja ne more preverjati stanja svoje naložbe preko dnevnikov ali interneta.

V zadnjih dveh letih se je v Evropi razširila povsem nova oblika vlaganja v delnice, ki jo označujemo z angleškimi besedami *Exchange-traded-fund* (kratica ETF). Bodisi v slovenščini kot v italijanščini finančni trg namreč ne pozna primernege izraza. S tehničnega vidika se lahko ta način naložbe ima kot posebna vrsta investicijskega sklada. V portfelju slednjega se namreč nahajajo samo delnice borznega indeksa, ki ga varčevalec izbere. Zaradi tega se izbor vrednostnih papirjev ne spreminja. Dejansko gre za povsem pasivno upravljanje vrednostnih papirjev. "Exchange traded fund" redno kotirajo kot navadne delnice tudi na milanski borzi in so z razliko od tradicionalnih investicijskih skladov brez vstopnih ter izstopnih provizij. Stroški za upravljanje znašajo povprečno samo 0,40% letno. Kot pri posameznih naročilih delnic investitor plača provizijo borznemu posredniku.

Bralci lahko sodelujejo pri naši rubriki z vprašanji in pripombami. Elektronska pošta: s.pahor@tin.it.

1. maj 2004

V Evropsko unijo se vključuje deset novih članic

V Evropsko unijo se bo 1. maja letos vključilo deset novih članic, poleg Slovenije še Poljska, Češka, Madžarska, Slovaška, Estonija, Latvija, Litva, Ciper in Malta.

Z vstopom novih članic v Evropsko unijo se bo prebivalstvo EU povečalo za 75 milijonov na približno 450 milijonov. Delež prebivalstva desetih na novo pridruženih držav bo po 1. maju znašal petino celotnega prebivalstva povezave, Slovenci pa bomo predstavljali manj kot pol odstotka vseh državljanov razširjene Evropske unije.

Slovenska tiskovna agencija je pripravila dober pregled desetih članic, ki vstopajo v Evropsko unijo, ki ga objavljamo tudi mi, ker bo

širitev EU proti Vzhodu boljše zadevala tudi nas, saj bo območje, na katerem živimo Slovenci v Italiji, kar nenkrat postalo iz obmejnega področja središčno ozemlje Evropske unije. Ob tem dejstvu se velja še kako zamisliti, saj smo danes pričre spreminjanju evropske družbe, kakršnega doslej vsaj v sodobni zgodovini še ni bilo.

Pri nas se dandanes veliko govori o tem, da moramo "odpraviti meje v glavah", ker bo-

do državne meje pri nas kmalu itak odpravljene. Jasno je, da odprava meja sama po sebi ne pomeni dosti, dejstvo pa, da bo tudi naša domovina Slovenija od 1. maja letos polnopravna članica Evropske unije in bomo tako tudi mi, ki živimo v Italiji, s Slovenijo hočeš nočeš še bolj povezani, govori o novih izzivih, ki so pred vsemi.

Na tem mestu moramo tudi zapisati to, kar nekaterim ni všeč, namreč to, da bo Slo-

venija polnopravna članica Evropske unije in ne nekaj drugega, takega, kar bi državno mejo trdno ohranjalo še naprej, v nedogled.

To pri nas ne gre nekaterim v račun in zato lahko bere v italijanskem lokalnem dnevnem časopisu o tem, kako lastniki tovornjakov v Furlaniji-Juljski krajini nočejo slovenske konkurence, o tem, kako nekateri še vedno upajo, da bo pri nas bencin še vedno cenejši kot drugod po

Italiji, kako da bo po vstopu Slovenije v Evropsko unijo naše območje podvrženo "nelejalni konkurenci" in še vrsto takih zapisov boste našli, ki vsi govorijo o tem, da se nekateri ljudje v Italiji in še posebej v Furlaniji-Juljski krajini preprosto nočejo sprijazniti z dejstvom, da bodo evropski zakoni, taki in drugačni, veljali za vse, da so za vse enaki, da ne bo izjem, tudi za naše območje ne, ker jih ne sme biti, ker sicer Evropska

unija ne more obstajati.

Dve, tri leta prehodnega obdobja, ko bodo na državni meji še stali policisti, dokler Slovenija ne bo postavila t.i. Schengenske meje na meji s Hrvaško, bodo pokazala, kaj se bo na našem območju dogajalo.

Vse ne bo šlo gladko, gotovo ne! Ne za Slovence in ne za Italijane, za nikogar ne.

Ob podiranju meja pa se lahko veliko naučimo eden od drugega!

Da pa bi se lahko kaj od drugega naučili, se moramo najprej spoznati in se poznati.

Vsi, ne samo eni.

Tudi zato objavljamo kratke zapise o vseh novih članicah Evropske unije (EU)!

JUP

BDP na prebivalca pa je z 11000 evri na prebivalca med višjimi med pristopnicami.

POLJSKA je z 38,6 milijona prebivalcev največja prihodnja članica sedanjega širitvenega vala. Za vstop v EU je zaprosila aprila 1994, k pristopnim pogajanjem pa je bila povabljena decembra 1997, v prvem valu. Med najbolj vročimi tematikami v pristopnih pogajanjih je bilo kmetijstvo, panoga, v kateri je zaposlen vsak peti Poljak. Država se je ves čas ostro pogajala, tako za denar kot za obsežne proizvodne kvote, in bila na koncu zadovoljna. V pristopnem procesu je imela država kar nekaj problemov, večkrat pa je bila deležna precejšnjih kritik zaradi pomanjkljivosti pri reformi javne uprave, težav v sodstvu ter zaostankov v reformah na področju kmetijstva. Bruselj je v 2002 zaskrbelo tudi razširjenost korupcije v političnih in poslovnih sferah. Kljub težavnim pogajanjem so Poljaki 8. junija leta 2003 s 77 odstotki podprli vstop svoje države v povezavo. Poljska bo sicer med manj razvitimi članicami Unije, saj njen BDP na prebivalca znaša 7850 evrov.

ČEŠKA je prošnja za članstvo vložila januarja 1996, k pogajanjem o članstvu v EU je bila povabljena decembra 1997, v prvem krogu. Država šteje 10,3 milijona prebivalcev, ki so na referendumu 14. junija leta 2003 s 77-odstotno večino podprli vstop države v EU. Njeno vstopanje v EU so precej zaznamovali dvostran-

ski problemi z Avstrijo - nekateri politiki te novejši članice EU so Pragi večkrat grozili tudi z blokado njenega vstopa v Unijo. Med vročimi temami so bili Beneševi dekreti, ki so bili po drugi svetovni vojni podlaga za odvzem premoženja in izgon 3,5 milijona sudetskih Nemcev iz tedanje Češkoslovaške. Vse do konca pristopnih pogajanj je v zraku viselo tudi vprašanje češke nuklearke v Temelinu, za katero Avstrijci niso bili prepričani, da res izpolnjuje evropske varnostne standarde. S strani Bruslja je bila država nekajkrat deležna spodbude, naj bolj poskrbi za romsko skupnost v državi. Češka je z 12640 evri BDP na prebivalca med razvitejšimi pristopnicami.

SLOVAŠKA, ki šteje 5,4 milijona prebivalcev, je za članstvo zaprosila junija 1995, k pogajanjem o članstvu pa je bila povabljena decembra 1999, v drugem valu sedanje širitve. Država je sicer s Poljsko, Češko in Madžarsko v višegrajski navezi nekako sodila v prvi krog, a si je te možnosti pripravila po politični plati. Pristopna pogajanja so se začela šele po koncu obdobja nacionalističnega in populističnega šefa vlade Vladimira Mečiarja, ki je s svojim avtoritarnim vodenjem državo pripeljal skorajda v stanje zunanepolitične izolacije. Ponočno vključitev v Evropo so Slovaki na referendumu 17. maja leta 2003 nagradili z najvišjo, 92-odstotno podporo vključitvi v Unijo. Podobni davek je Slovaška plača-

la tudi pri svojih prizadevanjih za vstop v NATO - leta 1997 so vabilo za članstvo prejele le omenjene tri države Višegrajske skupine. Verjetno zaradi poznega začetka resne integracije v EU je bila Slovaška s strani Bruslja v zadnjih letih deležna kritik in spodbud, naj hitreje usklajuje nacionalno zakonodajo z evropskim pravnim redom. Z 10080 evri BDP na prebivalca spada Slovaška med srednje razvite nove članice.

ESTONIJA je za članstvo v EU zaprosila novembra 1995 in bila k pogajanjem o članstvu povabljena decembra 1997, v drugem krogu. Z 1,4 milijona prebivalcev po demografskem faktorju sodi med najmanjše prihodnje članice, pa tudi gospodarsko z 9000 evri BDP na prebivalca ne sodi med najmočnejše. Država se je na poti vključevanja v EU srečevala s standardnimi problemi - npr. z občasnimi opozorili Bruslja, naj hitreje usklajuje pravni red in se resneje loti upravnih reform. Zdi se, da je bil največji problem precejšnja zadržanost estonske populacije do vključitve v EU, vendar pa so Estonci na referendumu 14. avgusta leta 2003 s 67 odstotki glasov podprli vstop države v EU.

LATVIJA je za polnopravno članstvo v EU zaprosila oktobra 1995, k pogajanjem o vstopu v EU pa je bila povabljena decembra 1999, v drugem valu sedanje širitve. Ta baltska država šteje 2,4 milijona prebivalcev, od tega jih je 56 odstotkov po narodnosti Latvijci in več kot 30 od-

stotkov Rusov. Njen BDP na prebivalca s 6860 evri sodi med nižje med novimi članicami. Tudi v tej baltski državi je bila zadržanost do vstopanja v EU precejšen problem, Latvijci pa so podobno kot Estonci vstop v Unijo na referendumu 20. septembra podprli s 67 odstotki glasov. Od kritik, ki jih je bila država kar nekajkrat deležna s strani Bruslja, izstopa korupcija, država se sooča tudi s problemom sodnih zaostankov.

LITVA je za članstvo v EU zaprosila decembra 1995 in je bila k pogajanjem o članstvu povabljena decembra 1999, v drugem valu sedanje širitve. Država šteje 3,7 milijona prebivalcev in je največja v skupini baltske trojke. Njen BDP na prebivalca znaša 6940 evrov. Prebivalstvo je do vstopa v EU izražalo precej manj pomislekov kot v Estoniji in Latviji, 11. maja leta 2003 pa je vstop v Unijo na referendumu podprlo z 90 odstotki glasov. Eden večjih problemov, s katerim se je država soočila pri vstopanju v EU, je bila nuklearna sovjetskega tipa v Ignalini; oba reaktorja v elektrarni bo morala zapreti do leta 2009. Sicer pa bo ozemlje države služilo tudi za tranzit med Rusijo in rusko enklavo Kaliningrad, ki bo z razširitvijo EU obkrožena z ozemljem EU. Tudi to baltsko državo je Bruselj nekajkrat opozoril, naj okrepi boj proti korupciji.

CIPER, ki šteje 864.000 prebivalcev, je prošnja za članstvo vložil julija 1990 - priznana vlada grškega dela

otoka je prošnja vložila v imenu celotnega, torej tudi turškega dela otoka. K pristopnim pogajanjem je bil Ciper povabljen decembra 1997, v drugem valu sedanje širitve, celovit proces prilagajanja zakonodaji EU pa je opravil le grški del otoka. Pod močnim grškim pritiskom EU vodi politiko, po kateri razdeljenost otoka ne vpliva na vključevanje države v EU - v nasprotnem primeru, je bila večkrat neposredna Grčija, so bile Atene pripravljene zablokirati celoten proces širitve. EU bo medse sprejela celoten otok, a če strani do 1. maja 2004 ne dosežeta rešitve, bo ta v praksi razdeljen. To med drugim pomeni, da bodo evropska pravila veljala le za grški del, kritiki pa opozarjajo, da bo EU uvozila konfliktne razmere. Omeniti gre, da v turškem delu Cipra živi okrog 200.000 ljudi. Celoten otok se razteza na 9250 kvadratnih kilometrih površine. Grški del otoka se sicer lahko pohvali z 12400 evri BDP na prebivalca, ki je eden izmed najvišjih med pristopnicami. Sicer pa je Ciper edina država, kjer se državljanji o vstopu v EU niso odločili na referendumu: ciprski parlament je tako 14. julija ratificiral pristopno pogodbo med EU in Ciprom.

MALTA je s 400.000 prebivalci najmanjša - s 14050 evri BDP na prebivalca pa ena izmed uspešnejših - prihodnja članica, ki je prehodila precej burno pot vključevanja v EU. Prošnja za članstvo je vložila julija 1990, vendar jo je po zamenjavi vlade leta 1996 umaknila. Po vnovični zamenjavi vlade je Malta prošnja reaktivirala leta 1998 in bila decembra 1999, v drugem valu sedanje širitve, povabljena k pogajanjem o članstvu. Na referendum se je do vprašanja vstopanja v EU precej razdeljena država odpravila 8. marca 2003 kot prva od prihodnjih članic za članstvo. Ob kritikah, čes da je takšna poteza zaradi negotovosti podpore tvegana, so se Maltežani odločili za vključitev v Unijo. "Da" je ob nekaj več od kar 90-odstotni volilni udeležbi obkrožilo 54 odstotkov ljudi.

16

ČETRTEK,
25. MARCA
2004

SLOVENIJA je prošnja za članstvo v EU vložila junija 1996 in s tem kot zadnja od držav tekočega širitvenega kroga. K pristopnim pogajanjem je bila država z dvema milijonoma prebivalcev kljub temu povabljena decembra 1997, v prvem valu. Državljanji so vstop v EU na referendumu 23. marca leta 2003 podprli s prepričljivo, skoraj 90-odstotno večino. Država je proces vključevanja in pristopnih pogajanj opravila razmeroma učinkovito, v procesu vključevanja pa je bila s strani EU deležna nekaj stalnih opozoril. Med temi so bile spodbude Bruslja za hitrejšo privatizacijo in denacionalizacijo, učinkovitejšo odpravljanje sodnih zaostankov in pričakovanja, da bo država pohitela z odpravljanjem ovir za neposredna tuja vlaganja. Slovenija je med srednjeevropskimi državami, ki vstopajo v EU, najbogatejša. Njen bruto domači proizvod s 14870 evri na prebivalca znaša okrog 70-odstotkov povprečja EU, Slovenija pa si je v pristopnih pogajanjih izborila, da bo od 1. maja leta 2004 do konca leta 2006 letno iz evropskega proračuna prejela 84 milijonov evrov več, kot pa bo vanj prispevala.

MADŽARSKA je med postkomunističnimi državami prva zaprosila za članstvo v EU. Prošnja je vložila marca 1994, k pristopnim pogajanjem pa je bila povabljena decembra 1997, v prvem valu. Država z desetimi milijoni prebivalstva velja za prvo reformno postkomunistično državo, saj je vrata tujim vlagateljem odprla takoj po političnih spremembah z začetkom 90. let. V pristopnih pogajanjih z EU je bila prodaja zemlje tujcem ena najbolj vročih tem z vidika slovenske vzhodne sosedne, ki si je na koncu, tako kot večina ostalih držav, izborila možnost, da nepremičnine štiti še sedem let po vstopu v Unijo. S strani Bruslja pa je bila Madžarska pogosto tarča kritik zaradi odnosa do romske skupnosti. Madžari so 12. aprila leta 2003 s 84 odstotki podprli vstop svoje države v EU, madžarski